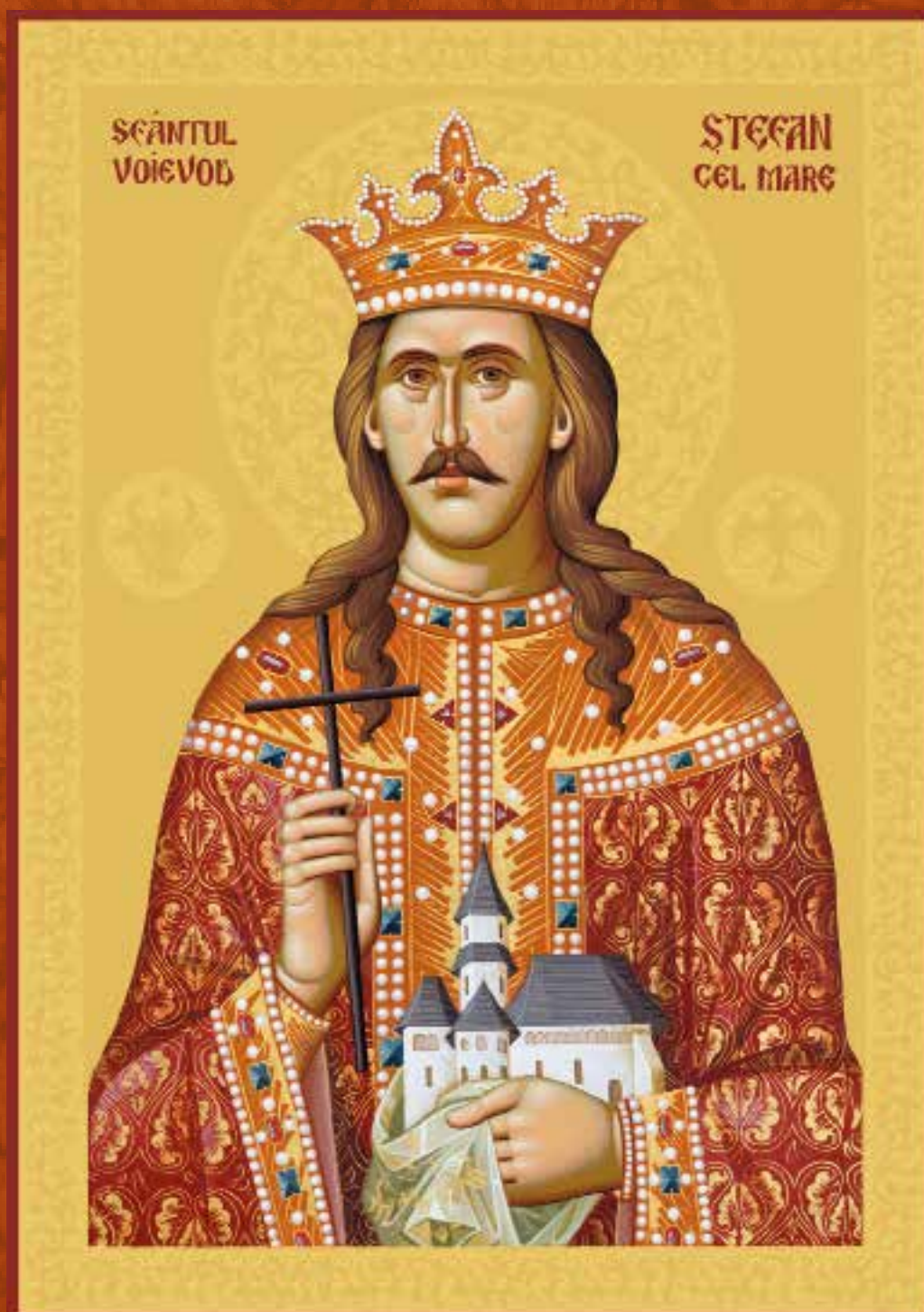

Nr. X
2017

CUVINTE CĂTRE TINERI

Publicație editată de Mănăstirea Putna

www.putna.ro

Cuprins

- 2 Nu pentru școală învățăm, ci pentru viață / IPS Pimen
4 Hristos, nădejdea și speranța noastră / Arhim. Melchisedec Velnic

PUTNA 550

- 6 550 de ani de la zidirea Mănăstirii Putna
11 Odă Sfântului Ștefan cel Mare, Voievodul românilor / IPS Ioachim
12 Canonizarea Sfinților putneni

INTERVIU

- 17 Drumul spre libertate este dragostea / IPS Iosif

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

- 23 Pocăința este drumul spre sfințenie / PF Ioan al X-lea, Patriarhul Antiohiei
24 Suntem și sfinți, și oameni cu neputințe / Arhiepiscopul Justinian Chira

IDENTITATE

- 29 Preoți eroi în lupta pentru Marea Unire / Protos. Dosoftei D.
33 Gândurile unui basarabean despre Centenarul Unirii din 1918 și despre românii din Basarabia / Ion Moraru
36 România mea de acasă / Dorina Ciobanu
38 Amintiri despre Patriarhul Justinian / Mitropolitul Bartolomeu Anania

- 39 O țară de mărturisitori / Ierom. Gherasim S.
44 Eu suflete am format / Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta
46 Icoana de la Putna a Sfântului Ioan Evanghelistul / Monah Alexie C.
48 Fiind și strigând! / Nichita Stănescu
49 În căutarea Ortodoxiei în SUA / Monah Ambrozie G.

PENTRU VIAȚĂ

- 53 Armonia familiei se citește cel mai bine în complementaritatea dintre soț și soție / Adriana Scripcariu

- 59 Fiecare poate să facă ceva pentru femeile în criză de sarcină și pentru copiii nenăscuți / Alexandra Nadane
61 Avort? Nu, ci dragoste la prima vedere
64 Fiica mea m-a întrebat de multe ori de ce nu are și ea o soră sau un frate

INTERVIU

- 65 Literatura nu este altceva decât viață / Alex Ștefănescu

ACTUALITATE

- 71 Pătimirile creștinilor sirieni / Ierod. Meletie Shattahi
74 Facebook și realitățile paralele / Adrian Albert
76 Cum să ne sfințim tinerețea? / IPS Pavlos, Mitropolit de Sisaniou și Siatista
80 Credința nu mă împiedică deloc să evoluez – Grigore T. Popa / Ierod. Ioan T.
82 Dumnezeu face inima să bată / Marian T.

DIALOGURI CU TINERII

- 85 Tinerii despre viața în Biserică
88 Urmează-ți țelul! / Protos. Ieremia B.
91 Răspunsuri la întrebări ale tinerilor / Protos. Hrisostom C.

CRONICĂ

- 94 Colocviile Putnei / Protos. Ieremia B.
96 Studia Theologica Doctoralia / Tudorel Rusu
97 In memoriam: Ileana Bondoc Crețu, Ilie Luceac
98 Comemorarea românilor uciși la Fântâna Albă / Ierom. Anania V.
100 Românii să-și cunoască istoria / Silvia Mleşniță

DIALOGURI CU TINERII

- 102 Tinerii despre viața în Biserică

Non scholae sed vitae discimus

Nu pentru școală învățăm, ci pentru viață

*Înaltpreasfințitul Pimen,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților*

Învățăm, din experiența și cunoștințele altora, legi și principii de viață universal valabile. Învățătura de carte cere un efort. Ea este o muncă nu cu brațele, ci cu mintea. Adevărata învățătură este călăuzită de principii morale, valabile în toate timpurile, necesare pentru toți oamenii care doresc să aibă demnitate și să fie cinstiți de toți cei din jur.

Principiile moral-creștine dau puterea necesară voinței în realizarea a tot ce înseamnă bine, adevăr, frumos de ordin moral. Dintre ele, unele sunt principii de viață izvorâte din cultura oamenilor, iar altele sunt principii de viață date de Dumnezeu, Care este izvorul înțelepciunii minții omului. De aceea, până la venirea la conducerea țării a regimului comunist-ateu, în școală, atât la începerea orelor de curs, cât și la sfârșitul lor, se rostea rugăciunea, ținând seama de cuvintele

Mântuitorului: „fără Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15, 5).

Pentru școlarii moldoveni, Sfântul Mitropolit Iacob Putneanul a alcătuit un manual școlar numit *Bucvar*, pentru că începea cu învățarea scrierii literelor alfabetului, numite buchii. Apoi, acesta continuă cu învățături și rugăciuni necesare școlarului pentru formarea lui sufletească, dobândirea de cunoștințe, luminarea minții și dobândirea unui frumos comportament în societate.

Cartea este un depozit de cunoștințe universale. Cartea școlarului este un dascăl care este prezent și ne învață și atunci când nu ne aflăm în școală, ci în casa părintească. Ea este prezentă în fața ochilor noștri și o citim și o recitim pentru ca învățăturile ei să ne rămână în minte și în inimă.

Cartea este scrisă sau alcătuită de o persoană și, atunci când o citim, mintea și inima noastră

simt, în chip tainic, prezența celui care a alcătuit-o, ceea ce nu se întâmplă cu cele pe care le citim cu ajutorul calculatorului. Cuvintele și cunoștințele care ni se oferă prin intermediul internetului sunt asemenea fructelor culese dintr-un pom fără frunze, frunze care își au rostul și frumusețea lor.

Orice creștere și dezvoltare, orice proces de maturizare, atât în lumea vegetală, cât și în cea animală, are nevoie de un mediu corespunzător și de cineva care să îndrume creșterea. Pentru om, la vârsta copilăriei mediul este școala, iar îndrumătorul este învățătorul. Creșterea și dezvoltarea sunt procese care se desfășoară treptat, sunt o lege a firii omenești și a naturii. Timpul necesar acestor procese este mai îndelungat sau mai scurt. Procesul de dezvoltare al plantelor, al animalelor, al oamenilor are loc într-o ambianță de comuniune; comuniunea dă frumusețe și sprijin în formarea și trăirea vieții. În școală, elevii se ajută între ei, se apropie sufletește, se bucură împreună, evitând singurătatea și individualismul care macină sufletul omului. În școală învățăm pentru îmbogățirea și luminarea minții dar, mai ales, învățăm trăirea virtuții dragostei de a ajuta și prețuirea reciprocă. Ajutorul reciproc este o lege pusă de Dumnezeu. De exemplu, într-o pădure de conifere, trebuie să fie și arbori care rezistă mai bine la bătaia vântului, având în vedere că rădăcina coniferelor este razantă, iar nu pivotantă. Astfel, școala este locul, iar cartea este agentul laboratorului formării caracterului omului.

Rugăciunea dă trăinicia și frumusețea trăirii vieții omului, pentru că prin rugăciune trăim în comuniune sufletească cu Dumnezeu; cine pierde legătura sufletească cu Dumnezeu, pierde legătura sufletească și cu oamenii, spune marele scriitor rus Dostoievski. Iar trăirea vieții este un proces, o lucrare permanentă de dobândire de cunoștințe și de dăruire celui care are nevoie de ajutorul tău. Începutul îl facem în sânul familiei, ducerea la bun sfârșit are loc în școală. Iar aceasta se face și cu

ajutorul cărții, pe care trebuie să o citim și să ne însușim cele scrise în ea. Iată ce spune Eminescu despre Cartea de citire:

„... o carte de citire pentru clasele primare este o carte în care se cuprind descrieri ale țării proprii, istorii din trecutul ei, caracterizarea personajelor mari ale poporului, bucăți de literatură populară și arte. O carte de citire nu e numai o enciclopedie națională, ci, dacă e bună și cu îngrijire lucrată, ... ea revarsă în mii de capete aceleași cunoștințe, fără de nicio silă, căci nu se învață pe de rost; ea inspiră la zeci de mii de cetățeni viitori aceeași iubire pentru trecutul și brazda pământului lor, ea prefacă, după o justă observație, o masă de indivizi ce se-ntâmplă a trăi pe aceeași bucată de pământ, într-un popor ce menține o țară... Să nu se uite că această carte de citire nu se învață pe de rost, că secretul compunerii ei e de a fi interesant scrisă și conformă cu nivelul de înțelegere al copiilor și că ea îi crește și instruește pe aceștia în mod liber, fără a-i obosi.

Prin varietatea materiilor, ea dă libertate elevului de a fi atras cu deosebire de-o seamă dintre ele: unul va citi cu plăcere articole de știință naturală, altul pe cele istorice, un al treilea pe cele geografice; pentru fiecare dispoziție intelectuală înăscută e câte ceva în ea.

Noi nu zicem prin asta că nu trebuie să se învețe agronomie. O carte bine și pe înțeles scrisă asupra materiilor economice e de neapărată necesitate pentru școlile rurale; dar pentru aceasta nu trebuie să se sacrifice scopul educației naționale, pe care-l urmărește cartea de citire și pe care în țările Apusului l-a și ajuns.” (Mihai Eminescu, „Cartea de citire”, în: *Eminescu: Sens, timp și devenire istorică*, vol. I, îngrijit de Gh. Buzatu, Ștefan Lemny și I. Saizu, Iași, 1988, p. 224–225) ■

Pimen,

Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

Hristos, nădejdea și speranța noastră

*Arhim. Melchisedec Velnic,
Starețul Mănăstirii Putna*

„Gustați toți din ospățul credinței, împărtășiți-vă toți din bogăția bunătății”, ne îndeamnă Sfântul Ioan Gură de Aur în cuvântul său din noaptea Slăvitei Învieri.

Avem o credință sfântă și dreaptă. În capitolul 15 din Întâia Epistolă către Corinteni, Sfântul Apostol Pavel vorbește despre Învierea lui Hristos și învierea noastră cea de obște și ni-L prezintă pe Hristos ca Domn și Stăpân peste cei vii și peste cei morți. Spune și cum va fi învierea din morți, a noastră și a părinților noștri care s-au dus, a bunicilor noștri, a celor care au plecat din această viață. Poate ați văzut în morminte: puțină țărână și câteva oase. Se vor înaripa și acelea la cea de-a doua venire a lui Hristos. Dar nu vor mai fi trupuri stricăcioase, ca acestea de acum. Nu vor mai avea

nevoie de hrană, de îmbrăcăminte, ci vor fi trupuri cu totul duhovnicești. Așa învață Sfântul Apostol Pavel și așa credem și nădăjduim cu toții, pentru că noi toți avem un Dumnezeu și, crezând în El, vom învia. El este nădejdea și speranța noastră.

Cât de frumos este omul care crede în Dumnezeu! Să ne privim chipul pe care îl avem în noaptea sfântă, mântuitoare, a Învierii Domnului. Unii mai veseli, gustând bucuria, unii mai puțin; unii s-au silit, unii s-au silit mai puțin. Bucuria vine pe măsura silinței. Bucuria vine în măsura în care fiecare dintre noi s-a silit să fie mai bun. Și cât de bine este când omul se silește să fie mai bun! El, Hristos Domnul, este totul pentru noi. El ni S-a făcut nouă și tată, și mamă, și frate. Vă amintiți cum în Joia cea Mare Hristos Domnul

a spălat picioarele ucenicilor. Dar S-a mulțumit Domnul numai cu atât? Nu, ci a dat și trupul Său sub chipul pâinii și al vinului. Și aceasta încă nu este tot ce a făcut Domnul pentru noi. Căci El rămâne întru noi și dă sens vieții noastre, cum spune Apostolul Pavel: „O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi!” (*Galateni 4, 19*) Și toată strădania Bisericii de 2000 de ani nu este alta decât aceea ca Hristos să ia chip în sufletele acelor care cred. Și avem „atâta nor de mărturii” (*Evrei 12, 1*); de intrăm într-o biserică vedem chipurile sfinților zugrăvite pe pereți. Acești sfinți nu sunt altceva decât niște martori ai Învierii lui Hristos. Sunt niște martori că și noi vom învia, că trupul acesta stricăcios va trece și va învia.

Binele înfăptuit de noi atrage după sine lumina lui Hristos. Și El, Hristos, rămâne cu noi. Și când Îl avem pe El, avem de toate. Ce ne lipsește când Îl avem pe Hristos? Absolut nimic. Chiar dacă am numai o bucată de pâine pe masă, știu să-I mulțumesc și știu să mă bucur. Căci El este bucuria și nădejdea mea. În noi, în fiecare dintre noi este sădită sămânța vieții veșnice prin chipul lui Hristos care este în noi. Și prin aceasta ne facem părtași la viața de dincolo, din care fiecare dintre noi se silește să se împărtășească.

Fiecare dintre noi are sădit în interiorul său un dor: dorul de mai bine. Dacă e să ne uităm înlăuntrul nostru, vedem că ne vine greu să mărturisim răul pe care îl săvârșim. E un lucru urât și vrem să scăpăm de el. Dar dorul după Dumnezeu, dorul după Hristos, dorul după Bine, după Frumos, acela niciodată nu încetează să existe în interiorul nostru. De aceea, răul este limitat și trebuie oprit. Iar lumina pe care o ținem în mâinile noastre în noaptea Învierii lui Hristos este semn că ne silim să fim mai buni și că ne dorim ca El, Hristos, să fie înlăuntrul nostru. Dorim ca viața noastră să fie senină, să fie pașnică, să fie plină de iubire, de dragoste, de iubirea lui Hristos. Dar pentru aceasta trebuie să fim în biserică. Acesta este lucrul cel mai important: să fii în biserică, să fii în casa lui Dumnezeu.

Biserica nu este numai a slujitorilor, ci noi toți formăm Biserica lui Hristos. Căci ne unesc același cuget și aceeași simțire. Și sfinții de care am amintit au hotărât că a-L avea pe Hristos este lucrul cel mai important. De aceea, să nu alergăm pe alte căi, să nu ne lăsăm prinși de alte

experiențe și păcate care nu fac decât să ne înstrăineze de Dumnezeu.

Credința ne este absolut necesară, credința adâncă, statornică. Ea este un pilon al vieții noastre celei veșnice și este un pilon al Învierii. Ce ne aduce credința noastră în Dumnezeu? Mai întâi, o sporire în iubire în raport cu oamenii, dar și cu Dumnezeu. Credința aduce în noi iubirea. Căci spune Sfântul Apostol Pavel: „credința [...] este lucrătoare prin iubire” (*Galateni 5, 6*). Trebuie să înmulțim mereu iubirea și trebuie să facem din cel de lângă noi, cu adevărat, *aproapele*. Să nu fie *departele*.

Trebuie să ne apropiem la nesfârșit de Dumnezeu. Vai de acel om care nu se silește să se îndrepte spre Dumnezeu! Trebuie să alergăm spre Dumnezeu până la atingerea de El, precum cea dintâi femeie la mormântul Său, care a dat să se atingă de picioarele lui Iisus.

Noi ne silim să ne atingem de El, de Hristos, Care este viața și nădejdea noastră. Orice altă căutare a noastră duce către un final care plictisește. Păcatul duce către ceva finit, care plictisește. Oricât ar săvârși omul păcatul, ajunge la o stare de plictis; vine o vreme când nu mai poate suporta. Tot ceea ce este materie și plăcere duce către așa ceva. Dar căutarea lui Dumnezeu este infinită. Urcușul duhovnicesc din treaptă în treaptă duce la vesela frumusețe a Raiului, la bucuria atingerii Raiului.

De aceea, să nu ne mai grăbim în această viață și să nu ne lipsim de bucurie, căci Hristos este pacea și bucuria noastră. Să ne oprim puțin din căutările pământești și să-L urmăm pe Hristos, citind și ascultând cuvântul Său. Să-L căutăm pe Hristos, să ascultăm glasul Lui care ne-a chemat și ne cheamă mereu: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi.” (*Matei 11, 28*) ■

Din cuvântul rostit în noaptea de Învierie a anului 2017

550 de ani de la zidirea Mănăstirii Putna 1466–2016

Duminică, 10 iulie 2016, s-au împlinit 550 de ani de când Sfântul Voievod Ștefan cel Mare a pus piatra de temelie a Mănăstirii Putna, întâia sa ctitorie și cea care avea să îi fie necropolă. Letopisețul de la Putna II ne spune: „În anul 6974 <1466> iulie 10, s-a început să se zidească, cu ajutorul lui Dumnezeu, sfânta mănăstire a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, la Putna”.

În acești 550 de ani, darul Sfântului Ștefan nu a încetat să rodească: Sfânta Liturghie s-a săvârșit neconținut, românii și-au găsit aici un reper al identității lor, academia de arte frumoase, așa cum a numit-o Părintele Iachint Unciuleac, nu a conținut în a îngemăna sfințenia și frumusețea. Cel mai de preț rod al unei mănăstiri sunt viețile plăcute lui Dumnezeu ale monahilor ei, iar vatra monahală de aici a dăruit cinului sfinților pe Daniil Sihuștru,

Teoctist I, Ilie Iorest, Iacob Putneanul și pe Cuvioșii Sila, Paisie, Natan și Arsenie, unii dintre ei fiind deja canonizați.

Pentru Sfântul Ștefan, Putna era „mănăstirea lui cea dragă”. Pentru Sfântul Iacob Putneanul, al doilea ctitor al mănăstirii, ea era „maica și moștenitoarea mea”.

Pe mormântul Sfântului Ștefan a fost așezată o casetă cu două obiecte prezente la slujba din 10 iulie 1466: fragmentul de lemn, din trunchiul paltinului în care s-a înfipt săgeata voievodului atunci când a ales locul viitoarei ctitorii, care a fost păstrat de-a lungul secolelor în altarul bisericii voievodale, iar în anii '60 a fost transferat în muzeu și candela pusă de către Sfântul Ștefan la piciorul Sfintei Mese, în 10 iulie 1466, care a fost descoperită cu ocazia cercetărilor arheologice.

550 de ani de la 10 iulie 1466

Sărbătoarea de 550 de ani de la ziua punerii pietrei de temelie a Mănăstirii Putna a început de sâmbătă, 9 iulie 2016, seara, cu slujba Privegherii.

După slujba de Priveghere, părintele profesor Constantin Coman, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București, a ținut un cuvânt despre ce reprezintă monahii pentru popor, în general, și, în particular, ce este Putna pentru români:

„Ne aflăm într-un loc sfânt, îmbrățișați de sfințenia lui Dumnezeu, de binecuvântarea lui Dumnezeu, de darurile lui Dumnezeu. Nu este o duminică obișnuită pentru Mănăstirea Putna, pentru că la 10 iulie, acum 550 de ani, se pune piatra de temelie pentru această mănăstire. Prin voia lui Dumnezeu, se așeza altar de către binecredinciosul domn Ștefan cel Mare și Sfânt, jertfelnic lui Dumnezeu, jertfelnic material și jertfelnic duhovnicesc. Jertfelnic la care domnitorul și poporul și, după aceea, peste veacuri, toți care au urmat până astăzi, au înălțat, au adus jertfă lui Dumnezeu, jertfă duhovnicească, jertfă de suflet, jertfă de inimă, de gând, de recunoștință, de mulțumire. Ca un rug necentenit de rugăciune înălțat de pe pământ la cer a fost Putna timp de 550 de ani. Un rug nestins de rugăciune, dar și un rug de foc dumnezeiesc, pentru că rugăciunea este cea mai intimă întâlnire a omului cu Dumnezeu și, atunci când se înalță

gând al omului din inimă, atunci coboară și de la Dumnezeu Duh și se unește cerul cu pământul.

Chipul cel mai frumos al neamului nostru este în mănăstire, iar cei care cercetăm mănăstirile reconstituim chipul cel mai frumos, cel mai curat și mai sfânt al lumii. Neamul acesta românesc, credincios de la nașterea lui, a trecut, ca și Mănăstirea Putna, prin vremuri grele, restriști, ocupații, foamete, războaie și așa mai departe. Mila lui Dumnezeu îl ține însă și-i deschide drum în istorie și drum spre Împărăția Sa. Putna este lauda acestui neam, Putna este lauda Moldovei, este lauda României, Putna lui Ștefan cel Mare. Dar nu este lauda întru oameni, ci este lauda întru Dumnezeu. Pentru că acolo unde este un călugăr este voia lui Dumnezeu, Care l-a chemat și Care i-a picurat în suflet și puterea de a se lepăda de lume și de a se jertfi clipă de clipă. Tot ce vedem atât de frumos astăzi aici nu este lucrare omenească, n-ar fi putut să facă omul singur, ci este lucrare dumnezeiască, pentru că El, Dumnezeu, Bunul Dumnezeu face să rodească strădaniile oamenilor.

Să dea Bunul Dumnezeu ca mănăstirea aceasta să se înveșnicească cu rugăciunile ctitorului dintâi, ale binefăcătorilor de peste veacuri, ale viețuitorilor de peste secole până astăzi și, odată cu ea, să se înveșnicească și neamul nostru, să se înveșnicească urcând la cer.” Duminică dimineața a fost săvârșită întâi slujba Acatistului Bunei Vestiri, ca mulțumire

adusă Maicii Domnului pentru cei 550 de ani de existență a mănăstirii.

La Sfânta Liturghie, alături de clericii mănăstirii și alți iubitori ai ctitoriei ștefaniene, din țară și din nordul Bucovinei, ținutul Herței și Basarabia, au slujit o parte dintre foștii viețuitori ai mănăstirii, care au ascultat în alte mănăstiri sau centre eparhiale. În fruntea soborului de 55 de clerici a fost Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen, el însuși fost stareț al mănăstirii în perioada 1958–1961.

După Sfânta Liturghie, Înaltpreasfințitul Pimen a săvârșit slujba sfințirii noilor clopote ale mănăstirii. Cel mai mare, numit Sfântul Ștefan cel Mare, are 5.200 kg. Urmează, în ordinea descrescătoare a mărimii, clopotele cu numele Sf. Ierarh Iacob Putneanul, Sf. Ierarh Teoctist, Sf. Daniil Sihuștru, Sf. Ierarh Ghenadie, Sf. Ierarh Ilie Iorest, Cuviosul Sila, Cuviosul Natan, Cuviosul Paisie, Cuviosul Arsenie și Eustatie Protopsaltul, cel mai mic, de 8 kg.

Părintele Stareț Melchisedec Velnic a sintetizat simțirea obștii monahale în momentul aniversar Putna 550:

„Mulțumire și recunoștință se cuvin aduse Preabunului Dumnezeu și Preasfintei Născătoare de Dumnezeu pentru această maică a noastră. Putna, în decursul veacurilor, a rodit și a dat Bisericii noastre ierarhi – sunt cunoscuți 14 ierarhi care au metania aici, sfinți – unii sunt deja înscrși în calendar, iar alții așteaptă să fie trecuți în rândul sfinților, cum este Teoctist I, care a fost mitropolit și sfetnic ales al Sfântului Voievod Ștefan, sau Cuviosul Arsenie. Vatra

monahală e sfințită de rugăciunile lor, de nevoița lor. Noi, cei de astăzi, suntem datori să ducem mai departe moștenirea pe care am primit-o de la sfinții noștri strămoși.

Ce rugăciune va fi avut Măria Sa Ștefan când a tras cu arcul în paltinul unde s-a făcut altarul și când a pus candela, nu știm. Dar știm că rugăciunea lui a rodit și rodește, liturghie după liturghie, și în fiecare liturghie ne întâlnim cu Hristos. Să Îi fie slăvit numele și Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ocrotitoarea acestui sfânt locaș, să ne călăuzească

mai departe. Cum a purtat de grijă în cei 550 de ani, nici de acum înainte să nu treacă cu vederea locașul acesta și sfintele nevoițe ale părinților noștri, dar și ale celor de acum.”

Vizita Patriarhului Ioan al X-lea al Antiohiei la Mănăstirea Putna

În 23–26 septembrie 2016, Patriarhul Ioan al X-lea al Antiohiei și al Întregului Orient a vizitat Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților. Preafericirea Sa a venit din Arhiepiscopia Iașilor, unde a fost primit de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Teofan și membrii Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, care au însoțit pe oaspeții din Patriarhia Antiohiei pe parcursul vizitei în Moldova.

În Paraclisul Sfinții Apostoli Petru și Pavel, ctitorie a Sfântului Ierarh Iacob Putneanul, Patriarhul Ioan al X-lea a sfințit racla în care au fost depuse sfintele moaște ale Sfântului Iacob.

Conform unei vechi tradiții legate de vizitele patriarhilor răsăriteni, Patriarhul Ioan a plantat un brad în incinta mănăstirii, ocazie cu care a declarat: „Acest pom este pentru pacea întregii lumi, pentru binele poporului român binecredincios, pentru folosul duhovnicesc al obștii din această mănăstire, pentru pace în Biserica Antiohiei și pacea poporului Bisericii Antiohiei, pentru ca să se mențină această relație deosebită între Biserica Antiohiei și Mănăstirea Putna. Acest pom să crească precum cedrii Libanului, ca un semn al iubirii între frați. Dorim ca obștea mănăstirii să fie la fel ca acest pom: să crească în Dumnezeu întotdeauna.”

Vizita Preafericirii sale a continuat la Mănăstirile Sucevița, Moldovița și Voroneț.

Duminică, 25 septembrie, delegația Patriarhiei Antiohiei a slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Putna.

Opt ierarhi: Preafericitul Ioan, Patriarhul Antiohiei și al Întregului Orient, Înaltpreasfințitul Teofan, Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Înaltpreasfințitul Gattas, Mitropolit de Bagdad și Kuwait, Înaltpreasfințitul Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, Înaltpreasfințitul Ioachim, Arhiepiscopul Romanului și Bacăului, Preasfințitul Qais, Episcop de Erzurum și Vicar Patriarhal, Preasfințitul Corneliu, Episcopul Hușilor și Preasfințitul Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei

de Nord, înconjurați de preoți din Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților și de preoți din nordul Bucovinei, în total 47 de clerici, au slujit Sfânta Liturghie a recunoștinței și a unității. La slujbă au participat mii de credincioși veniți special pentru această zi aleasă și unică – ultima dată când un Patriarh al Antiohiei a vizitat și a slujit în Moldova a fost în jurul anului 1750.

În cuvântul său, Preafericitul Ioan al X-lea a spus:

„Ascultând cuvintele Sfintei Evanghelii, ne dăm seama că Iisus Hristos este Cel care ne unește astăzi. Am venit azi noi, din Biserica Antiohiei, și suntem împreună cu dumneavoastră, cei din Biserica Ortodoxă Română, și aducem laudă lui Dumnezeu în mai multe limbi, ca un semn al unității în Ortodoxie. [...]

Ne rugăm astăzi împreună cu voi și dorim să vă zugerăm o imagine a suferinței fraților voștri din Biserica Antiohiei, a cărei față este pătată cu sânge zilele acestea, dar a cărei nădejde în Domnul Cel înviat șterge de pe fața credincioșilor ei durerea vremelnică.

Antiohia primilor părinți este aceeași ca și Antiohia de astăzi, care-L mărturisește pe Hristos acum. Suntem în centrul creștinismului răsăritean pe care Domnul l-a zidit acum două mii de ani. Antiohia duhului este aceeași Antiohie mărturisitoare, aceeași Antiohie a poporului înrădăcinat

în credința strămoșilor săi. În Biserica Antiohiei nu suntem impresionați de istorie pe cât suntem impresionați de puterea credinței. [...]

Creștinismul face parte din pământul sirian și din pământul libanez și este în miezul fiecărui bob de sol din acest răsărit. Iar noi, ca și creștini, am trăit și încă mai trăim în cea mai bună formă de frăție și coexistență cu frații noștri musulmani, în ciuda cruzimii istoriei și a tuturor dificultăților ei. Creștinismul în Orient nu cere apărarea, ci cere pacea. Iar noi, ca și creștini, am trăit întotdeauna în pace cu oricine, indiferent de ceea ce îl reprezenta. Suntem înrădăcinați în casele noastre și pământul nostru. Și nicio putere a acestei lumi nu ne poate dezrădăcina din acest pământ. Noi, împreună cu ceilalți, suntem seva acestui pământ și arterele lui. [...]

Ne rugăm împreună în această sfântă mănăstire pentru pace în Siria și în Liban și pentru binele poporului binecredincios al României. Ne rugăm să ștergă Dumnezeu durerea din inima fiecăruia și să îi atingă fața cu strălucirea milei Sale, fie numele Lui binecuvântat, totdeauna, acum și pururea și în veci vecilor. Amin."

Seara a avut loc o retragere cu torțe organizată de către studenții din Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români și Studenți pentru viață. Alături

de ei s-au aflat Preasfințitul Părinte Macarie și numeroși studenți, familii și tineri din zonă.

La final, Înaltpreasfințitul Pimen a rostit o emoționantă rugăciune pentru studenți și pentru ceilalți participanți:

„Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeu nostru, caută din înălțimea sfântului Tău locaș spre cei care sunt de față, acești tineri cu râvnă creștinească și românească. Întărește-i în credință. Întărește-i în nădejde. Dă-le lor ca, prin viața lor, prin faptele lor și prin cuvintele lor să fie lumină lumii, să zidească pe cel care are nevoie de înălțare sufletească.

Ție Îți mulțumim, Doamne Iisuse Hristoase, pentru darurile Tale, pe care cu îmbelșugare le-ai revărsat peste noi, în primul rând pentru această libertate pe care au adus-o cei din Evenimentele din 1989. Ajută-ne să luăm aminte că această libertate este o binecuvântare a Ta ca să ne întărești în credință; ajută-ne să o folosim așa cum este bunăvoința Ta.

Deci, Te rugăm, întărește-ne în toate cele bune, întărește-ne în dragostea către Tine, către aproapele și, mai ales, către Sfânta Ta Biserică, pentru că numai Tu ești Lumina cea adevărată și sfințești pe tot omul ce vine în lume și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin." ■

Foto: Oana Dima

† Ioachim, Arhiepiscopul Romanului și Bacăului

Odă Sfântului Ștefan cel Mare, Voievodul românilor

Vă cheamă Măria sa Ștefan, la Putna Moldovei de sus,
Să vină tot omul cucernic de duhul irenic pătruns.
Îmbrăcați-vă-n straie de nuntă, în mână purtați un drapel,
E ziua lui Ștefan cel Mare, vă cheamă pe toți la apel.

Priviți-i azi chipul iconic scaldat în lumină și cânt,
Vedea-veți în Domnul Moldovei pe Ștefan cel Mare ca Sfânt.
El nu mai e luptătorul, nici vajnicul om diplomat,
El este de-acum rugătorul pentru toți cei cu suflet curat.

În mână mai ține tot paloș, ca semn de stindard și de cruce,
De parcă vrea să ne spună că tot el Moldova conduce.
Românul ce-n suflet mai simte credința cea dreaptă și bună,
Să creadă că-i fiul lui Ștefan și-i vrednic de stirpea străbună.

Legământ să faceți cu toții în fața lui Ștefan cel Sfânt:
Cinsti-veți strămoșii, păstra-veți credința, oricât veți trăi pe pământ!

Canonizarea Sfinților putneni

Duminică, 14 mai 2017, la Mănăstirea Putna a avut loc Proclamarea solemnă a canonizării Sfinților putneni, Mitropolitul Iacob Putneanul și Cuvioșii Sila, Paisie și Natan, trecuți în calendar prin hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din ședința sa de lucru din 6-7 iunie 2016.

Sâmbătă, 13 mai, la ora 13.00, a sosit la Mănăstirea Putna delegația oficială de ierarhi, condusă de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României. În Paraclisul Sfinții Apostoli Petru și Pavel al mănăstirii, alături de moaștele Sfântului Iacob Putneanul au fost aduse de la Sihăstria Putnei moaștele Cuvioșilor Sila, Paisie și Natan. Potrivit rânduielii, la ora 18.00 a avut loc ultimul Parastas pentru Sfinții putneni, săvârșit de Preasfințitul Calinic Botoșăneanul. Programul a continuat cu slujba Privegherii, săvârșită de un sobor condus de Preasfințitul Calinic Botoșăneanul.

Duminică, 14 mai, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, și ierarhii prezenți, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, au săvârșit Sfânta Liturghie. La finalul ei s-a făcut Proclamarea

solemnă a canonizării Sfinților putneni, prin citirea tomosurilor de canonizare, prezentarea icoanelor, închinarea la sfintele moaște și cântarea troparelor sfinților. În aceeași zi, la ora 16.00 a fost vernisată expoziția „Sfântul Mitropolit Iacob Putneanul. Părintele, ctitorul, cărturarul” în Muzeul mănăstirii, iar începând cu ora 19.00 a avut loc slujba Privegherii în cinstea Sfântului Iacob.

Luni, 15 mai, la Mănăstirea Putna, sub protia Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, a fost săvârșită Sfânta Liturghie în prima zi de prăznuire a Sfântului Mitropolit Iacob, iar de la ora 17.00 a avut loc „Pelerinajul Sfinților – În sunetul clopotelor”. Cele două racle au fost purtate în pelerinaj, pe jos, de peste 2.000 de persoane, de la Putna până la Sihăstria Putnei. Aici, de la ora 19.00, a avut loc slujba Privegherii în cinstea Sfinților Cuvioși Sila, Paisie și Natan.

Manifestările s-au încheiat marți, 16 mai, cu Sfânta Liturghie săvârșită la Mănăstirea Sihăstria Putnei de un sobor avându-l în frunte pe Înaltpreasfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului.

SFINȚII PUTNENI – RUGĂTORI SMERIȚI ȘI LUPTĂTORI CURAJOȘI PENTRU CREDINȚĂ ȘI NEAM

Fragmente din cuvântul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, rostit cu prilejul proclamării canonizării Sfinților putneni

Mitropolitul Iacob Putneanul s-a născut la data de 20 ianuarie 1719 într-o familie dreptcredincioasă din Bucovina. A fost crescut în duhul adevăratei evlavii, iar la vârsta de numai 12 ani a intrat în viața monahală. A fost ales egumen al Mănăstirii Putna la vârsta de 25 de ani. În anul 1745 a fost ales episcop de Rădăuți, unde a tipărit un *Liturghier* slavo-român și a înființat o școală pentru învățarea limbilor slavonă, greacă și română. După doar cinci ani, în 1750, a fost ales în scaunul de mitropolit al Moldovei, la Iași. Între 1750 și 1760 a desfășurat, ca mitropolit, o intensă activitate pastorală și socială, promovând tiparul românesc și veghind la traducerea de cărți folositoare de suflet. A înființat o tipografie, unde în 10 ani a tipărit 15 cărți de slujbă și învățătură în limba română, de mare folos în bisericile și mănăstirile din toate ținuturile locuite de români.

Pentru românii din Transilvania, amenințați să renunțe la credința lor strămoșească, Mitropolitul Moldovei a tipărit cărți spre apărarea dreptei credințe, a hirotonit preoți și a trimis antimise în parohiile din Maramureș și ținutul Clujului, unde nu exista episcop.

Îndurerat pentru neștiința de carte a păstoriților săi, deoarece, după cum spunea, „din creșterea copiilor, ca dintr-o rădăcină bună sau rea, toată viața curge”, a înființat școli și a tipărit cărți de învățătură și de slujbă, dând la lumină primul *Abecedar românesc (Bucvar)* din Moldova și a înființat, pentru copiii satului Putna, prima școală elementară rurală din Moldova. A dispus traducerea *Vieților sfinților*, reușind traducerea primelor 6 din cele 12 volume.

Pe lângă purtarea de grijă față de Mănăstirea Putna și așezămintele ei, Mitropolitul Iacob Putneanul a ajutat și alte mănăstiri și biserici: Mănăstirea Doljești, biserica Sfântul Dumitru din Suceava, Catedrala episcopală din Suceava și Catedrala mitropolitană din Iași, Mănăstirea și spitalul Sfântul Spiridon din Iași, precum și alte lăcașuri sfinte.

În vremea domniilor fanariote, a intervenit, împreună cu ceilalți ierarhi ai țării, pentru eliminarea unor forme de asuprire socială (desființarea veciniei în 1749) și a unor biruri împovărătoare (desființarea vădrăritului în 1756), dar mai ales a

văcăritului (în 1757), legând cu blestem pe domnii țării să nu revină asupra acestora.

Ca un făcător de pace și ocrotitor al poporului, Mitropolitul Iacob Putneanul a cerut hanului tătarilor, în anul 1758, să înceteze prădarea Moldovei, iar în anul următor a potolit o răscoală a poporului, solicitând domnitorului să îndeplinească unele cerințe ale mulțimii, pentru pacificarea țării. A muștrat adesea pe unii conducători nedrepti ai vremii sale, din pricina cărora, în cele din urmă, a hotărât să renunțe la scaunul mitropolitan, în anul 1760, refuzând să accepte impunerea din nou a dărilor împovărătoare pentru popor.

Locuind ultima parte a vieții la Mănăstirea Putna, Sfântul Iacob Putneanul a continuat acțiunile de ctitorire începute în perioada cât a fost mitropolit în scaun, devenind astfel al doilea mare ctitor al Putnei, întărind-o duhovnicește și material. Astfel, mănăstirea a devenit unul dintre stâlpii Ortodoxiei românești în vremurile grele care aveau să vină odată cu ocuparea Bucovinei de către armatele Imperiului Habsburgic în anul 1774 și recunoașterea acestei stări de fapt de către Imperiul Otoman și Imperiul Țarist în anul 1775. Simțindu-și sfârșitul aproape, după Sfintele Paști din anul 1778 a mers la Schitul Sihăstria Putnei și a primit tunderea în marea schimă prin mâna duhovnicului său, Sfântul Cuvios Natan, luând numele de Eftimie. După patru zile, în 15 mai 1778,

a trecut cu pace la Hristos Domnul. A fost înmormântat în pridvorul bisericii mari a Mănăstirii Putna, fiind nou ctitor al ei.

Purtându-și cu hărnicie și cu vrednicie crucea slujirii arhieresti, iar cu blândețe și smerenie crucea de a fi prigonit pentru dreptate, jertfindu-se pe sine pentru poporul încredințat lui spre păstorie, Sfântul Iacob Putneanul și-a închinat întreaga viață slujirii Bisericii, luminării poporului prin școală și tipar, apărării celor nedreptățiți și povățuirii sufletelor spre mântuire, rămânând în amintirea poporului credincios drept „păstorul celor săraci și smeriți, care a dus o viață de sfânt”.

Cuvioșii Sila, Paisie și Natan s-au nevoit în veacul al XVIII-lea în Schitul Sihăstria Putnei, loc de aspră nevoiță sau asceză și de liniște în care se retrăgeau monahii iubitori de mai multă rugăciune și nevoiță duhovnicească.

Cuviosul Sila s-a născut în anul 1697, în ținutul Botoșanilor, din părinți ortodocși, Ion și Ioana. A intrat ca frate începător la Schitul Orășeni, fiind foarte tânăr, de unde, în anul 1714, la vârsta de 17 ani, a mers la Schitul Sihăstria Putnei, unde a fost primit și apoi călugărit de starețul Teodosie. După trecerea acestuia la cele veșnice, starețul Dosoftei, noul părinte duhovnicesc al schitului, a rânduit să fie hirotonit diacon și preot, iar la scurt timp să fie tuns în schima mare. Ca ucenic și ajutor al

starețului Dosoftei, ieroschimonahul Sila a purtat grijă timp de peste 30 de ani de toate cele necesare obștii, ostenindu-se, în același timp, la slujbele bisericii și la împlinirea pravilei de chilie. În toamna anului 1753, după ce a trecut la Domnul starețul Dosoftei, Cuviosul Sila a fost numit stareț de către Mitropolitul Iacob Putneanul al Moldovei. Ca părinte duhovnicesc al obștii, a înnoit viața duhovnicească a Schitului Sihăstria Putnei, iar ca bun chivernisitor, cu binecuvântarea Mitropolitului Iacob Putneanul, a zidit o biserică nouă de piatră, cu hramul Buna Vestire, pe care a împodobit-o cu toate cele necesare, precum și o nouă trapeză și chillii. Ajuns cunoscut duhovnic și povățuitor de suflete, Cuviosul Sila a fost prețuit atât de credincioșii simpli, cât și de domnitorii Moldovei – Constantin Cehan Racoviță și Grigorie Calimachi –, precum și de înalți dregători, arhieriei și egumeni, pe toți povățuindu-i cu înțelepciune pe calea mântuirii.

La 23 aprilie 1783, după ce se nevoise aproape 70 de ani la Schitul Sihăstria Putnei, Cuviosul ieroschimonah Sila și-a dat cu pace sufletul în mâinile Domnului, pe Care L-a iubit și slujit întreaga sa viață.

Cuviosul Paisie s-a născut în anul 1701 și a intrat de tânăr în viața monahală. Pentru vrednicia sa a fost hirotonit diacon, apoi preot, și a ajuns egumen la Mănăstirea Sfântul Ilie de lângă Suceava, de unde a trecut apoi la Mănăstirea Râșca.

După o vreme a venit la Schitul Sihăstria Putnei, viețuind într-o adâncă smerenie. El primise de la Dumnezeu darul înainte-vederii, care, adăugându-se altor virtuți ale sale, l-a făcut să fie cinstit de către toți ca un mare părinte duhovnicesc. Împreună cu stareții Sila și Natan, Cuviosul Paisie a fost martor al greutăților din anii de stăpânire străină, dar s-a dovedit un nevoitor plin de râvnă. A trecut cu pace la cele veșnice pe 16 decembrie 1784.

Cuviosul Natan s-a născut în anul 1717, fiind originar din Pașcani. A fost mai întâi viețuitor și eclesiarh la Mănăstirea Putna, unde a fost hirotonit diacon, apoi preot. Dornic de mai multă rugăciune și liniște, s-a retras la Schitul Sihăstria Putnei, unde a primit schima mare. Cuviosul Natan a fost un duhovnic foarte înțelept, fiindu-i părinte duhovnicesc și marelui Mitropolit Iacob Putneanul. Viețuitorii din sihăstrie, împreună-nevoitori cu el, dar și credincioșii închinători îl cinsteau ca pe un adevărat părinte și păstrător al bunelor rânduieli ortodoxe. El a lucrat mult la caligrafierea de manuscrise și la alcătuirea pomelnicelor ctitoricești. Cuviosul ieroschimonah Natan s-a mutat la Domnul a doua zi după sărbătoarea Nașterii Mântuitorului Hristos, pe 26 decembrie 1784.

La scurt timp după trecerea la cele veșnice a celor trei Sfinți Cuvioși ieroschimonahi, Schitul Sihăstria Putnei a rămas pustiu din pricina vitregiei vremurilor. După mai bine de 200 de ani, la începutul Postului Mare din anul 1990, un monah putnean, retras pe locul fostului schit, a văzut o lumină cerească deasupra pronaosului vechii biserici

ruinate, lumină care a înconjurat biserica, apoi s-a făcut nevăzută. În ziua de 24 aprilie 1990, când s-a început refacerea Schitului Sihăstria Putnei, au fost descoperite mormintele celor trei Cuvioși: Sila, Paisie și Natan, în care se aflau osemintele lor, galbene ca ceara și răspândind bună-mireasmă. În anii următori s-au săvârșit numeroase vindecări minunate la racla cu moaștele Cuvioșilor.

Această canonizare de noi sfinți în aceste vremuri nu este întâmplătoare, deoarece există în timpul de față noi încercări privind păstrarea credinței ortodoxe și a unității Bisericii. Mai precis, astăzi avem mare nevoie de rugăciunile sfinților, deoarece ne aflăm într-un război spiritual nevăzut care se numește secularizare, adică organizarea vieții omului și a societății ca și când Dumnezeu nu ar exista. Timpul acesta de secularizare ca sărăcire și uscăciune sufletească sau lipsă de iubire smerită și milostivă ne determină să cerem ajutorul mai multor sfinți rugători pentru noi. De ce?

Pentru că lupta cu duhurile rele care caută să-l îndepărteze pe om de Hristos nu se poate duce numai prin voință individuală sau printr-o încredere exclusivă a omului în propriile forțe, ci totdeauna biruința duhovnicească se dobândește în primul rând cu ajutorul Duhului Sfânt și al sfinților lui Dumnezeu, învățători și rugători pentru noi. ■

Fragmente din cuvântul Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, rostit la prima pomenire a Sfântului Iacob Putneanul

Cu mulți ani în urmă, Dumnezeu a dat un gând bun Preafericitului Patriarh Teoctist, mult atașat de această mănăstire, să se aplece prin anii '70 asupra vieții Sfântului Iacob Putneanul și să redacteze o carte pe care a lăsat-o posterității. Dintre cei peste 70 de arhieri câți l-au precedat pe Mitropolitul Teoctist Arăpașu ca Mitropolit al Moldovei, el s-a atașat de Sfântul Iacob Putneanul și a cercetat manuscrisele legate de viața sa și ne-a lăsat o frumoasă carte, care acum a fost continuată și de alte lucrări care au fost tipărite prin grija Mănăstirii Putna, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Pimen. Să-i mulțumim lui Dumnezeu că a oferit această floare frumos împodobită în tărâmul binecuvântat al Moldovei! ■

Fragmente din cuvântul Preasfințitului Părinte Calinic, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, rostit după slujba Privegherii din 13 mai 2017

În teologie se vorbește despre oameni sfinți și despre sfinți. Când vezi pe un om dintr-o comunitate că participă cu regularitate la sfintele slujbe, că are o viață decentă, că trăiește în ritmul și cadența Fericirilor, despre un astfel de om nu poți să spui altceva decât că este un om cu viață sfântă.

Sfințenia este, așa cum spun Părinții filocalici, maximul la care poate ajunge omul în viață. Și aceasta grație Întrupării Fiului lui Dumnezeu, dar și grație lucrării văzute a Bisericii, a Duhului Sfânt, în viața fiecărui credincios, respectiv în viața Bisericii.

O Biserică fără de sfinți este o Biserică fără de ideal. Cum, de altfel, și o Biserică fără de monahi este o Biserică ce nu duce niciunde. ■

Drumul spre libertate este dragostea

Înaltpreasfințitul Mitropolit Iosif

Înaltpreasfințitul Iosif a fost hirotonit în 1997 Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Europei Occidentale, având sub jurisdicție parohiile și comunitățile românești din Franța, Elveția, Olanda, Belgia, Anglia și Irlanda. În 1998, Arhiepiscopia cuprindea 30 de parohii; în prezent, sunt organizate peste 130 de parohii și comunități. În 2001, Arhiepiscopia a devenit Mitropolia Europei Occidentale și Meridionale.

Ca Mitropolit, este membru al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și membru al Adunării Episcopilor Ortodocși din Franța. Din anul 2002, este numit de către Sfântul Sinod Director al Reprezentanței Bisericii Ortodoxe Române pe lângă Instituțiile Europene de la Bruxelles.

Activitatea Înaltpreasfinției Voastre îi are adeseori în prim-plan pe tineri. Ce este frumos la tinerii de astăzi? Ce vă place, ce vă înduioșează la ei?

Cu nuanțele de rigoare, aş spune că totul este frumos la tineri, dar mai ales deschiderea inimii în căutarea iubirii pe care numai Hristos o poate

descoperi. Tânărul bâjbâie mult în căutarea iubirii autentice, care este dublată de jertfa de sine, de renunțarea la sine, un ideal pe care numai la Hristos tânărul îl găsește în mod desăvârșit. Și atunci se lasă cu totul în Mâna Lui cea mântuitoare. Ce poate fi mai frumos și mai înduioșător decât un tânăr care a găsit sensul vieții în iubirea lui Hristos? A găsit totul! Însă mai apoi urmează lupta pentru a păstra și a crește în această iubire. Îmi

amintesc cu mult drag primii ani ai episcopatului, în care întemeiam multe parohii noi, iar cei care erau în frunte și care alcătuiau în mare majoritate aceste comunități erau tinerii. La Paris am avut unele remarci din partea celor mai vârstnici, care vedeau că noile comunități sunt pline de tineri care caută prin tot ce trăiesc să placă lui Hristos și să Îl urmeze. Erau mirați și întrebau: de unde au această căutare și trăire, ei care vin dintr-o țară cu un regim atât de strict ca cel comunist ateu? Asistam, de fapt, la o formă de evanghelizare prin trăire, fără cuvânt aproape. Tinerii entuziaști, cu rugăciunea pe buze și în inimă, întorceau la Hristos pe mulți dintre cei care, liberi fiind, nu au știut să Îl caute și să Îl găsească. Mare este puterea Duhului Sfânt care lucrează și frământă inimile noastre, încă din tinerețe! Iar dacă răspundem lucrării Lui, multe sunt roadele ei.

Ce vă întristează la tinerii de astăzi?

Aș putea spune că mă întristează la tinerii de astăzi în primul rând părinții lor. Plecând de la parabola fiului risipitor, un părinte ne sugerează că putem foarte bine vorbi astăzi despre părinți risipitori, cei care, din slăbiciune și neștiință, fără îndoială, dezertează de la obligațiile lor părintești. La fel se întâmplă și cu noi, slujitorii Bisericii, părinții duhovnicești. Abia după ce vedem propriile noastre neajunsuri și dezertări de la a transmite cele ale credinței copiilor noștri trupești sau duhovnicești, prin propria noastră trăire, putem să ne uităm la cele care ne întristează la tinerii de astăzi. Ceea ce ne întristează la ei vine, de fapt, de la noi, dintr-ale noastre, din generație în generație. „Părinții mănâncă aguridă, iar copiilor li se strepezesc dinții” spune Sfânta Scriptură (cf. *Iezechiel* 18, 2).

Dar, totuși, nu poate să nu ne întristeze un fel de abdicare de la lupta pentru suflet în viața majorității tinerilor. Mulți așteaptă o evidență din partea lui Dumnezeu în manifestarea Lui în viața lor, dar în același timp ei nu se manifestă nici-cum înaintea lui Dumnezeu. Și atunci nu pot vedea nimic din ceea ce este legat de Dumnezeu, de dragostea Lui atât de discretă, ascunsă în umbra Crucii lui Hristos. Este un fel al multor tineri, în general, de a căuta dragostea, fără Dragostea cea veșnică.

Care este drumul spre libertatea mult râvnită de om?

Drumul spre libertate este dragostea, nu poate fi altul. Dar cum ajungem la ea? Dacă dragostea este Cineva, cum să ne apropiem să Îl cunoaștem? „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (*Matei* 3, 16). Dumnezeu Se identifică El Însuși cu dragostea pe care o are față de noi, pentru a ne face liberi față de moarte. Ne deschide Cerul iubirii Lui, pentru a ne întâlni cu El în iubire, dar cu care trebuie să ne identificăm și noi, adică să fie viața noastră întregă acolo, precum viața Lui a pus-o pentru noi. Atunci abia putem descifra și înțelege libertatea.

Cum se ajunge la inima unui tânăr?

Slujirea episcopului în Biserică este îndreptată înspre toți cei care o alcătuiesc: copii, tineri, adulți de toate vârstele. Tinerii, o știm și din propria noastră experiență, sunt cei mai fervenți căutători ai lui Hristos. Contextul în care noi trăim în Europa, în comunitatea ortodoxă română și printre credincioșii convertiți, este unul deosebit de dificil pentru misiunea printre tineri. A ajunge la inima tânărului cu Evanghelia lui Hristos nu este ușor. Întâi de toate depinde de inima cărui tânăr, din care familie și context provine. În general, la inima tânărului care este deja în Biserică și în căutarea lui Hristos, prin familie sau prin convertirea liberă, se ajunge ușor, pentru că este curată, fără ascunzișuri, în căutarea Adevărului. Atunci setea duhovnicească fiind mare, harul Duhului Sfânt se face simțit și lucrează în viața tânărului, chiar

dacă acesta nu are încă destul discernământ. După toate experiențele pe care le avem în comunitățile noastre, sunt foarte multe nuanțe de care trebuie să ținem seama când este vorba despre tineri și drumul către inima lor.

Prima treaptă ar fi **trăirea**, după cuvântul unui stareț: „o viață curată spune mai mult decât orice cuvânt”. Viața curată nu o avem noi, ci este dinamica lucrării permanente în noi a lui Hristos, Care ne luminează viața. El locuiește în noi de la botez și, mai apoi, rugăciunea, spovedania, Sfânta Împărtășanie, faptele bune, toate Îl fac să fie în noi din ce în ce mai mult, până El devine Stăpânul vieții noastre. Părinții care au copii și sunt stăpâniți sau locuiți de această credință transmit prin propria viață Viața, adică pe Hristos; prin tot ceea ce fac, până la gesturile cele mai simple. Atunci este mai ușor și pentru preot să ajungă la tânărul care are deja pământul inimii pregătit pentru sămânța cuvântului sau a faptei. Pentru a avea părinți creștini, trebuie să ne ocupăm de sufletele tinerilor și ale copiilor și, pentru a avea copii și tineri care să-L caute și să-L urmeze pe Hristos, avem nevoie de părinți creștini. Se mai întâmplă în unele cazuri, care nu sunt puține, ca părinții să fie născuți în Hristos de către copiii lor. Deci ne dăm seama că ajungem la inima tânărului prin cea a părinților, oarecum.

A doua treaptă prin care ajungem la inima tânărului, așa spune eu, este **smerenia**. De ce spun

smerenia? Pentru că nu noi lucrăm în inima tânărului, ci Hristos. Să nu ne treacă nici măcar o singură dată prin minte gândul că noi suntem cei care schimbăm pe tânăr cu cuvântul nostru, că noi ajungem la inima lui cu cuvântul, oricât de iscusit ar fi el, ci Hristos lucrează, El face să crească în noi toată roada cea bună. Dar nu o lucrează Hristos, în smerenia Lui dumnezeiască, fără noi. Ne dorește acolo, trudind de mână cu dragostea Lui, care crește în noi și în același timp în a celui spre care mergem. Se lasă, smerit, în puterea – sau mai bine zis în lipsa de putere – a cuvântului nostru, spre a ajunge la inima celui tânăr. Ne vrea acolo, împreună-lucrători cu El, pentru că prin taina aceasta a Cuvântului Său comunicat prin viu grai și prin viața noastră, creștem cu toții împreună în har și în dragoste, până la măsura „omului desăvârșit” la care El ne cheamă, să fim „desăvârșiți, precum Tatăl” nostru Cel din ceruri este desăvârșit. Însă cuvântul pe care îl spunem ne întărește și pe noi, nu numai pe tânărul căruia i-l spunem, pentru că are putere mare cuvântul Evangheliei, care lucrează în două sensuri, și spre celălalt, și spre mine.

A treia treaptă ar fi **pocăința**. Nu putem comunica sau împărtăși viața și darurile lui Hristos dăruite nouă, decât în stare de pocăință. Domnul Hristos S-a pocăit El Însuși pentru păcatele noastre, murind pe Cruce pentru noi. Adică vine El Însuși înspre Tatăl, mijlocind pentru păcatul

îmbogățire, înseamnă o altă întâlnire cu Hristos, o altă lumină a lui Hristos printr-o altă vedere. Pe mine m-a întărit în credință întotdeauna întâlnirea dintre Hristos și tânăr în inima lui.

Cum simțiți că sunt vremurile noastre pentru suflet? Care sunt provocările pentru creștinul de azi și care sunt soluțiile?

Dintre cele mai grele care au existat vreodată și dintre cele mai bogate în posibilități care

nostru, pe care îl ia asupra Lui. Asta înseamnă să ne apropiem de tineri având gândul și trăirea noastră cât mai aproape de Hristos, Cel care se pocăiește pentru noi, nu ne judecă. În felul acesta și cu gândul acesta, cu credința aceasta, să ne apropiem de tineri, fără a-i judeca.

Dar am observat că mai este nevoie și de o altă stare sufletească pentru apropierea de sufletul tânărului, și anume **entuziasmul** și **optimismul**, dublate de **bucuria** de a fi ai lui Hristos. Nu le putem avea pe toate deodată, ajunge uneori să fim printre tineri, iar ei vor ști să ajungă ei înșiși la inima preotului dacă vor găsi în ea smerenie, pocăință, entuziasm, optimism, bucurie și peste toate dorința de a trăi și împărtăși tuturor dragostea lui Hristos răstignită, care nu judecă, dar care provoacă la un maximalism al trăirii în Hristos: „Mergi, vinde tot ce ai, dă săracilor și vei avea comoară în cer; și apoi, luând crucea, vino și urmează Mie” (Marcu 10, 21). Când Domnul Hristos îi cere tânărului să vândă tot, îi cere mai ales să se golească de toate cele știute până atunci, să renunțe la toate prejudecățile și să îndrăznească să Îl cunoască așa cum i se descoperă El, iar pentru aceasta este mare nevoie de libertate față de tot ce încorsetează inima în cele ale lumii, făcându-l pe om sclav.

Unicitatea fiecăruia dintre noi, oamenii, ne face să Îl trăim pe Hristos altfel cu fiecare, fapt care se transformă pentru noi într-o bogăție sufletească de nedescris. Mi-am dat seama repede că atunci când mergem în numele lui Hristos spre inima tânărului, acea persoană ne face să Îl întâlnim noi înșine pe Hristos altfel, prin inima, prin trăirea și căutarea celui spre care mergem. Deci, până la urmă, a-l căuta pe cel tânăr și a-i vorbi despre Hristos înseamnă și a-L cunoaște pe Hristos prin cel tânăr și prin lucrarea Lui în inima lui, înseamnă

au existat vreodată! Patericul ne prezintă gânduri exprimate de părinții pustiei în ce privește vremurile din urmă – nu că ar fi acum sfârșitul lumii, ci pentru că este timpul prezent și poate fi și cel din urmă; în orice caz, pentru noi sfârșitul este atunci când ni se încheie viața aici – în care spun că binele va fi numit rău și răul bine, atât de mult se va perverti mintea omului. Omul este supus încercării credinței și discernământului încă din fragedă copilărie. Asta mă determină să spun că vremurile sunt și bune, dar sunt și rele. Depinde de fiecare să știe să profite de ele. Rolul părinților trupești și al celor duhovnicești în acest moment este primordial, pentru că este nevoie de discernământ. Ei pot ajuta copilul să își formeze oarecum capacitatea de discernământ. Dar izbirea și trecerea prin provocările lumii de azi nu pot fi evitate de niciunul dintre creștini.

Provocarea, doar pentru o parte dintre creștini, este libertatea de care se bucură o parte a lumii de azi (spun o parte pentru că foarte mulți nu au această libertate care este condiționată de foarte mulți factori externi: accesul la muncă, la mâncare, la mijloacele moderne de comunicare, de deplasare, de educație, de grijă pentru sănătate, care dau o marjă mai mare de libertate în sensul cunoașterii lumii și a ceea ce se întâmplă sau se gândește în ea), la care se adaugă bunăstarea și cunoașterea ca știință, precum și mijloacele de comunicare, care împreună dau iluzia puterii omului asupra creației și a tot ce mișcă, ceea ce poate alimenta un sentiment de autonomie totală a omului față de Creator.

Soluția poate consta în a folosi cu discernământ tot ce ne prezintă lumea de azi ca „oportunitate”. Mijloacele extraordinare de comunicare ne dau posibilitatea să ne cunoaștem mai bine unii pe alții, să împărtășim trăirile și nevoile noastre

sufletești. Dar, în același timp, se pot întoarce împotriva noastră, transformându-ne în sclavi sau în dependenți de ele, cu toate nuanțele pe care nu le mai descriu acum. Aflăm repede, tineri sau vârstnici, că fiecare oportunitate își are și opusul ei, oarecum ispita ei. Doar înarmați cu smerenia de a cere în permanență sfătuirea de la cei deja încercați putem ajunge la discernământ, care ne aduce libertate.

Care sunt cei mai mari dușmani pentru unitatea Ortodoxiei? De ce este importantă unitatea în Ortodoxie azi și ce să facem pentru păstrarea ei?

Ortodoxii înșiși, adică noi suntem cei dintâi dușmani ai propriei noastre credințe, prin faptul ca nu o cunoaștem și nu o trăim, dar avem impresia că o posedăm, că ne aparține nouă și noi dispunem cum vrem de ea. Putem identifica și în afară mulți dușmani, dar nu ne este de mare folos, deoarece avem tendința de a rămâne focalizați pe ei, fără să vedem care este neajunsul nostru. Mântuitorul a spus ucenicilor Săi: „în lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea” (Ioan 16, 33). Hristos nu a biruit lumea și pe toți dușmanii

Lui printr-un război nemilos, ci prin iubire, și aceasta răstignită pe Cruce, lăsându-Se pe Sine în mâinile nedreptilor. Nu a dat vina pe noi, ci S-a rugat Părintelui ceresc: „Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac” (Luca 23, 34). Când vorbim de unitatea Ortodoxiei, vorbim de unitatea Bisericii lui Hristos, care nu poate fi decât una. În Apus, creștinii ortodocși de toate limbile trăim mai des unitatea și diversitatea noastră de limbă, tradiții și altele. Suntem oarecum mai conștienți de unitatea Bisericii fiindcă ne confruntăm zi de zi cu alți creștini ortodocși: greci, arabi, ruși, georgieni, sârbi, bulgari, francezi, britanici, olandezi, belgieni, elvețieni, irlandezi, italieni, spanioli, portughezi,

germani, ucraineni, polonezi etc. Suntem și trăim împreună unitatea Bisericii episcopi greci, arabi, ruși, sârbi, bulgari, georgieni, ucraineni, francezi, englezi, belgieni în țările în care avem cu toții comunități. Ne minunăm de unitatea Bisericii, de lucrarea lui Dumnezeu în neamurile atât de diferite și în același timp atât de una în credință. Credința cea una este temelie unității în Hristos. Dar în același timp vedem și mai de aproape și simțim altfel, mai acut, dezbinarea sau lipsa de unitate a creștinilor, fărâmițați în multe culte, printre care trăim. Și dorim și căutăm să îi facem să înțeleagă credința ortodoxă. Este o șansă imensă de misiune pentru creștinii ortodocși, în sensul trăirii credinței ortodoxe printre neortodocși. Este

mare nevoie de dialog, pentru a putea afirma în fața tuturor adevărurile de credință. Nu le putem ține doar pentru noi. Unitatea Bisericii Ortodoxe în credința apostolică este mărturie în fața lumii, nu putem să ne depărtăm de ea sau să o minimalizăm. Dezbinarea nu trebuie acceptată sub nicio formă. Dialogul continuu, bazat pe adevărul de credință, cunoaștere, smerenie și dragoste frățească, lipsit de orice violență în numele credinței, a făcut în timp ca mulți creștini să nu se rupă de unitatea Bisericii, sau să se rupă atunci când nu s-a ținut cont de acest dialog.

Ce rol are monahismul în societatea actuală?

Esențial, așa spune. Cartea *Faptele Apostolilor* ne descrie felul în care trăiau creștinii în Biserica abia născută la Ierusalim la Pogorârea Sfântului Duh. Monahii au rămas oarecum moștenitori ai acestei trăiri. Însă tot ei sunt o mărturie a felului în care creștinul devine liber de toate determinările vieții în lume, răspunzând chemării lui Hristos adresate tânărului bogat: renunță la tot și urmează Mie! Monahismul devine în această lume, o să spun printr-o formulă pe care o găsim acum, câmpul de război lăuntric în care și omul

din afară se odihnește cel mai mult și cu cel mai mare folos! Adică este singurul front de luptă care aduce liniștirea și odihna sufletului. Eu văd prezența monahismului ca fiind primordială în succesul misiunii. Prin el, raportul creștinului la viața în lume se așază pe alte criterii, de libertate și de dragoste necondiționată în același timp.

Mănăstirea poate fi, și este, locul în care așezarea launtrică a omului în Dumnezeu devine palpabilă, în care starea de rugăciune devine molipsitoare pentru cei care o caută. Eu cred că monahul, în tăcerea și discreția din luptele lui sufletești, dublate de rugăciune și dragostea crescândă a lui Hristos în inima lui, devine stâlp al credinței pentru mulți creștini.

Societatea ar fi alta fără monahism și aceasta se poate vedea de la o țară la alta.

Cine v-a impresionat în mod deosebit dintre mărturisitorii din perioada comunistă?

Toți mărturisitorii din perioada comunistă m-au impresionat, știuți și neștiuți; fără ei nu eram nici noi ceea ce suntem astăzi, oameni liberi. Toți au făcut ceea ce ar trebui să spunem înainte de toate, și anume că s-au rugat cum numai în fața morții te rogi și te pocăiești și te întorci la Hristos: esențialul vieții noastre pe pământ și în veșnicie – gândul la Dumnezeu și întoarcerea totală la El. Mulți și-au dat viața pentru alții mai tineri în pușcării, mulți au murit la canal, dar mulți au și scăpat de acolo și au fost mărturie nouă

de dragoste jertfelnică, de putere în credință, de libertate față de tot ceea ce este omenesc. Nu dau nume, doar pentru a nu uita pe unii și pe alții, dar m-a impresionat felul în care unii părinți slujeau Sfânta Liturghie în pușcării, reușind să spovedească și să împărtășească în preajma unor sărbători pe mulți dintre cei care aveau doar o nădejde în suflet – pe Hristos. Această putere ieșită din comun a libertății omului credincios de a înfrunta orice primejdie pentru a ajunge la Hristos aș vrea să ne locuiască și pe noi, preoții și slujitorii de astăzi.

Aveți un dor pe care ați dori să-l împărtășiți tinerilor?

Nu pot spune nimic nou în acest sens, doar că doresc din tot sufletul ca ei să nu cadă din iubirea lui Hristos.

Aș spune tinerilor: să nu vă grăbiți când este vorba de dragostea omenească, să vă încredințați nu numai că iubiți, ci și că sunteți iubiți! Să nu vă grăbiți în nimic! Să nu doriți să fiți repede vedete, nu fiți tributari imaginii, sclavi ai imaginii pe care o avem în fața altora, când este vorba de credință și de arătarea ei! – exemplul Sfântului Petru. Să fiți discreți și consecvenți în ceea ce faceți bun, să nu vă descurajați atunci când nu sunteți laudați făcând un lucru bun. Hristos-Dumnezeu a fost discret în mântuirea lumii; umblând pe pământ, trăind cu noi, făcând minuni, înviind morții, avea un singur gând, în blândețea Lui desăvârșită: să ne câștige inimile! ■

Pocăința este drumul spre sfințenie

*Preafericitul Ioan al X-lea,
Patriarhul Antiohiei*

În după-amiaza zilei de duminică, 25 septembrie, Patriarhul Ioan al X-lea al Antiohiei și al Întregului Orient, aflat în vizită în Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților cu ocazia aniversării a 550 de ani de la întemeierea Mănăstirii Putna, s-a întâlnit cu obștea acestui sfânt locaș. Iată câteva dintre cuvintele duhovnicești împărtășite obștii, în care au viețuit pentru o perioadă și doi monahi ucenici ai Preafericitii Sale.

Viața călugărească nu are niciun sens dacă nu este însoțită de osteneala duhovnicească în Mântuitorul Iisus Hristos. ■

Călugărul este cel care încearcă să Îi dea Domnului toate simțirile lui, toată viața lui, să pună toată viața înaintea Domnului. Aceasta nu este ceva exterior, nu este ceva care se face în fața oamenilor, ci este o lucrare lăuntrică, între el și Dumnezeu. ■

Emblema vieții călugărului este inima curată și duhul drept (cf. *Psalmi* 50, 11). ■

Primul har pe care îl primește călugărul când intră în obște, în mănăstire, este să se cunoască pe sine, prin rugăciune, osteneală, ascultare și smerenie. De exemplu, la început, când are o problemă cu un alt părinte, se poate gândi că celălalt este vinovat și trebuie să îi ceară iertare. Cu timpul, când crește prin rugăciune și smerenie, își dă seamă că el a greșit și el trebuie să își ceară iertare și astfel începe să se cunoască pe sine. ■

Monahul își dă voința sa părintelui duhovnicesc și nu mai trăiește după voia lui, ci după voia părintelui duhovnicesc. În secolul XXI, ca omul să renunțe la voia lui este unul dintre cele mai grele lucruri. ■

Monahul Îl pune în fața lui pe Mântuitorul Iisus Hristos și spune întotdeauna: eu spre El vreau să merg. De aceea, viața monahală este bazată pe pocăință.

Pocăința nu este doar un regret pentru că am făcut ceva greșit. Sfântul Apostol Pavel spune: „uitând cele ce sunt în urma mea și tinzând către cele dinainte” (*Filipeni* 3, 14). De aceea, viața monahului este pocăință în fiecare moment și monahul trebuie să uite cele care nu sunt potrivite cu cuvintelor evanghelice și să caute numai cele care sunt potrivite cu viața pe care a ales-o. Sfântul Isaac Sirul spune în acest sens: „cel care își cunoaște păcatele sale este mai mare decât cel care învie morții.” ■

Părinții vorbesc despre trei etape ale vieții creștine: curățirea, luminarea și unirea cu Dumnezeu. [...] Am avut ca profesor de Dogmatică pe Ioannis Romanidis și el vorbea mult despre aceste etape. Pentru un coleg, acești termeni erau greu de înțeles. Am fost odată împreună la Sfântul Munte și ne-am întâlnit cu Sfântul Paisie Aghioritul. Sfântul Paisie, când a auzit întrebarea colegului despre care este sensul acestor termeni, a zâmbit și a spus „toți acești termeni pot fi rezumați cu un singur cuvânt: pocăință.” [...] De aceea, cel mai important dintre toate este pocăința. Pocăința este drumul spre sfințenie. ■

Suntem și sfinți, și oameni cu neputințe

Arhiepiscopul Justinian Chira
28 mai 1921 – 30 octombrie 2016

Ierarh de statură patristică, ctitor și cărturar deopotrivă, dar mai cu seamă un rugător și mijlocitor pentru neamul său, care a dobândit îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, vlădica Justinian a intrat adânc în conștiința credincioșilor, îndrumându-i chiar și după moartea sa. Un chip luminos, vesel, dar atent la sine însuși, vlădica știa să se ridice din orice cădere, încurcătură sau moarte sufletească, reșezându-te pe Calea care duce la Viață, descoperindu-ți sensul și Adevărul suprem pe care l-a trăit cu toată ființa sa.

Născut în inima Maramureșului, într-o casă de țărani din satul Plopiș, în Duminica Mare a anului 1921, „când intrau toți preoții în slujbă și se auzeau clopotele la toate bisericile”, viitorul ierarh a ales din tinerețe să se dăruiască lui Dumnezeu în viața monahală. La 20 de ani a

intrat pe poarta Mănăstirii Rohia, închinându-i lui Dumnezeu întreaga-i viață, cu darurile și slăbiciunile sale, ca să dobândească libertatea și bucuria mult dorite: „Aceasta a fost o chemare puternică. Pentru că eu n-am întâlnit niciodată un călugăr, nici n-am văzut vreo mănăstire până atunci.”

„Starețul de la Rohia e omul lui Dumnezeu și ne va ajuta”

Mănăstirea Rohia, unde a viețuit 32 de ani, cei mai mulți ca stareț, a gândit-o și a plămădit-o după chipul sufletului său, reușind să îmbine armonios trăirea monahală și cultura creștină. Aici îl primește pe Nicolae Steinhardt, evreul convertit și botezat în închisoare, care își scrie, în liniștea mănăstirii, mărturia întâlnirii sale cu Dumnezeu Cel viu: *Jurnalul fericirii*. Nevinovăția „copilărească” pe care i-o conferea viața de rugăciune îi fascina pe toți. Ioan Alexandru, un alt fiu duhovnicesc al său, i se confesa: „Ce iubesc eu în Dumneavoastră este o copilărie limpede, rămasă neatinsă și fermecătoare, rară la oamenii mai în vârstă.” Oamenii cu nedumeriri și necazuri spuneau: „ne ducem la starețul de la Rohia; acela e omul lui Dumnezeu și ne va ajuta.”

Dumnezeu a avut planul Său cu el și l-a ferit de închisoare, dar nu a fost lipsit de durerea adusă de prigoana împotriva Bisericii. După Decretul 410 din 1959 a rămas singur în mănăstire și adesea mergea în pădure, plângând de dorul fraților săi. L-au întărit dăruirea și râvna pe care le-a întreținut mereu, precum și oamenii care îi cereau mereu ajutorul. „Dumnezeu nu m-a lăsat singur. Mi-a trimis poporul! Două modele am avut în viață: pe Iisus Hristos și poporul român, țaranul muncitor cu palmele bătătorite!” Chiar dacă a fost constrâns să plece, nu a făcut-o, zicând: „Veniți și dați-mă afară. Eu nu pot să plec dacă îmi porunciți. Alungați-mă voi!” Nu au îndrăznit să îl alunge din cauza poporului.

„Nu m-am învrednicit și eu să mor martir”

Vlădica Justinian povestește cum a ales să rămână în țară și cum Dumnezeu l-a ferit de închisoare: „Mi s-a propus de o mare personalitate din Apus să plec din țară. Și i-am răspuns ferm: «Nu vreau!» Și a rămas francezul foarte mirat: «Nimeni nu mi-a răspuns atât de ferm.» «Nu pentru că îmi place regimul, ci pentru că nu am dreptul să plec. Dacă aș putea să iau cu mine țara și poporul român, să-l duc în alt spațiu, fericit și liber, aș face-o. Dar eu să evadesc și să mă rup de popor, pentru propria mea satisfacție, asta nu pot.» Mai

târziu, s-a dat ordin să fie arestat. Trei echipe de securiști au încercat să ajungă la mănăstire, dar nu au reușit. În tot acest timp, familia la care fuseseră găzduiți securiștii s-a rugat cu lacrimi. „Aceasta a fost lucrarea lui Dumnezeu, pentru că El a știut că are nevoie de un om aici, care să facă slujbe lui Dumnezeu. Așa se întâmplă că nu am fost și eu ridicat și nu m-am învrednicit și eu să mor în fundul unei pușcării. Dar am fost martir aici, slujind lui Dumnezeu și formând conștiințe.”

Poporul a cerut în 1973 să fie numit episcop. Așa a rezistat atâția ani în fața Securității și Regimului comunist. A participat, mai târziu, la momentele din decembrie 1989, la Cluj, unde era Episcop-vicar. Atunci, împotriva ordinilor autorităților, a pus să se deschidă Catedrala, așa cum cerea mulțimea adunată în fața lăcașului de cult, și să se tragă clopotele.

În iulie 2011, a fost decorat cu Steaua României în grad de Cavaler. Și într-adevăr, vlădica a fost un adevărat cavaler al credinței, curajului, demnității și delicateții de-a lungul întregii vieți.

Nu i-a uitat niciodată pe compatrioții care au suferit în temnițe pentru singura vină că nu au vrut să fie trădători față de credința strămoșească și față de prieteni. Despre ei spune că „toți trebuie să fie declarați martiri. Nu putem alege, pentru că toți au murit pentru dreptate și libertate. Eu am un obicei de pe când eram la Cluj: la ora 2 se retrăgeau autobuzele și atunci îmi deschideam și eu geamul și începeam să mă rog pentru cei ce erau în temnițe și în beciurile Securității. Întreaga societate are nevoie din când în când ca cineva, undeva, să deschidă geamul, să se uite peste oraș și să zică: «Doamne, iartă-ne!» Condiția martirilor este dreapta credință. Și niciodată un martir nu se laudă cu chinurile lui. Noi îl laudăm. Ei, cei care au fost eliberați, așa ziceau: Nu-i condamnați pe cei

care ne-au chinuit! – adică nu voiau să-și piardă dreptul de martiri. Iată, țara s-a eliberat de regimul care a ucis floarea societății românești. Iar noi am început să uităm. Foarte grav! Pentru că uitarea aduce pedeapsa. Dacă uiți ceea ce nu trebuie să se uite, se poate întâmpla să se repete acel lucru. Uitarea ne poate arunca din nou în prăpastia din care am ieșit... Prin jertfă se ajunge la sfințenie, nu prin abuzuri. Aceștia care au pățimit în închisori, chiar dacă erau călcați în picioare, erau mai luminoși decât îngerii din cer.”

Când i s-au făcut urări la 92 de ani, a primit cu smerenie, adică cu realism, aprecierile oamenilor: „Unii te laudă că ești foarte bun, alții te laudă că ești foarte rău. Cine are dreptate? Nimeni. Omul este așa cum l-a lăsat Dumnezeu. Fiecare este făcut din cele două categorii: suntem și sfinți și oameni cu neputințe. Așa suntem lăsați de Dumnezeu și așa e corect să ne privim.”

„Să fim fericiți, de mii de ori fericiți că suntem dreptcredincioși”

Vlădica Justinian a ținut foarte mult la păstrarea nealterată a credinței creștine drept-slăvitoare și la unitatea credincioșilor: „Este foarte

important să păstrăm unitatea în duh în Biserică. Nu să ne credem mai deștepți și să facem breșe în interiorul Bisericii. Să nu facem dezbinare sub nicio formă. Dacă nu ești lămurit cu o problemă, întreabă, întreabă mai multe persoane. Întrebarea nu are greșală. Asta am auzit-o de la mama mea. Cu toate puterile noastre să iubim dreapta credință, căci, iubind dreapta credință, iubim Adevărul, Îl iubim pe Hristos. Biserica ce se numește astăzi Ortodoxă este Biserica autentică, cea una, sfântă, sobornicească și apostolică. Are toată învățătura clară și limpede, fără niciun fel de erezie sau de greșală. Asta-i frumusețea! Cultul nostru este atât de frumos! Fiecare cântare exprimă o învățătură de credință profundă. Nu-i nimic la întâmplare. Să fim fericiți, de mii de ori fericiți că suntem dreptcredincioși. Biserica Ortodoxă nu e în pericol. Doamne păzește! Suntem în pericol noi, căci noi suntem păcătoși. Dar instituția divino-umană care este Biserica nu este în pericol, fiindcă ea este condusă de Însuși Domnul Iisus Hristos.”

Când, în 1978, BBC a realizat un documentar despre vlădica Justinian, realizatorul a comentat întâlnirea cu el: „Atât timp cât icoanele stau în ramele lor, totul este în regulă. Dar când le vezi pășind spre tine, e oarecum îngrijorător.”

În vârstă de 95 de ani, dar cu un suflet mai tânăr parcă decât al oricărui tânăr de azi, Arhiepiscopul Maramureșului a fost chemat, în 30 octombrie 2016, să vegheze de sus pentru neamul său, nu înainte de a lăsa mărturie despre sensul vieții: „Prietenul meu cel mai drag mi-a fost din copilărie până astăzi Sfânta Scriptură și cărțile. Acestea m-au ajutat să acumulez cunoștința prin care să-mi pot face slujba de slujitor al lui Dumnezeu. Toate problemele esențiale mă interesează și acum. Am trăit și trăiesc viața cu cea mai mare cutremurare, știind că ne înconjoară nesfârșitul, că ne stă în față eternitatea. Am căutat pe toate căile să nu mă pierd în acest infinit necunoscut cutremurător. Eternitatea începe cu ceasul morții.” ■

Cuvinte duhovnicești

Fecioara Maria a primit numele de „Maica Domnului” de la Duhul Sfânt, prin gura Elisabetei. Acesta e numele ei adevărat, numele cel mai frumos și mai minunat, numele unic, pe care numai ea l-a purtat. Ce dar neprețuit ne face Hristos pe cruce! „Iată mama ta!” Mântuitorul nostru ne lasă tot ce avea mai scump pe lume: ne lasă pe Maica Sa, făcând din toți fiii Evei, copiii Mariei; din fiii pierzării și ai morții, fii ai vieții și ai fericirii.

Pacea, liniștea, bucuria și fericirea în viață le aflăm numai dacă găsim pe cineva care ni le poate asigura, prin prezența și cuvântul său. Acest lucru ni-l poate oferi numai *Iisus Hristos*, pe Care Îl știe toată lumea de pe pământ, dar pe Care Îl cunosc foarte puțini. Este cu totul altceva să cunoști pe cineva, să-l asculți, să-l urmezi, să-i dăruiești gândurile și dorințele tale, viața ta, ca apoi viața să ți se umple de lumină, de dor, de dragoste față de acel Cineva.

Pe om trebuie să-l privești cu cel mai înalt respect, dar și cu o compasiune adâncă; cu încredere, dar și cu prudență, ca pe un copil ce e în stare oricând de cele mai senine drăgălășenii, însă și de greșeli ireparabile.

Cum să-mi fie *frică de moarte*, când știi că dincolo de pragul morții mă așteaptă Stăpânul meu, Domnul și Dumnezeu meu Iisus Hristos!

În fond, *iadul* constă tocmai în egoismul închis în sine. Chinul cel mai teribil al iadului este că sufletele nu pot comunica unul cu altul, fiecare își trăiește propria catastrofă și nenorocire.

Rugăciunea are darul de a face să picure în suflet neîncetatul izvor al bucuriei. Sufletul din care nu se înalță spre Cer glas de rugăciune este asemenea unei case pustii, plină de păienjeniș, locuită numai de păsările întunerului. Un suflet care nu știe a se ruga nu va ști ce-i fericirea, chiar de ar avea toate bogățiile pământului. Rugăciunea adevărată este trudă sfântă.

Familia este ca un organism. Capul și trupul formează o singură ființă. Dar această ființă, pe lângă cap și trup mai are și suflet. Și bărbatul și femeia au suflet și trebuie să fie atenți la ce le poruncește sufletul, la fiecare. Bărbatul e coroana, femeia este floarea, este frumusețea vieții. Respectați toate femeile, cu toată inima. Sunt foarte multe femei batjocorite, nedreptățite. Dar nu avem dreptul să asuprim, să punem mai sus capul decât trupul sau trupul decât capul. E un singur corp și un suflet și are conștiință și trebuie amândoi să asculte de glasul sufletului.

Divorțul și *desfrâul* sunt păcate atât de mari, încât mă mir că ne mai rabdă Dumnezeu, că nu ne pedepsește, că nu vine potopul peste noi. Și va veni potopul peste noi când Dumnezeu nu va putea răbda până în capăt fărădelegile noastre. Va trimite peste noi biciul Său. Peste tot Globul. Căci toți suntem răspunzători.

Voi sta la poarta Raiului și voi aștepta să sosiți cu toții acolo! ■

Corpul de comandă al Regimentului 2 Românăți împreună cu preotul căpitan Aristide Popescu

Preoți eroi în lupta pentru Marea Unire

Participarea României la Primul Război Mondial a avut un scop clar și asumat de întreaga țară: Marea Unire. Aceasta s-a realizat în 1918, dar pentru ea și-au dat viața în jur de 1.000.000 de români.

În armată, preoții militari au avut un rol vital. Odată cu mobilizarea în vederea intrării în război, circa 250 de preoți vor însoți armata pe câmpurile de luptă, fiecare regiment având un cleric numit „confesorul regimentului”. Pentru coordonarea activității acestora, s-a înființat Serviciul Religios, condus de Protopopul Constantin Nazarie, profesor la Facultatea de Teologie din București.

Dacă la începutul mobilizării unii dintre preoți comunicau părintelui Nazarie că au fost întâmpinați cu întrebarea „Ce caută popa aici?”, după intrarea în război situația s-a schimbat radical. Datorită comportamentului lor, datorită însuflețirii și păcii sufletești pe care le-au adus în rândul ostașilor, pe toată durata războiului, conducătorii armatei și ai statului au înțeles că preoții în armată nu sunt doar utili, ci sunt strict necesari și că locul lor, de

păstori sufletești, este în mod firesc în mijlocul fiilor duhovnicești, mai ales în momente atât de dificile. La 10 aprilie 1918, generalul Constantin Prezan, însărcinat cu comanda Armatei Române, spunea: „Preoții și-au făcut mai mult decât datoria și este o cinste pentru cler, care, alături de ostași, a dat mai mult decât i-am cerut noi pentru Țară și Neam.” Alături de ei, circa 200 de călugări și călugărițe din diferite mănăstiri din Moldova au făcut pregătire prin Crucea Roșie și au fost încadrați în sistemul sanitar al armatei. În mai multe mănăstiri au fost amenajate orfelinate și spitale.

Preoții au slujit Sfânta Liturghie, au spovedit și au împărtășit, au înmormântat pe cei căzuți în luptă sau răpuși de boli, au îmbărbătat cu timp și fără timp, dar au fost și cei care au ținut cursuri, au suplinit doctori, farmaciști, învățători, au deschis școli și orfelinate, au explicat ostașilor și românilor din Transilvania și din Basarabia istoria românilor, au întreținut cultul pentru eroii care și-au dat viața pentru țară și neam. În jur de zece dintre ei s-au jertfit alături de ostași. Între ei: preotul Belizarie

Postul de comandă al Regimentului 2 Infanterie

Popescu, mort în lupta de la Turtucaia, în 1916, preotul Nicolae Armășescu, înmormântat cu onoruri la cimitirul Ghencea, preotul Ștefan Ionescu-Cazacu, căzut la Mărășești cu crucea în mână, mână care a fost aflată întreagă când i-au fost mutate osemintele în cripta „Bisericii Neamului” de la Mărășești în 1926. Alți preoți au căzut prizonieri, pentru că au întârziat cu pansarea răniților, îngrijirea muribunzilor sau îngroparea soldaților.

Prețuirea deosebită acordată preoților militari a dus, în 1921, la emiterea Legii pentru organizarea clerului militar și organizarea Episcopiei Armatei, desființată în 1948 de regimul comunist.

Ministrul de Război, generalul Ioan Rășcanu, scria în motivarea ei: „Armata noastră, care a luptat în condiții extrem de grele, cunoscute îndeajuns de domniile noastre, grație pregătirii ei sufletești a putut să înfrunte cele mai grele timpuri și să treacă neatinsă pe lângă flagelul teribil al bolșevismului, care a prins în focul său și a mistuit formidabila armată rusească. Această pregătire sufletească este de netăgăduit că în mare parte își are obârșia în sentimentele religioase cu care a fost înzestrat românul în toate timpurile și care l-a ajutat și salvat în timpurile de restriște. Sentimentul religios a fost veșnic cald în sufletul soldatului nostru, căci preoțimea militară care a însoțit armata în tot timpul războiului a fost mai presus de orice laudă și, ca adevărați apostoli, preoții nu au părăsit un moment postul lor sfânt și de onoare, ajutând ofițerimea spre a putea duce la glorie trupele noastre.”

Fragmentele de mai jos, culese din rapoartele preoților și ale comandanților unităților în care au fost încadrați, reconstituie tabloul acelor zile unice, deopotrivă dureroase și sfinte, din istoria românilor.

Sfânta Liturghie

Trupa era coborâtă din munți pentru un repaus. Comandantul nostru, care ținea ca sărbătoarea Învierii să fie prăznuită cu toată pompa, a dat ordin să se facă, pe o pajiște verde de pe malul drept al pârâului Cașin, un umbrar de crengi de brad. Punct la orele 12 noaptea, tot umbrarul a fost înconjurat de soldați și ofițeri, iar în mijlocul lor masa pentru serviciul divin. Corul ofițerilor a cântat destul de frumos, cum făcuse de altfel și în Vinerea Mare, la biserica din sat... Înălțătoare sărbătoare, făcută la miez de noapte, în mijlocul naturii, când omul este mai aproape de Dumnezeu ca

oricând! (Pr. Cicerone Iordăchescu, Regimentul 4 Vânători, Sfintele Paști, 1917)

Preotul N. Hodoroabă, de la Brigada 10 Artilerie, de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului a anului 1917, chiar în toiul luptelor, a adunat soldații într-un ogor cu păpuși la Pufești, pe malul Siretului, i-a așezat în genunchi pentru a nu fi descoperiți și a săvârșit Sfânta Liturghie.

În timpul slujbei încep a șuiera pe sus șrapnelele care se sparg la 40–50 de metri. Soldații nu o rup la fugă, ci se tupilează jos și nu pleacă niciunul până nu se termină rugăciunea.

În spitale

Prezentându-mă la Regimentul 21 în ziua de 7 martie a.c., primele cuvinte cu care m-a întâmpinat comandantul, col. Gorski, au fost acestea: „Părinte, suntem într-o stare nenorocită, avem peste 600 de bolnavi și în fiecare zi ne mor câte 5–6 oameni; fii binevenit între noi și te rugăm să ne dai tot concursul pentru combaterea bolilor contagioase.”

De multe ori când medicii și infirmierii unității cădeau bolnavi, doar preotul, cu cunoștințele pe care le dobândise, rămânea să îngrijească pe cei în suferință. (Pr. I. Mușețeanu, Regimentul 21 Infanterie, 24 iunie 1917)

Preotul Gheorghe Leu, confesorul Trenului sanitar nr. 6, îl informa pe Protoiereul Nazarie că la sfârșitul lunii februarie s-a ajuns la situația de a face transporturi fără medici, deoarece toți erau bolnavi de tifos. Farmaciștii preparau medicamentele după ordinul medicului bolnav în pat, iar el, cu buzunarele pline de medicamente, trecea la fiecare bolnav și le administra.

Cinstirea eroilor

Preotul Neculai Hodoroabă, pe când mergea cu icoana în ajunul Crăciunului, întâlnește mormântul Ecaterinei Teodoroiu: „Pe cruce era o coroană de flori veștede; casca ei spartă era legată cu sârmă de cruce. Adun pe toți soldații în jurul mormântului, cântăm troparul și condacul Nașterii, apoi îngenunchem cu toții și facem un Trisaghion. Vorbesc, apoi, arătând celor din jur cine a fost fecioara sublocotenent care odihnește aici...”

Educatori

Fiind cu formația în repaus, în spatele frontului, cantonați în satul Deleni, jud. Bacău și observând că în acest sat, cu tot timpul înaintat, un învățător nu s-a prezentat pentru a deschide școala, subscrisul am hotărât deschiderea și începerea lecțiilor, ajutat de seminariștii de la această formație. Cursurile au început din ziua de 30 octombrie cu peste 40 de elevi prezenți din primele zile, mai toți copii ai mobilizațiilor și dispăruților în război. (Pr. Nicolae Mănescu, Ambulanța Diviziei 1, 5 noiembrie 1917)

În Transilvania

În Ardeal. Trecând frontiera pe la Biczaz, arătam atât soldaților din jurul meu, cât și populației civile românești ce o întâlneam în cale, că trăim zile mari, că generații întregi s-au stins dorind să vadă căderea pietrelor nedrepte de hotar și ivirea steagurilor din România liberă pe pământul Transilvaniei.

Am îmbrățișat pe primii bătrâni cu plete sure, care la trecerea noastră se descopereau și-și făceau cruce, ridicând ochii umezi spre cer și zicând: „Ajută-le, Doamne!” Farmacistul sublocotenent Marino Gh. și mai mulți sanitari, mișcați la aceste

Convoi militar în drum spre cimitirul militar

scene, băteau din palme și strigau: „Bravo, părinte, să trăiești!” (Pr. N. Hodoroabă, 20 august 1917)

Astăzi, duminică în 4 mai 1919, am făcut Sfințirea apei pe țărmul Tisei în prezența ofițerilor și trupei – cu apă din Tisa.

Am înălțat inimile spre rugăciuni pentru bravii ofițeri și ostași căzuți pe câmpul de luptă, am binecuvântat țărâna ce acoperă trupurile lor.

Am mulțumit lui Dumnezeu pentru Duhul Vitejiei și al Dragostei de Neam, cu care a dăruit Oștirea Românească.

Am sfințit și răcorit cu stropi de apă sfințită fețele biciuite de vânturi și arse de nădușeala marșurilor fulgerătoare ale ofițerilor și ostașilor și ne-am cuminecat cu apă din Tisa.

Înmuind Sfânta Cruce ortodoxă în Tisa, am sfințit acest fluviu și l-am așezat, după un mileniu de suferințe și după lupte sângeroase, de hotar de veci al Țării Românești. (Pr. Iosif Comănescu, Regimentul 2 Vânători „Regina Elisabeta”, 4 mai 1919)

În Basarabia

Debarcând la Cosmești, stație de drum de fier, am căutat prin toate mijloacele să mă pun în contact cu sufletul populației, în majoritate moldovenească, de la sus-numita comună până la Chișinău, unde se afla și regimentul, cutreierând toate satele apropiate și limitrofe cu calea ferată.

Prin săvârșirea serviciului liturgic [...], prin conversații în masă ori în cercuri restrânse pe familii, mai mult introducându-mă în sufletul lor prin predici, conferințe cu caracter religios-național, [...] am reușit să-mi apropii simțirile românești aproape stinse și să constat că poporul moldovenesc este cu totul inconștient din punct de vedere național; chiar și preoțimea moldovenească este inconștientă.

Însă în multe împrejurări, mai ales la auzul cântărilor românești în Sfânta Biserică, la auzul cântecelor și doinelor românești, sub impresia povestirilor istorice de pe vremea lui Ștefan Vodă, ori Lupu, ori Petre al Rareșoaiei, bătrâni și mai ales bătrâne, care singure după părerea mea au păstrat focul sacru al neamului, plângeau ca niște copii, tinerii rămânând cu gura căscată, neștiind ce să creadă. (Pr. Dem. Ionescu, Regimentul 42/66 Infanterie, 30 ianuarie 1918)

Aici, în Basarabia, ogorul este mare, dar semănătorii sunt foarte puțini. Depinde de stăpânul ogorului, dacă va ști să aleagă semănători harnici și pricepuți, care să semene grâu. De se va urma să se trimită și aici semănători de căpătuială, spre a-i procopsi, rezultatul va fi că, în loc de grâu, vom secera furtună. (Pr. George Crețu, Regimentul 6 Vânători, 14 februarie 1918)

Grija de orfani

Preotul Popescu Alexandru, de la Spitalul de Contagioși Nr. 2, a înființat în orașul Adjud o cantină pentru 1.500 de copii orfani, strângând cu liste de subscripție 10.000 lei pe lună și ocupându-se și de educația copiilor, iar preotul M. Cărlănescu de la Brigada 15 Artilerie, atât timp cât trupa s-a aflat în cantonament în satul Poiana (Tecuci), a predat copiilor de școală și a înființat pe cheltuiala Regimentului o cantină unde luau masa de două ori pe zi toți copiii orfani și familiile fără mijloace.

În timpul luptelor

Duminică la 16 octombrie, am făcut serviciul divin în câmp deschis și au fost pomeniți toți cei căzuți în luptele din urmă... Luptele se înăspreau din ce în ce; rândurile regimentului se răreau și moartea ne pândea din umbră pe fiecare... Nu era nevoie să mai propun eu, preotul, să facem vreo rugăciune, căci comandantul și ofițerii o cereau... (Pr. Cicerone Iordăchescu, Regimentul 4 Vânători)

E mare lucru serviciul divin aici între ostași. Te crezi transportat cu duhul în vechile vremuri creștine, prin răcoarea catacombelor, iar ostașii nu mai sunt niște chipuri comune, ci sfinții neamurilor de glorie creștină. Aici și acum, ca niciodată n-am fost mai buni creștini, căci providența divină lucrează efectiv și continuu. (Pr. Spiridon Măndescu,

Preotul Petru Cosac ținând o slujbă pe front, septembrie 1916

Brigada 10 Infanterie, 22 septembrie 1917)

Venit în mijlocul nostru în vremuri de grea cumpănă, când Regimentul 38 Infanterie pornise a se măsura din nou cu armatele nemțești, a fost primit cu o bucurie generală de ofițeri și trupă, cărora nu le mai lipsea în pregătirea lor de a lovi pe dușman decât dezlegarea creștinească pentru ca sufletele lor, dornice de răzbunare și sacrificiu, să se poată înălța mai ușurat spre Dumnezeu dreptății noastre, pentru care vom lupta până la izbânda finală.

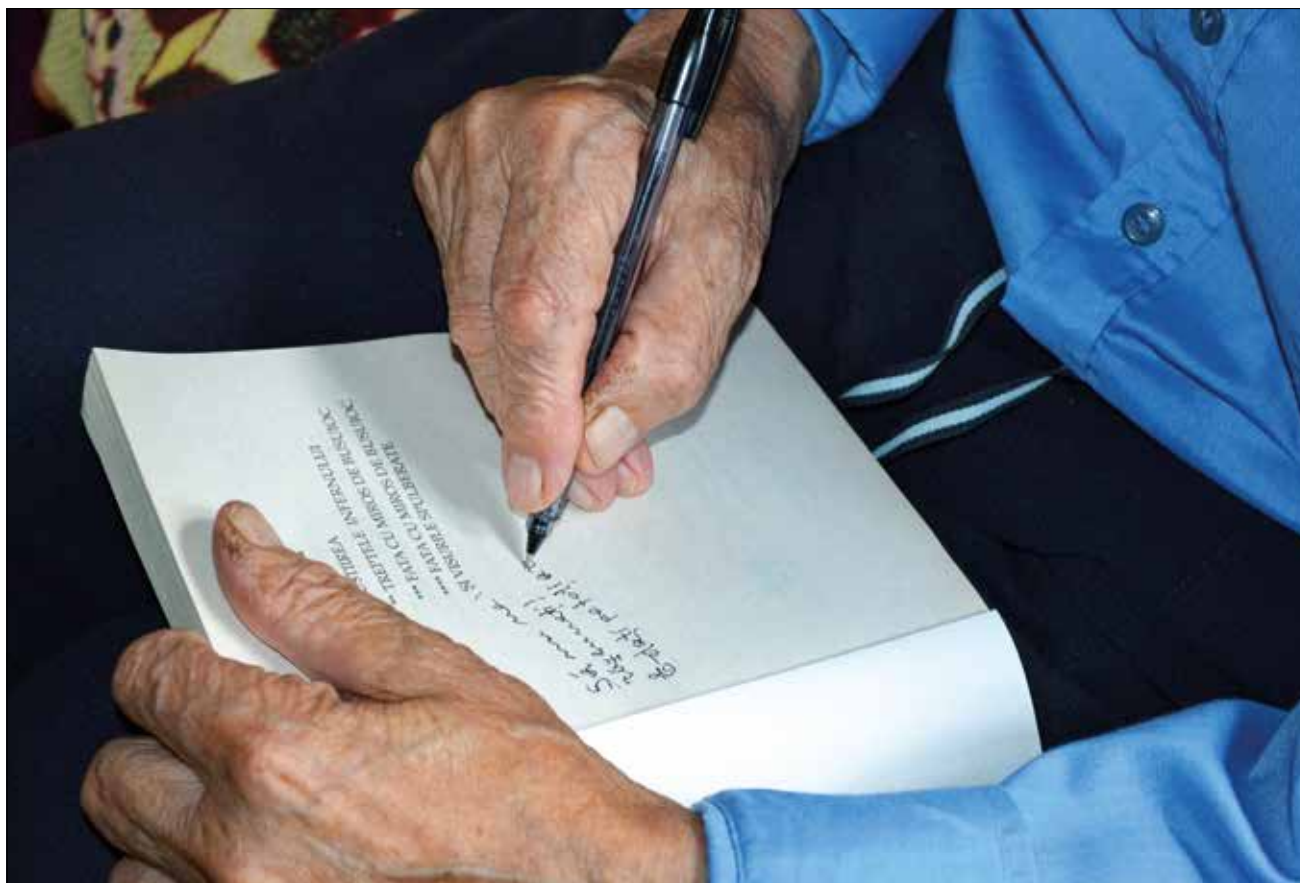
Această dezlegare s-a făcut de preotul Dumitrescu, care de la început, prin figura sa blândă și prin vorbele sale pline de înțelepciune, și-a tras dragostea și simpatia tuturor. [...]

Activitatea și meritele părintelui Dumitrescu sunt apreciate în toată Divizia a 10-a. La inspecția d-lui comandant al Armatei I a fost prezentat de către d-l general Cihoscki cu cuvinte elogioase, la care d-nul general Eremia Grigorescu a răspuns: „Mergi înainte pe calea ce îmi spune d-l general Cihoscki, căci cuvintele unui preot inimos valorează cât 10 cuvinte de ale noastre.” (Regimentul 38 Infanterie, 12 ianuarie 1918)

Iubiții mei ostași! Voi sunteți cinstea și fala neamului românesc, de acest război este legat prezentul și viitorul neamului românesc și al copiilor noștri. Privirile tuturor se îndreaptă asupra voastră. La voi privește acum întreg neamul românesc, la voi privesc acum femeile, copiii și părinții voștri, la voi privește acum bunul Dumnezeu care e nădejdea tuturor. Țara așteaptă de la voi biruințe, în voi curge sânge de viteji. Sunteți voinici, aveți cu voi pilda strămoșească, aveți binecuvântarea părinților voștri, aveți îndemnul soțiilor și copiilor voștri, aveți priceperea comandanților voștri, aveți și ajutorul lui Dumnezeu. Privirile voastre să fie tot înainte, căci a da înapoi va fi o mare rușine pentru voi, va fi plângere și jale și vom fi disprețuiți în primul rând chiar de dușmanii noștri.

Deci, înainte cu Dumnezeu, căci mâna Lui cea tare și puternică e cu voi și va face din dușmani așternut picioarelor voastre. Binecuvântarea Domnului să fie cu voi. Să trăiți, iubiții mei! (Pr. Gheorghe Voicu, Ambulanța Diviziei a 9-a, 5 noiembrie 1916) ■

Selecție de Protos. Dosoftei D.
Foto: Arhiva Muzeului Militar Național
Regele Ferdinand I

Gândurile unui basarabean despre Centenarul Unirii din 2018 și despre românii din Basarabia

Ion Moraru s-a născut în 1929, în Mândâc, Bălți, Basarabia. La 18 ani, în 1947, a fost unul dintre membrii fondatori ai organizației „Sabia Dreptății” din cadrul Mișcării de rezistență anti-sovietică „Arcașii lui Ștefan cel Mare”. A fost arestat de către NKVD în 1950 și a fost închis în pușcării din Chișinău, Odessa, Moscova, Ruzaevka (pe Volga) și în lagărele Dubrovka, Maikaduk, Ekibastus, Spassk, Aktas. A fost eliberat în 1956, în urma schimbărilor de după moartea lui Stalin din 1953. După 1990, a publicat trilogia „Pustiirea”, „Treptele infernului” și „Fata cu miros de busuioc”.

Unirea din 1918 a fost salvarea de la moarte a populației române din partea stângă a Prutului, care a fost cotropită de mai multe ori de către Imperiul Rus. În primul rând, noi ne-am înviorat graiul, ne-am înviorat cunoștințele istorice despre neamul nostru românesc: cine suntem, de unde venim și încotro mergem. Economic, a fost

benefic – fără discuție –, căci au început să se facă diferite construcții, întreprinderi care schimbau nivelul de viață al populației din partea locului.

Centenarul Unirii din 2018 este un punct de cotitură în destinul acestei populații. Dacă în acest an nu vom avea marea fericire și hărăzire de la Tatăl ceresc să fim cu toții la un loc, vom fi lăsați

în hăul istoriei și al jocurilor imperiilor.

Mă rog Bunului Dumnezeu, așa cum pot, ca să ajung până în anul 2018, poate atunci voi fi recunoscut de țara mamă că eu sunt român.

M-am adresat României să-mi retrocedeze cetățenia română și m-a trimis la zeci de birouri să le bat pragurile – când eu nu-s bucuros de pragul meu, care e înalt. Și sunt mâhnit, e regretabil, pentru că am declarat sus și tare în timpul ocupației ruso-bolșevice că sunt român și am înființat chiar și o secție a „Arcașilor lui Ștefan cel Mare” din Cubolta pe care am numit-o „Sabia Dreptății” și am început lupta de rezistență și de împlinire a visurilor noastre când eram încă la hotarul dintre adolescență și tinerețe, nedându-mi seama că în fața mea stă un monstru enorm, grozav, care sfărtecă totul. Și apoi, la toate cercetările, afirmând că sunt român, primeam torturile care le trăsneau prin minte.

Iată ce înseamnă pentru mine anul 2018. Și totuși, după cum merg lucrurile în această zonă geo-politică, eu sper în Bunul Dumnezeu că unirea va fi. Nu va fi ca în 1918, vor fi alte forme de unire. Unirea forțelor armate naționale, unificarea legislației peste tot teritoriul unde se vorbește limba română și multe alte reunificări. Probabil că vor mai fi încă alegeri locale pentru conducerea

din stânga Prutului, dar tot ce va fi făcut va fi făcut cu folos pentru unirea totală.

Aș dori ca pentru această sărbătoare români din Basarabia să se trezească... „Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte/ În care te-adânciră barbarii de tirani/ Acum ori niciodată croiește-ți altă soartă...” Nu înțeleg aceste cuvinte decât sacramental, cum au fost scrise de autor. Doresc ca tineretul să fie strâns unit, doresc ca toate partidele, mișcările și partiduțele care strigă și se bat cu cărămida în piept pentru unire să se unească întâi ei, aici, pe loc.

În lagăr am avut foarte multe ocazii când Dumnezeu mi-a păstrat viața. Acum, dacă m-ați întreba dacă îmi pare rău că am fost arestat sau nu, aș răspunde că nu-mi pare rău. În primul rând, pentru că am fost arestat pentru țară, pentru neam. În al doilea rând, și a însemnat ceva special pentru mine, eu am avut acolo ocazia să mă întâlnesc cu cele mai luminate minți din fostul Imperiu Sovietic, printre care și cu Soljenițin.

Când a murit Stalin, când a pierit tiranul, în anul 1953, noi, masa de deținuți, am început să devenim activi, duceam fel de fel de discuții, că o să fim și noi liberi, că repede se vor desființa lagărele. Discuția asta a avut loc într-o secție de turnătorie, unde noi fugeam când se stingeau lumina și nu puteam lucra, fugeam să ne încălzim acolo. Acolo lucra și Soljenițin în lagărul nostru, la Ekibastus. Față de mine, el era un om mai în vârstă, de peste 40 de ani. Și el numai zâmbea, stătea sprijinit așa pe o parte și zâmbea. Și când discuția devenise mai fierbinte, a intrat el:

„Și voi credeți, băieți, că această bombă biologică, care suntem noi, poate fi așa ușor eliberată de către sistem? A murit păgânul, a pierit păgânul, dar uite, sistemul încă n-a pierit! Sistemul, dacă va fi să se destrame, va trebui să treacă mult timp, ca în acest timp populația sistemului să ia contact cât mai mult cu lumea exterioară și să vadă cum trăiesc oamenii în alte țări.”

Noi, tinerii de atunci, eram educați de Biserică, de părinți, în stilul patriarhal. Aveam așa-numita, cum zic bătrânii, rușine. Tineretul de azi nu are așa ceva.

Tineretul de astăzi nu cunoaște istoria adevărată a românilor. Este născut din părinți crescuți fără Dumnezeu, din părinți crescuți în perioada sovietică, când li se spunea zi și noapte, și la școală, că nu-i Dumnezeu. Și că cei mai înrăiți dușmani ai noștri sunt românii de peste Prut. Este o minune că tineretul de astăzi răsare dintr-un sol ostil neamului românesc.

Rolul profesorilor, ca întotdeauna, este să fie purtători de lumină. Dar purtători de lumină sclipitoare, nu mată. Chiar dacă este matematician, chiar dacă este chimist sau biolog, profesorul să facă educația tineretului în spiritul adevărului, al credinței noastre creștin-ortodoxe. În ultimul capitol de la Evanghelia lui Matei, în ultimul verset, înainte de a pleca de la noi, Hristos le spune ucenicilor: „Duceți-vă la neamuri, învățați-i!” Asta trebuie să facă și profesorii noștri. „Și botezați-i, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.” Aceasta este temelia Ortodoxiei. Repet, învățătorii trebuie să fie lumina sclipitoare a neamului nostru de aici. Și să propovăduiască, indiferent de facultate, adevărul despre noi.

Am avut marea fericire de la un moș de-al meu să fiu dăruit cu un sac de cărți în limba română. Acolo erau Eminescu, Creangă, Asachi; până și pe filosoful român P.P. Negulescu și *Destinul omenirii* am găsit.

M-au inspirat Eminescu, Ionică Creangă, scrierile lor, care sunt diferite. Eminescu e înșurubat în filosofia veșniciei, Creangă e înșurubat în *Capra cu trei iezi*. Dar ei sunt atât de ai noștri cât nimeni nu-și poate închipui.

A fi român, pentru mine, pentru soția mea și pentru copiii mei înseamnă a fi om integru. A fi unit cu credința creștin-ortodoxă, a fi unit cu cele mai din străfunduri rădăcini ale neamului românesc, începând încă de la vechii tracii și apoi de la geto-daci... A fi un luptător înverșunat pentru Unire. Repet a nu știu câta oară: unirea este mijlocul existențial, nu numai al nostru, ci al fiecărui neam, al fiecărei etnii. Este unire, este viață a etniei. Nu e unire, e pierdut totul.

Chiar dacă marile puteri nu îi lasă pe românii din stânga și din dreapta Prutului să se unească într-o singură țară, Frontul Popular le-a arătat ce pot face. Să iasă cu buchete de flori la Prut, să deschidă granițele, să se îmbrățișeze și să arunce în Prut buchete

mari și coroane de flori în cinstea Unirii. Asta e simbolic. Însă ei trebuie să facă ceea ce se face astăzi. Educație, educație și în stânga, și în dreapta. Nu, Doamne ferește!, să se iște undeva părerea că el e fratele mai mare. Nu sunt frați mari și mici. Sunt frați români. Ați auzit? Sunt frați români!

În viitor, pentru neamul românesc sunt mai multe pericole. Cel mai mare pericol este dezbinarea. Al doilea pericol, asemănător cu primul, de aceeași gravitate, este corupția, hoția, delapidarea. Aceste pericole ne pasc, ne pândesc la fiecare pas. Nemaivorbind de pericolele imperiilor, să fim înghițiți de un imperiu sau de alt imperiu. Nu, să fim noi singuri, români.

Toate persoanele care au fost deportate sunt modele de trăire conștientă a neamului românesc. Și doar pentru atâta au fost deportați. Ei altă vină n-au avut față de imperiul cotropitor, numai vina că aveau conștiința de sine curată și că trăiesc cu frica lui Dumnezeu.

Orice durere, orice eșec, orice nereușită ai avea în viață, strânge din dinți, dar nu te plânge, ci așează-te și ia totul de la început. Aș vrea ca tineretul să cunoască acest slogan. ■

Ion Moraru cu alți români în lagărul Aktas, Kazahstan, 1955

Paraclisul Sf. Trei Ierarhi, fostul sediu al Mitropoliei Cernăuților, ctitorit în 1864–1882, în prezent Universitatea din Cernăuți

România mea de acasă

România mea nu e despre gene false și buze reexecutate cu umplură de silicon! Și nu e nici despre mașini de lux, case exclusiviste și vacanțe la turci. România mea nu e despre știri proaste din politică și noutăți senzaționale din fotbal. Și nu e nici despre orgolii, ură sau eșec. Nici despre foame și frig nu e. În tot ce îmbrățișează România mea nu e loc de „nu pot”, de vise fără stea sau zbor cu aripi frânte. România mea nu e despre fleacuri bine vândute și nici despre cărți oferite la jumătate de preț în perioada lichidării de stoc. România mea e alta!

România din inima mea nu corespunde cu cea din Atlasul geografic. Imaginația-mi trece înotând Prutul și adună în poala sa până și ultima ființă românească. România mea e despre cum și ce simt. Iar eu simt românește!

România mea începe din cimitirele unde mi se odihnesc strămoșii – numele cărora, pe crucile de stejar, sunt cioplite tot în românește. Biserici, școli și „Sfatu' Satului” – acele reuniuni de lume înțeleaptă – și ele, toate, cu un jurământ depus în numele Patriei Mame. România mea e despre acele

trei culori și o singură iubire. Și despre curajul etern pe care nu l-a răpus nici Siberia de gheață. România mea e despre familie, copii și Dumnezeu! Despre părinții din poemele lui Păunescu... Și despre părinții mei... Și părinții Voștri! România mea e despre Eminescu și apretatul său guler de poet cu panglica-i boemă la gât, despre nemuritorul său Luceafăr și despre Veronica Micle...

Toate iernile României mele sunt despre același februarie al lui 1939 din Lunca. Primăverile încep să înmugurească de la Fântâna Albă în memoria aceluiași sângeros aprilie din 1941. Verile – și ele cu o cruce pe destinul localității Mahala (iunie, 1941). Iar toamnele mele sunt despre Coșuleni și plecarea definitivă a celui mai Adevărat Român de aici și de peste tot – unchiul meu, învățător al locului, erou al României, Nicolae Gârșcan.

România mea e despre Ștefan cel Mare și Regele Mihai. E despre înțelepciunea din preajma sfeșnicilor în topire. E despre comoara spirituală. Și despre victorii e. România mea e despre iertare și iarăși iertare.

România mea de acasă e despre Strada

Domnească din Cernăuți și despre femeia care cântă de sănătate vis-à-vis de Muzeul „Mihai Eminescu”. Lipsa pașilor mei de-a lungul atâtor ani nu a schimbat nimic din decorul perfect al unei Cetăți de Români. Cât despre femeia cu voce măiastră, am simțit nevoia să o răsplătesc cu o reverență și cu acel „Mulțumesc!” românesc. „Casă de piatră ție și familiei tale!”, ca un miracol venea răspunsul ei către mine. Ei, asta mi se pare cu adevărat mândrie națională, să simți până la nerv miracolul de a reveni acasă după o lungă pribegie, iar acasă, acasă printre străini, să fii întâmpinat în limba ta maternă! Și nu-ți mai dorești nimic; nimic altceva – decât să ți se repete, încă o dată, clar și apăsător, acele cuvinte de care ți-a fost foame și sete... Și despre asta trebuie vorbit mereu, pentru ca toți cei din jur să audă, să simtă și să înțeleagă cât de românesc poate fi, dacă vrem, Cernăuțiul.

România mea de acasă e despre dor profund și iubire curată ca lacrima. E despre Brâncuși și toate „pietrele” Lui la un loc. E despre „Maluri(le) de Prut” ale lui Ion și Doina Aldea Teodorovici. Despre „Cântă cucu” plâns pe cele mai selecte note muzicale de către Maria Iliuț. Despre „Dorul Basarabean” din Cetatea Ismailului. E și despre toți cei din Linia Întâi – învățători, profesori, jurnaliști cărora le revine prin meserie și conștiință rolul de ghizi... România mea e despre asumarea unui singur drum. Nu poți iubi la fel două Țări! Și nici nu trebuie.

Țara mea de acasă e despre noblețe, iar aceasta are sigur Certificat de Naștere Românesc. Patria

Statuia lui Mihai Eminescu din Cernăuți

mea e despre mine însămi și despre felul în care m-au binecuvântat strămoșii. Scopul meu suprem e să-mi iubesc România necondiționat! Și, când toată lumea din jur se lasă sedusă de calitățile gustative ale ceaiului englezesc, eu să rămân îndrăgostită de aroma „Podurilor de Flori” plimbată în cana de lut cu imprimeu pe verso, ca în țesăturile bunicii: „România mea de acasă e la Șendreni”. ■

Dorina Ciobanu, româncă din Cernăuți

Teatrul din Cernăuți. Începutul teatrului românesc în Bucovina, în 1862, se datorează familiei Hurmuzachi

Amintiri despre Patriarhul Justinian

Mitropolitul Bartolomeu Anania

Justinian a fost un mare Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, prin care aceasta a străbătut cea mai grea perioadă comunistă, aceea a lui Stalin și Gheorghiu-Dej. Și oameni ca el se nasc o dată la două sau la trei secole; pare un fel de miracol de neexplicat de ce, totuși, într-o perioadă atât de grea, el a izbutit nu numai să facă Biserica să supraviețuiască, dar și să o consolideze.

Patriarhul ne spunea: „Voi sunteți tineri, credeți că vin americanii. Credeți ce vreți. Politica Bisericii însă o fac eu, iar eu sunt convins că americanii nu vin, că această stăpânire comunistă este de durată, iar strategia Bisericii trebuie să fie una pe termen lung. Eu vreau ca pe durata acestei stăpâniri preoții mei să nu fie în pușcărie, ci în bisericile lor, să facă Liturghie, pe cât este posibil.” O strategie pe termen lung presupunea găsirea unui *modus vivendi*: un dialog cu noua putere, până unde dogma putea fi atinsă. „Le place foarte mult să-i laudăm; o să-i laudăm, nu asta este problema.” Cu toate acestea, preoții, cu miile, au fost arestați și aruncați în închisori, cu condamnări grele. A fost tributul pe care l-a plătit Biserica noastră și una din suferințele mari ale Patriarhului Justinian. [...]

Securitatea era din ce în ce mai atentă la ceea ce vorbesc preoții, căuta să-i intimideze, și unii se descurajau și nu mai predica. Nu te oprea nimeni

să predici, însă vedeai că în biserică se așază un ins, scoate un carnetel și începe să însemneze; chipurile, vrea să plece acasă cu învățătură: omul își ia note. Dar o făcea pentru ca tu să-l vezi și să te inhibi și să te fâstâcești, să nu spui ce trebuie sau să spui ce nu trebuie. Și atunci, Patriarhul Justinian a diortosit *Cazania*, a tipărit-o și a pus-o în mâna preoților pentru ca ei – aceia care nu au curaj suficient să predice – să poată citi fără niciun fel de teamă această *Cazanie*, care era literă tipărită și, deci, aprobată.

Puterea își dădea seama tot mai mult de adevărata față a Patriarhului. Fără îndoială că la început crezuseră că acest Patriarh tânăr [...] va fi de partea lor, pentru ca, în cele din urmă, prin faptele lui să le demonstreze că este omul Bisericii. După 1958, când am fost arestat și anchetat, Ministrul de Interne, Drăghici, mi-a pus întrebări numai în legătură cu Patriarhul Justinian; în camera de tortură, la fel; atunci mi-am dat seama că toate arestările noastre, ale celor din preajma Patriarhului, urmăreau să-i facă acestuia un proces în fața Puterii de sus. [...] Și totuși, i-a ajutat Dumnezeu să trăiască până la adânci bătrâneți, slujindu-și Biserica și Neamul. ■

Fragmente din Înaltpreasfințitul Bartolomeu Anania,
Atitudini, Cluj-Napoca, 1999

O țară de mărturisitori

Între cele mai de preț odoare ale neamului românesc se numără martirii și mărturisitorii din timpul perioadei comuniste. Afirmarea credinței, a firescului, a dragostei de neamul întreg, inclusiv pentru românii din Basarabia și nordul Bucovinei, a însemnat în acele vremuri excludere socială, prigoană și chiar moarte. Dumnezeu le-a primit jertfa și le-a dat puterea să rămână verticali. Este datoria noastră, de urmași, să-i cunoaștem și să continuăm trăirea și apărarea adevărurilor despre firescul vieții omului și rostul ei. Astfel, vom avea șansa să-i întâlnim față către față, în Împărăția lui Dumnezeu.

GENERAȚIA UNIRII CONDAMNATĂ

Eroii Marii Uniri din 1918 de la Alba Iulia, Chișinău și Cernăuți au fost, aproape fără excepție, încarcerați în anii comunismului și mulți dintre ei au murit în detenție la Sighet, Galați, Aiud sau Râmnicu Sărat. În aprilie 1950, pe tabelul cu foștii demnitari a fost trecută rezoluția rămasă nesemnata: „Toate elementele care au avut un rol în viața politică a țării. Să se găsească motive de implicare în procese.”

Ion Mihalache

Combatant în Primul Război Mondial, decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”, învățătorul Ion Mihalache înființează după Unire Partidul Țărănesc, care prin fuziune cu Partidul Național din Transilvania formează în 1926 Partidul

Național Țărănesc. Împreună cu Iuliu Maniu se opune dictaturii regale, apoi sovietizării țării, fiind arestat în iulie 1947 și condamnat la muncă silnică pe viață. După detenția de la Galați și Sighet, este mutat în arestul Ministerului de Interne, unde refuză orice tranzacție cu anchetatorii. Transferat la Râmnicu Sărat, moare în 5 martie 1963, la vârsta de 81 de ani, dând prin comportarea sa un exemplu de dârzenie și de intransigență morală.

OSTAȘII

Timp de două săptămâni, din 23 august 1944 până la semnarea Tratatului de Armistițiu, noii „prietenii” sovietici au luat în continuare prizonieri – ostași români care încetaseră să mai lupte – și i-au dus în Siberia, fără nicio explicație.

Dintre cei întorși de pe front, mulți au fost

Conducătorii PNTJ sunt condamnați într-unul dintre procesele-mascaradă prin care elita politică a țării a fost distrusă

arestați sub învinuirea de „criminali de război”, acuzați că luptaseră pe Frontul de Est, clasificați ca uzurpatori ai regimului de democrație populară. La 2 septembrie 1947, 21.000 de ofițeri români, personalități cu o vastă pregătire în domeniu, au fost dați afară din armată, locul lor fiind luat de cadrele fidele partidului, fără nicio pregătire.

INTELECTUALII

Culmea ironiei a fost atinsă atunci când Legea 312 din 1945 îi acuza chiar și pe scriitorii ca vinovați de crime de război. Numeroși oameni de cultură au fost aruncați în închisori, altora li s-a interzis să mai publice. A fost un adevărat genocid cultural, ale cărui urmări dăinuie până azi în mentalitățile publice.

Gheorghe I. Brătianu

Marele istoric și om politic se trăgea dintr-o familie ce a marcat viața politică a României moderne. Bunicul său a fost prim-ministru în timpul Războiului de Independență, iar tatăl a fost prim-ministru în timpul Războiului pentru Întregirea Neamului.

A luptat pe front ca voluntar. În 1917 este rănit pe valea Trotușului și trimis în spatele frontului. Revine

în 1918 pe frontul din Bucovina și este rănit din nou. A afirmat constant că Uniunea Sovietică reprezintă cel mai mare pericol pentru România, care are de îndeplinit o misiune la Nistru și la Marea Neagră, aceea de a opri răspândirea iudeo-comunismului în Europa.

La 44 de ani, devine cel mai tânăr membru al Academiei Române. Revoltându-se pentru rapul Basarabiei, a argumentat în scris drepturile

României asupra ei. În vara anului 1947 i s-a propus expatrierea, dar a refuzat ferm: „Brătianu nu dezertează din România.”

Înlăturat în 1948 din Academia Română, doi ani mai târziu este arestat și întemnițat la Sighet, fără proces. Grav bolnav, i s-a oferit tratament medical în schimbul retragerii afirmațiilor privitoare la Basarabia și Bucovina ca pământuri românești.

„Nu-mi voi trăda țara; nu pot dezminți un adevăr istoric și nimic pe lume nu mă poate justifica să scriu neadevăruri despre istoria românească.” I s-a zis: „Aici ai să pieri.” „Și dumneavoastră o să pieriți într-o zi, dar nu-i totuna să pieri cu demnitate sau cu lașitate.” Rămas singur în celulă, a fost supus la torturi groaznice, murind în noaptea de 23 spre 24 aprilie 1953.

Mircea Vulcănescu

Este unul din geniile enciclopedice ale culturii române. Cuvintele sale testamentare: „Să nu ne răzbunați!” îi definesc întreaga măreție morală.

În 1946, a fost arestat în lotul al doilea al foștilor membri ai guvernului Antonescu – fusese Subsecretar de Stat în Ministerul de Finanțe – și condamnat la opt ani de temniță grea. Într-una din izolarile în Zărca Aiudului, un tânăr deținut nu a mai rezistat și s-a prăbușit din picioare. Mircea Vulcănescu s-a așezat pe ciment și l-a culcat pe deținutul bolnav peste el, salvându-i viața. El însă s-a îmbolnăvit de pneumonie. După torturi și tratament inuman a murit pe 28 octombrie 1952.

Un coleg de suferință mărturisea: „Slăbise foarte mult. Nu putea mânca... În priviri, în gesturi, în puținele discuții respira eternitate, insistând asupra faptului că «numai Dumnezeu face dreptatea. Noi n-avem voie să ne facem singuri dreptate.»”

Emil Cioran, într-o scrisoare din 20 ianuarie 1966, scria Vioricăi Vulcănescu: „Nu vreau să fac din tatăl dumneavoastră un sfânt, dar el era oarecum astfel... El nu era invidios și nu ura pe nimeni... Din toate spiritele pe care le-am iubit și admirat, niciunul nu mi-a lăsat, atât de mult ca tatăl

dumneavoastră, o amintire atât de întăritoare: îmi este îndeajuns doar să-mi amintesc imaginea lui, de o claritate tulburătoare, ca să găsesc imediat un sens nebuniei de a fi și să mă împac cu cele de aici.”

Nicolae Steinhardt

Evreu erudit, prieten cu Constantin Noica, refuză să fie martorul acușării în procesul acestuia. Prețul pentru păstrarea curată a conștiinței l-a plătit cu cinci ani de temniță, ani în care se va și creștina, fiind botezat de părintele Mina Dobzeu la Jilava, în 1960. După ieșirea din închisoare și-a immortalizat experiența în *Jurnalul fericirii* și s-a călugărit la Mănăstirea Rohia.

Alexandru-Codin Mironescu

Profesor universitar, cu doctoratul în științe fizice la Sorbona, scriitor, critic literar și memorialist. Datorită participării la adunările „Rugului Aprins” de la Mănăstirea Antim din București, a fost arestat împreună cu fiul său, Șerban, de 22 de ani, în 1958, îndurând 5 ani de temniță.

N. Steinhardt, într-o scrisoare din 22 ianuarie 1973 către Virgil Ierunca, scria: „Nu știu dacă ai aflat de moartea lui Codin Mironescu. A fost unul din cei mai curați oameni din câți am cunoscut. Și un creștin cum rar întâlnim: nebigot, nehabotnic, nefățarnic, drept și îngăduitor. Și ce viață desăvârșită românească a dus! Simt că a murit un om al lui Dumnezeu.”

MEDICII

Mai mult de 1,5% din numărul total al deținuților politici din România au fost urmași ai lui Hipocrate. Prin caracterul umanist al profesiei lor, prin jurământul care îi obliga să-și trateze pacienții cu egală compasiune, chiar dacă erau „dușmani ai poporului”, partizani sau fugari urmăriți de Securitate, medicii erau vinovați că salvau vieți. Au fost acuzați de complicitate la teroare sau crimă de uneltire, fiind reprimăți alături de pacienții lor. Unul dintre ei, doctorul Lucian Viorel Stanciu, a fost ucis în sediul Securității din Sibiu chiar în ziua procesului.

TINERII

În anii 1949–1951, distrugerea elitelor societății, considerate „dușmani ai poporului”,

era pe cale de a se înfăptui: intelectualii, oamenii politici ai vechiului „regim burghezo-moșieresc”, preoții, militarii, magistrații, polițiștii erau în închisori; țăranii cei mai gospodari erau deportați în coloniile de muncă forțată. Mai rămăseseră tinerii, o forță socială imprevizibilă, care trebuia anihilată. Pentru ei a fost inventată așa-numita „re-educare”. Metodele cele mai barbare de tortură psihică au fost testate pe tineri, cu scopul de a-i mutila psihic, umilindu-se reciproc, devenind proprii călăi și denigrându-și trecutul. Această operație diabolică de depersonalizare și de asasinat moral a început în 1948 în penitenciarul Suceava, culminând la Pitești, continuând cu o putere mai scăzută la Gherla, Canal și Târgu Ocna. La finalul experimentului, torționarii au fost judecați în grabă și executați.

Experimentul Pitești

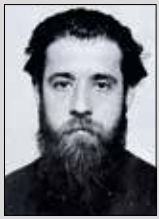
În seara zilei de 6 decembrie 1949 a fost dat semnalul pieirii. Bătașii nu mai erau gardienii, ci chiar deținuții deveniți între timp torționari.

Bătaia cea mai obișnuită era cu pumnii și cio-magul. Bătașii ajunseseră maeștri în lovituri date la cele mai vulnerabile părți ale organismului. Au fost rupte coaste, coloane vertebrale, capete sparte, timpane distruse, ochi scoși. Pe un tânăr, Costică Vaman, l-au răstignit cu sfori de două cuie din perete. Era frig. Îl țineau în pielea goală și mai aruncau câte o găleată de apă pe el. A fost bătut în ficat până ce a murit, apoi târât afară, unde i s-a încheiat proces verbal de deces pentru atac de cord. Altuia i s-a dat să bea apă sărată și a murit în chinuri groaznice. Multora li s-au smuls unghiile. Dacă nu erai sub tortură, atunci erai spectator la tortura altora. S-au întâmplat mult mai multe grozăvii, care însă nu pot fi date scrisului.

Valeriu Gafencu

În *Jurnalul fericirii*, Nicolae Steinhardt scria despre Valeriu Gafencu: „mult mai buni au fost tinerii prin închisori decât bătrânii. N-a fost cameră în care tinerii să nu-mi vie în ajutor. Și fără a face caz. La Târgu Ocna, Ene Filipescu își proclamase convingerile

socialiste și atee într-o cameră de tineret legionar. I-a fost tot mai rău și a pățimit până la moarte. Într-atâta s-au purtat tinerii de frumos, de atent, de plin de abnegație și drag cu el, încât până la urmă i-au înmuiat inima. Înainte de a-și da sufletul, Filipescu l-a îmbrățișat pe cel care îndeosebi i se devotase, apoi pe toți ceilalți, s-a putut spovedi părintelui Todea și s-a stins împărtășit. După câteva săptămâni, a încetat din viață și băiatul care-l îngrijise filial, Valeriu Gafencu, unul din «sfinții închisorilor».”

El este cel care și-a donat propriile medicamente celebrului pastor protestant Richard Wurmbbrand, evreu convertit la creștinism, salvându-i viața.

FEMEILE

Au existat unele închisori rezervate exclusiv femeilor: Mislea, Mărgineni, Miercurea Ciuc, Dumbrăveni sau Arad. Mii de femei au suferit închisoarea, fie ca mame, soții sau fiice ale unor deținuți, fie pentru că au fost, ele însele, considerate de comuniști periculoase pentru ordinea socială.

La Canalul Dunăre – Marea Neagră, din cele 14 lagăre de muncă forțată, „Colonia Saligny” era destinată femeilor, învinuite că au opus rezistență comunizării societății românești. Aici lucrau până la 8.000 de persoane în condiții de foame, frig, muncă extenuantă, umilire și exterminare programată.

ȚĂRANII

Naționalizarea întreprinderilor, exproprierile și colectivizarea forțată au făcut din țărani cele mai inocente prăzi ale comunismului. Dacă nu se lăsau „lămurii”, erau terorizați, deportați, închiși sau

uciși. Numai între 1950 și 1953 au fost condamnați 89.401 de țărani pentru „neîndeplinirea planului de cultură” (nepredarea cotelor) și alți 80.007 pentru infracțiuni: refuzul de a ieși la lucru, furtul din avutul obștesc (fostele lor terenuri), practicarea ilegală a meseriilor și a comerțului. Împreună cu cel al deportaților, numărul țăranilor întemnițați în anii '48-'62 se ridică la 200.000.

Anița Nandriș-Cudla

Născută în 1904 în satul Mahala din regiunea Cernăuți, a lăsat una dintre cele mai importante mărturii scrise despre calvarul trăit în Gulagul sovietic, *Amințiri din viață*, publicată cu titlul *20 de ani în Siberia. Destin bucovinean*. A fost deportată împreună cu cei trei fii ai săi în Siberia, după ocuparea nordului Bucovinei de către Uniunea Sovietică în iunie 1940.

Anița și copiii au luptat pentru supraviețuire, dovedind o putere de sacrificiu și o rezistență morală de excepție. Renunță la propria hrană în favoarea copiilor, străbate zeci de kilometri prin tundră cu groaza în suflet, în căutarea unor fructe cu care să-și salveze copiii de scorbut, învață să conducă sania cu câini și să facă din părul lor îmbrăcăminte pentru copii. De două ori revine la viață din comă, singurul tratament fiind iubirea nemărginită pentru copii și credința în Dumnezeu.

PREOȚII ȘI MONAHII

Statutul de slujitori și următori ai lui Hristos îi aducea, vrând nevrând, în conflict cu puterea

comunistă atee. Fie că atrăgeau oamenii la biserică sau la mănăstiri, fie că ajutau persoanele nevoiașe sau prigonite de regim, fie că se îngrijeau de înfrumusețarea bisericilor, ei deveneau dușmani de temut pentru noua putere, care pentru a-i închide le aplica etichetele de legionari, dușmani ai poporului, uneltitori contra ordinii sociale. Logica după care erau condamnați o găsim cel mai bine exemplificată de anchetatorul Profesorului Teodor M. Popescu – om integru și absolut neimplicat politic: „Ești legionar pentru că ești teolog, și fiind teolog ești anticomunist, iar a fi anticomunist înseamnă a fi legionar”.

Arhimandritul Sofian Boghiu

Părintele Sofian a fost închis pentru că a făcut parte din grupul „Rugul Aprins”.

Mărturisea: „Atunci când eram mai chinuit, încercam să nu mă revolt. Mă gândeam: Hai să-mi amintesc cu ce am greșit eu față de Dumnezeu, de pătimesc acum aceste nedreptăți! Și mă gândeam

la păcate ale mele pe care le știam numai eu și Dumnezeu, iar suferința o priveam ca pe un canon și nu mă revoltam. Mă gândeam că, dacă și eu aș fi fost mai bun, nici gardienii n-ar fi fost atât de răi; așadar, și eu eram vinovat pentru răutatea lor. Așa îi puteam ierta pe toți și mă puteam ruga pentru ei, și aproape că nu mai simțeam suferința pe care mi-o pricinuiam. Eram atât de preocupat ca să-mi văd păcatele, încât și noaptea vorbeam prin somn și îmi ceream iertare de la Dumnezeu.

Dacă ai acestea două, smerenia și iertarea aproapelui, ai să vezi cum începi să capeți în tine ceva din Dumnezeu, ceva extraordinar. Numai Duhul Sfânt poate aduce acest «ceva» în inimile noastre. N-am urât pe nimeni dintre dușmanii care ne-au asuprit și n-am regretat niciodată că am ajuns la închisoare. Acolo era nevoie și de mine ca, împreună cu frații noștri români, să suferim cu toții urgia venită asupra țării. Fie, Doamne, suferința noastră, ca un canon pentru păcatele noastre, dar și ca o jertfă adusă pentru iertarea păcatelor neamului românesc și pentru binecuvântarea dumnezeiască asupra întregii noastre țări!”

Stareța Alexandrina Colibaba

Înainte de aplicarea Decretului 410/1959, prin care au fost scoase din mănăstiri persoanele fără studii teologice care „nu au împlinit vârsta de 55 de ani, bărbații, și de 50 de ani, femeile”, Mănăstirea Sucevița, sub stăreția maicii Alexandrina, avea 103 monahii, fiind citată de Securitate în numărul mănăstirilor al cărei personal crește vizibil. În 1961, obștea mai număra doar 28 de maici, bătrâne și bolnave. Stareța Alexandrina a fost dată și ea afară și s-a stabilit în Rădăuți, unde a continuat să poarte hainele monahale, contrar dispozițiilor politice, plătind pentru aceasta prețul arestului. Îi va fi permisă întoarcerea în mănăstire doar în august 1981. Ajunsă la Sucevița, a sărutat pământul și a spus: „Mulțumesc lui Dumnezeu că am ajuns în grădina Maicii Domnului. Maicilor, răbdați toate în mănăstire, căci nu știți ce ispите sunt în lume și ce greutăți am avut eu.” Domnul a primit-o în Împărăția Sa în același an, de Înălțarea Sfintei Cruci. ■

Material realizat de ierom. Gherasim S. în principal pe baza materialelor expuse la „Memorialul victimelor comunismului și al rezistenței Sighet”

Eu suflete am format

*Zoe Dumitrescu-Buşulenga –
Maica Benedicta*

Trebuie să spun un lucru și asta n-o poate contesta nimeni, iar duhovnicii mei pot să mărturisească și au mărturisit toți: nu m-am depărtat o clipă de Biserică, am botezat 11 copii în văzul tuturor, nu m-am sinchisit și m-a apărât Dumnezeu. Am trăit așa, având niște duhovnici admirabili! La un moment dat, comuniștii m-au pus să mă înscriu în partid ca să mă poată trimite în străinătate, căci ei n-aveau oameni care să știe atâtea limbi câte știam eu și aveau nevoie de intelectuali. De-aceia m-au băgat și pe mine, pe Paler, pe Breban, pe Beligan în Comitetul Central, și m-au acceptat probabil așa cum am fost, fiindcă nu se putea să nu fi ajuns la urechile lor că eu mă duc să mă spovedesc la duhovnic. Când m-au propus pentru partid am bocit... mi-era rușine să mă duc acasă la tata – era și ziuă lui, Sfântul Nicolae –, cum să mă duc eu acasă la tata înscrisă în partid, mă dă pe ușă afară!

Și m-am dus la părintele Nicolae Mateescu, la Biserica Visarion – era duhovnicul meu, Dumnezeu să-l ierte! – și sub patrafirul lui am început să plâng. [...] Și plângeam acolo înnebunită: „Părinte, ce să fac, îmi dați voie, nu mă scoateți din biserică?” Părintele Mateescu, care era un om foarte înțelegător, mi-a zis: „Doamna Buşulenga, să știi nu numai că nu te acuz, dar eu te trimit să te înscrii în partid, pentru că, poate dacă s-ar fi înscris în partid cine ar fi trebuit – adică intelectuali, oameni cinstiți, credincioși – nu s-ar fi ajuns unde s-a ajuns”. M-am mai liniștit eu – vorba vine – și am acceptat, și așa biserica mea m-a acceptat așa cum am fost, fiindcă m-am dus și-am spus ce fac. „Noi te știm, ești a noastră...” Niciodată n-am părăsit biserica, n-am contestat; totdeauna, cât am putut, am făcut educația religioasă a studenților. O făceam pe diverse căi, cu tot felul de posibilități: cu poezia mistică a cutăruia, la Eminescu eram cu

cosmogoniile lui, cu luceferii lui și cu apocalipsa lui, era exact ce-mi trebuia... cu melancolie și cu moartea sufletului – în momentul în care pierzi credința moare sufletul –, pe urmă cu postumele către Maica Domnului, către Mântuitorul, parcă predam religia... și așa am mers. Ioan Alexandru, mititelul – Dumnezeu să-l odihnească! – mă seconda perfect, că eu atunci ajunsesem profesor și el era cu seminarul. ■

Era bietul Pompiliu Marcea secretar de organizație pe Universitate și eu am dat bibliografia – ni se cerea bibliografia la începutul anului –, și am pus în capul listei Biblia. Când a văzut, vine la mine: „Doamnă Zoe, m-ați nenorocit, mă dă afară, mă închide și pe dumneavoastră la fel! Ce faceți?” Zic: „Dragă, n-ai decât să spui așa: Bușulenga nu vrea să renunțe, ea zice că este cartea cea mai mare a omenirii și că niște ignoranți imbecili o refuză.” Zice: „Am să încerc așa” și într-adevăr a izbutit. S-au temut să fie imbecili sau ignoranți și au acceptat chestia asta. Și am început să fac niște cursuri cum știam eu, cum am învățat eu, așa... pe neștiute, în complicitate cu copiii. ■

Cred că introducerea Bibliei în bibliografia studenților a fost un gest de curaj inspirat de vorbele părintelui Nicolae. A fost prima oară când am pus piciorul în prag și i-am speriat, făcându-i ignoranți. Dar asta s-a întâmplat după ce mi-a spus părintele că un om credincios poate să facă lumină într-un loc întunecat.

Aveam la un moment dat cursuri după-amiaza și erau opt teologi care veneau, stăteau în ultimul rând – sărăcuții, veneau cum erau îmbrăcați, așa, mai închis, în hăinuțe negre – și le-am spus: „Bine, dragă, de ce veniți voi la mine la curs? Se poate? M-aș duce eu să fac Teologia dacă aș fi mai tânără, și voi veniți la mine?” „Păi, doamnă, în felul acesta înțelegem și noi lucrurile culturii dintr-o perspectivă spirituală, duhovnicească”. M-am bucurat foarte tare! Unii sunt și preoți acum... ■

Pentru mine însă, important era la început să driblez noua doctrină care încerca să se încube la noi: marxismul, dublat firește de ateism. Am intrat în facultate într-o vreme amarnică...

Eminescu era făcut socialist, toată cultura românească se transforma într-o cultură pre-comunistă. La seminarii făceam contrariul a ceea ce se făcea la cursuri. Studenții au simțit imediat asta – omul tânăr înțelege repede aceste lucruri – și atunci toți veneau la mine. Am început cu Eminescu, fiindcă el era ținta tuturor. Încercam să-l arăt în lumina adevărată, cât se putea, fiindcă eram controlați. Am făcut tot felul de acrobații, de interpretări de text, ca să ajungem indirect la adevăr – acestea s-au spus cu jumătate de gură. Asta a fost o etapă. După '65 am scăpat de chinga sovietică, lucrurile mergeau mai ușor. ■

Afost o vreme când mă rugam pe stradă, la modul foarte subiectiv. Ani de zile, când mă duceam la facultate pe jos, de acasă de la mine, de pe Grivița până pe Edgar Quinet, spuneam: „Dă, Doamne, un gând de dragoste și de pace pentru toți oamenii lumii!” Și spuneam asta continuu. Nu știți cât bine mi-a făcut – și lăuntric dar și pentru semenii mei – fiindcă, fatalmente, rugându-te lui Dumnezeu, capeți conștiința alterității. Există și celălalt. ■

Este adevărat că după 50 de ani greu se reface o minte pervertită de ateism. Dar eu vreau să vă dau exemplul meu. Am fost și eu profesor universitar, de toate am fost... Nu mi-am pierdut nicio clipă credința și să știți că mă duceam la biserică, de altfel am purtat veșnica cruce grecească – fiindcă, să vă spun acum drept, putea fi luată drept bijuterie. Ateii mă întrebau: „Ce ai la gât, trifoii?” „Da.” „Cu patru foi?” „Da.” Era crucea greacă. Dar oricând te puteai duce la biserică și mă duceam la biserică. ■

Cu ceea ce am făcut eu am format suflete și asta era esențial. Am comunicat cu tineretul, am transmis tineretului tot ceea ce știam eu – și știam câte ceva –, le-am dat cultură universală, am încercat să-i ridic până la nivelul culturii universale. ■

Fragmente din Zoe Dumitrescu-Bușulenga –
Maica Benedicta, *Să nu pierdem verticala*,
Ed. Nicodim Caligraful, Mănăstirea Putna, 2013

Icoana de la Putna a Sfântului Ioan Evangelistul

Icoanele au fost considerate dintotdeauna ferestre către cer. Prin ele omul privește spre patria sa cerească, Împărăția lui Dumnezeu, viața pe care nădăjduiește să o moștenească în dar de la Părintele ceresc, prin mijlocirea sfinților și mai ales cu rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

În tezaurul Mănăstirii Putna se păstrează un grup de opt icoane care îi înfățișează pe Sfinții Apostoli Petru, Pavel, Ioan, Matei, Marcu, Andrei, Simon și Filip. Se crede că aceste icoane au aparținut unei frize dintr-un vechi iconostas, din care mai făceau parte și icoanele sfinților Luca, Iacov, Vartolomeu și Toma, iar la mijloc, icoana Mântuitorului, a Maicii Domnului și cea a Sfântului Ioan Botezătorul.

Specialiștii cred că ele au fost pictate de zugravi ruși în secolul al XV-lea. Este foarte probabil

ca ei să fi fost chemați în Moldova, unde au pictat respectând tradiția locului, pe alocuri diferită de cea din Rusia. De pildă, în Rusia, registrele cu apostoli sunt aproape neîntâlnite în iconostase. În spațiul balcanic însă, unde tradiția bizantină a fost mai bine păstrată, prezența registrelor cu apostoli în iconostase este frecventă.

Icoanele de la Putna prezintă mici abateri de la canonul bizantin: din cele trei reprezentări păstrate ale Evangheliștilor, numai Sfântul Ioan ține în mâini Sfânta Evanghelie, pe când Sfinții Matei și Marcu țin filactere.

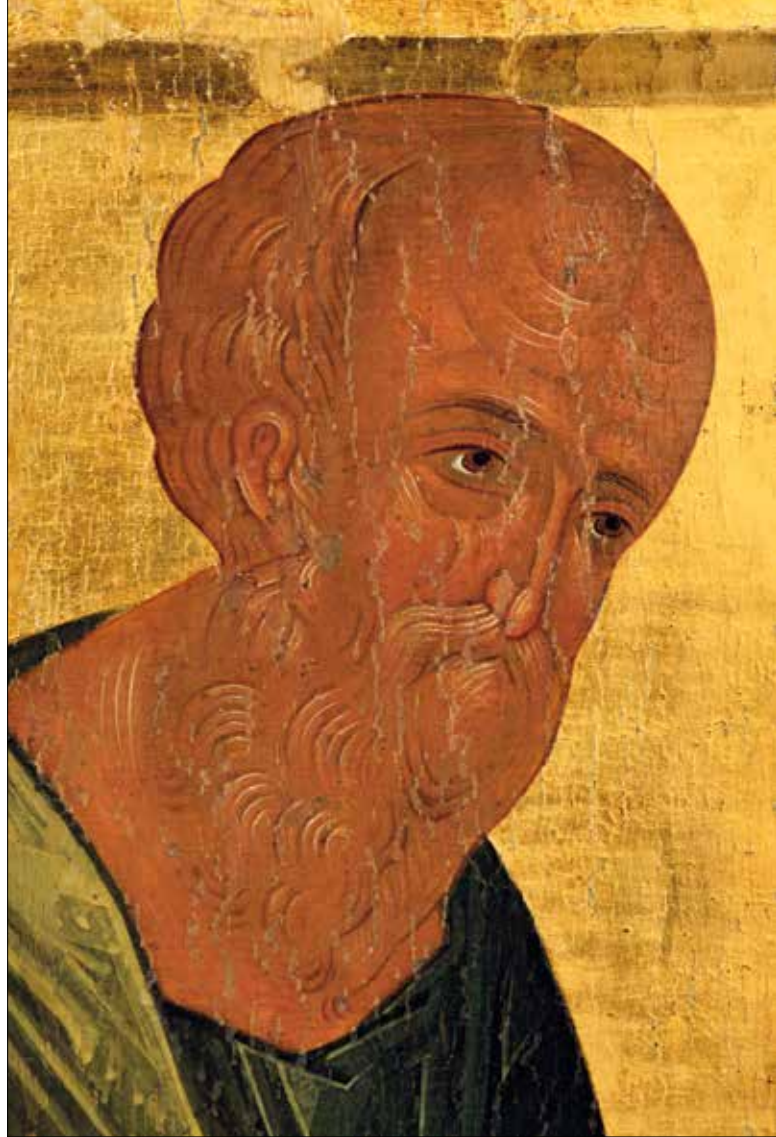
Cele opt icoane de la Putna „păstrează – într-o anumită măsură – monumentalitatea și forța

chipurilor provenite încă din arta de la răscrucea secolelor XIV–XV, și lipsesc elementele de stilizare caracteristice multor opere de artă moscovită de la sfârșitul secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea. Icoanele cu Apostoli de la Putna posedă o îmbinare unică de calități, care nu au analogii în operele de pictură moscovită de la sfârșitul secolului al XV-lea. Acestea sunt, pe de o parte, extraordinara încărcătură interioară, extraordinara intensitate a vieții lăuntrice, sinceritatea aproape rustică, forța sentimentului de tristețe, iar pe de altă parte, spiritul rafinat poetic. Cel mai prudent ar fi să propunem o datare a acestor opere cu o marjă cronologică destul de largă: ultima treime a secolului al XV-lea” (Enghelina Smirnova).

Icoana Sfântului Evanghelist Ioan se remarcă prin concentrarea chipului și a gesticii personajului. Privirea acestuia este deosebit de blândă; de aceea Biserica l-a numit *Apostolul iubirii*.

Sfântul Ioan a fost ucenicul cel iubit al lui Iisus, datorită nerăutății sufletului său și pentru curăția fecioriei. La Cina cea de Taină, el s-a sprijinit pe pieptul lui Iisus, iar în timpul Sfințelor Patimi a fost singurul dintre Apostoli care l-a urmat pe Domnul până la Cruce. Răstignit fiind, Iisus i-a încredințat-o pe Maica Sa, zicându-i „Iată Maica Ta!”, iar aceasta i-a spus: „Iată fiul tău!” Sfântului Evanghelist Ioan i-au fost descoperite de Dumnezeu, în insula Patmos, tainele zilelor de pe urmă, pe care ulterior le-a scris, una câte una, în cartea Apocalipsei.

Cuvintele Sfântului Ioan au fost totdeauna izvor de mângâiere pentru Biserică. Din acestea oamenii au adunat înțelepciune și nădejde pe drumul greu al vieții: „Copiii mei, acestea vi le scriu, ca să nu păcătuiți. Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume! Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este întru el. Pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului și pofta ochilor și

trufia vieții, nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume. Iubiților, să ne iubim unul pe altul, pentru că dragostea este de la Dumnezeu și oricine iubește este născut din Dumnezeu și cunoaște pe Dumnezeu. Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire.” (1 Ioan 2, 1; 2, 15–16; 4, 7–8) ■

Monah Alexie C.

Nichita Stănescu

Fiind și strigând!

Doamne, apără poporul român.
Ai grijă de el și
apără-l!
El este al tău
cu blândețea lui de miel
și cu răbdarea lui de taur
cu omenia lui
de floare de zăpadă
ce se vede pe geam, Doamne,
pe fereastră și pe libertate!
Doamne!
poporul meu nu se spală de mine!
Eu nu mă spal
de poporul meu!
Dacă-mi vine alt miros
decât mirosul lui,
mă spal pe mâini

numai de propriile mele mâini
și mă las legat
de boarea de zăpadă
a poporului meu.
Mărul se poate spăla
numai de măr,
de pomul mărului nu! De pom nu!
Apără, Doamne, poporul român
și nu te spăla de el!
Pe maică-mea
care m-a născut pe mine
am dăruit-o poporului român.
Dăruiește-ți, Doamne,
pe Maica-Ta, care te-a născut pe Tine,
poporului român!

Halleluyah!

În căutarea Ortodoxiei în SUA

Daniel și Jane Hinshaw sunt o familie de doctori americani convertiți la Ortodoxie, ucenici apropiați ai Părintelui Roman Braga, căruia i-au și vegheat sfârșitul. Foarte buni specialiști – Daniel este Profesor de Chirurgie la Facultatea de Medicină a Universității din Michigan și director al Departamentului de medicină paliativă de la Spitalul Veteranilor din Ann Arbor, statul Michigan; Jane este instructor clinic de psihiatrie la Universitatea din Michigan –, ei călătoresc în întreaga lume pentru a ajuta oamenii aflați în suferință. De doisprezece ani vin în România în fiecare an pentru a preda și a ajuta. Am vorbit cu Domniile lor despre credință, despre Părintele Roman și despre misiunea lor.

Vorbiți-ne despre trecutul dumneavoastră, înainte de a deveni ortodocși.

Dr. Dan Hinshaw: Ne-am născut într-un grup protestant, fondat în America la mijlocul secolului al XIX-lea, numit Adventiștii de Ziua a Șaptea. Am văzut că sunt și în România. Ei s-au dezvoltat dintr-o mișcare care proclama sfârșitul iminent al lumii în 1844. După ce au văzut că s-au înșelat, au spus că ceva misterios se întâmplase în Cer și au continuat să creadă că sfârșitul lumii avea să vină curând. Ellen White, profetesa și un fondator important al grupului, a fost foarte interesată de sănătatea fizică, ceea ce a făcut ca adventiștii să pună un accent deosebit pe o viață sănătoasă și pe activitatea medicală. O altă trăsătură distinctivă a grupului a fost ținerea sabbatului iudaic conform Vechiului Testament. Interesul Ellenei White în domeniul sănătății a dus la înființarea unei școli medicale la începutul secolului al XX-lea în California, care este acum cunoscută sub denumirea de Facultatea de Medicină a Universității „Loma

Linda”. Tații noștri au absolvit și au fost profesori la această facultate, așa că am crescut cu aplecarea de a sluji celorlalți prin medicină.

Care a fost drumul spre Ortodoxie?

Dr. Dan: Unul dintre lucrurile pentru care le sunt recunoscător părinților mei este că au fost întotdeauna deschiși să ne expună pe noi, copiii, la experiențe culturale noi, așa că am călătorit destul de mult când eram mic, în timpul școlii. Am căpătat o mare admirație pentru istoria și

Împreună cu părintele Roman Braga, Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului, Michigan, 2010

frumusețea izvorâte din creștinism în Europa de Vest. Îmi amintesc spunându-i mamei mele când aveam 15 ani că nu eram mulțumit cu o confesiune întemeiată în secolul al XIX-lea și că aveam de gând să caut Biserica istorică. Când am început studiile universitare, am descoperit cartea lui Timothy Ware – acum Mitropolitul Kallistos Ware – intitulată *Biserica Ortodoxă*, recent publicată la vremea respectivă. Eu și sora mea am citit cartea și, fascinați de ea și de conceptul de Biserică Răsăriteană, am vizitat imediat o biserică ortodoxă greacă din apropiere pentru a participa la Liturghie. Din nefericire, am primit un mesaj clar, deși negrăit: „De ce sunteți aici? Nu sunteți greci.”

Aceasta ne-a împins la un lung ocol prin „Biserica Anglicană”, care în America este cunoscută sub numele de „Biserica Episcopală”. Le suntem recunoscători pentru familiarizarea cu un cult liturgic și cu cinstirea Fecioarei Maria, pe care le-am cunoscut în parohiile lor tradiționale. Este interesant de remarcat că sunt mulți foști credincioși episcopalieni în Statele Unite care au devenit ortodocși.

În 1987, ne mutaserăm deja în statul Michigan, în Ann Arbor, care este un loc extraordinar de liberal. În perioada aceea, comunitatea episcopală unde mergeam împărțea clădirea cu o altă confesiune protestantă, mult mai liberală. Aceștia promovau în mod deschis la predică marșurile pentru avort și alte cauze politice „progresiste”. Era tulburător să vezi asemenea abateri grave de la credința creștină la unele dintre principalele confesiuni protestante. Ultima dată merseserăm la o confesiune luterană conservatoare. Pastorul m-a întrebat la un moment dat: „De ce veniți aici?”

Lansarea cărții Dan H., *Suferința și natura vindecării*, București

I-am spus: „Nici eu nu știu, de vreme ce eu cred că reforma protestantă a fost o mare tragedie.” Într-o duminică dimineată, ne-am uitat unul la celălalt: „Noi nu mai suntem protestanți – ce suntem?”

Dr. Jane: La puțin timp după aceea, a venit un nou șef la clinica unde lucram – Gregory Dalack, un credincios ortodox antiohian practicant. Soția sa s-a născut în Liban. Acum el este șeful departamentului de psihiatrie al Universității din Michigan. Prin ei a început familiarizarea noastră cu Ortodoxia. A durat ceva timp, cam patru ani, pentru că aveam multe întrebări. În cele din urmă am devenit ortodocși în 1995, de Rusalii. Soții Dalack ne-au fost nași.

Dr. Dan: Interesant este că, la un an după ce noi am devenit ortodocși, sora mea, soțul ei și fiul cel mai mic s-au convertit și ei la Ortodoxie. Apoi eu și sora mea am fost nașii părinților noștri, care au devenit ortodocși de Praznicul Sfântului Arhidiacon Ștefan, patru ani după convertirea noastră. Am fost surprins că mama mea, care se simțise atât de amenințată și neliniștită de afirmația mea despre căutarea Bisericii istorice, când aveam 15 ani, a fost mult mai deschisă și receptivă decât m-aș fi așteptat.

Dr. Jane: După o perioadă destul de îndelungată de cercetări, socrul meu îi spusese: „Draga mea, îmbătrânesc și trebuie să fac acest pas, dar nu te voi forța și pe tine să-l faci.” Răspunsul ei: „Nu te duci nicăieri fără mine!” A fost un eveniment minunat. Au crescut ca oameni și au devenit mai blânzi și mai iubitori.

Când ați mers pentru prima oară la mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului”, la părintele Roman Braga?

Dr. Dan: În primii trei sau patru ani de la convertirea noastră. A trebuit să iau o decizie foarte grea în cariera mea la sfârșitul anului 2000. Mă frământam dacă să rămân pe poziția administrativă pe care o aveam la spitalul nostru, Veterans Affairs în Ann Arbor, unde eram director medical. În același timp simțeam, ca și creștin ortodox, chemarea de a mă pregăti în medicină paliativă și de a dezvolta acel domeniu. Însă pentru aceasta trebuia să renunț la funcția administrativă. Îmi amintesc că Jane mi-a spus atunci: „Ei bine, du-te la mănăstire.” Noi deja mergeam acolo pentru îndrumare și reculegere. După o zi petrecută la mănăstire, m-am întors acasă și am știut ce trebuia să fac.

Dr. Jane: După un timp, părintele Roman ne-a devenit îndrumător duhovnicesc. A fost o experiență binecuvântată să-l avem duhovnic pentru o vreme. Ne-am simțit foarte aproape de mănăstire de-a lungul acelor ani și acesta este și

unul dintre motivele pentru care am început să venim în România.

Dr. Dan: Celălalt motiv a fost părintele John Breck. El și soția sa, Lyn, au avut un impact hotărâtor în călătoria noastră spirituală de când ne-am întâlnit în 1998. La un moment dat ne-a spus că cei convertiți la credința ortodoxă ar trebui să aibă experiența de a vizita o țară în care „Ortodoxia este în aer, în pământ, peste tot”.

Dr. Jane: Când am întâlnit Ortodoxia, am știut că suntem acasă. Am știut că aceasta era plinătatea credinței. Era ceea ce căutasem toată viața.

Dr. Dan: Este asemenea unui cuplu care se găsește și realizează că s-au căutat unul pe celălalt toată viața lor. Este ca o relație de dragoste: te îndrăgostești, apoi are loc căsătoria, cu toate provocările ei, care trebuie rezolvate. Dar totul este foarte real...

Dr. Jane: ... și știi că va dura.

Și cum este să fii ortodox?

Dr. Jane: Ne colorează întreaga viață... Pentru mine e o mare ușurare că nu trebuie să înțeleg totul; este o taină, iar Dumnezeu le rânduieste pe toate. O mare binecuvântare este că am cunoscut-o pe Maica Domnului. În problemele cu copiii noștri, a putea să mă adresez ei ca unei mame desăvârșite și a-i spune: „Nu vrei să fii tu mama lor? Pentru că eu nu sunt în stare!” mi se pare o adevărată ușurare și o mare binecuvântare.

Dr. Dan: Și pentru mine legătura cu Maica Domnului este o binecuvântare enormă. Încerc să citesc cât pot de des Paraclisul Maicii Domnului. Îmi dă mângâiere și este un izvor de întărire în lupta cu patimile.

Spuneți-ne ceva despre părintele Roman.

Dr. Jane: În perioada în care am început să mergem la mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului”, el slujea acolo în mod activ, iar Liturghiile sale erau întotdeauna speciale.

Dr. Dan: Toată lumea care participa la Liturghie spera ca părintele să iasă la sfârșitul slujbei și să ne spună „un cuvânt”. Doar un cuvânt!

Dr. Jane: Și-apoi n-am mai fi vrut să se oprească.

Dr. Dan: Se raporta la ființele umane ca persoane într-un mod foarte practic. Ne spunea cum putem folosi în viața noastră mesajul Evangheliei, cele spuse în epistole sau pildele din viețile sfinților în zilele lor de prăznuire. Nu l-am văzut niciodată înverșunat sau supărat pe cineva.

Mănăstirea Nurieh, Liban

Dr. Jane: Era plin de bucurie tot timpul.

Dr. Dan: Când a fost diagnosticat cu cancer progresiv, datorită profesiei noastre, am fost rugați să ne implicăm mai mult în îngrijirea lui.

Dr. Jane: În fiecare duminică, îl întrebam pe părintele Roman: „Ce mai faceți?” Răspunsul lui obișnuit era: „Aștept.”

Dr. Dan: Îl aștepta pe Dumnezeu. Avea un mod de a se implica total – mi s-a părut un lucru extraordinar –, de a se întreține cu tine la orice nivel ai fi venit la el, dar, în același timp, exista și acel sentiment de vigilență. Nu o vigilență negativă, ci doar conștientizarea intensă că mai este prezentă și o altă persoană, că Dumnezeu este prezent.

Dr. Jane: Învățătura lui despre rugăciunea neîncetată era: „Vorbește cu Dumnezeu despre tot ceea ce faci. Doamne, mă duc să mă plimb; Doamne, mă duc să mă spal pe dinți.”

Dr. Dan: Ne-a învățat că orice aspect al vieții este binecuvântat.

Dr. Jane: Părintele Roman îndemna mereu la o deasă împărtășire.

Dr. Dan: Ne-a învățat să ne rugăm astfel înainte de a primi Împărtășania: „Doamne, nu sunt vrednic să mă apropiu de Tine și, totuși, nu pot trăi fără Tine.” Cum că trebuie să te pregătești, dar că totuși nu te poți pregăti pe deplin, că nu poți fi niciodată pregătit să te întâlnești cu Dumnezeu.

Spre sfârșitul vieții sale, printre alții, petreceam și eu timpul cu el noaptea. Se trezea în mod regulat la miezul nopții pentru a împlini pravila monahală de rugăciune, și îl ajutam să se dea jos din pat și să meargă în camera de alături, deoarece

era din ce în ce mai slăbit. Chilia lui avea două încăperi mici: într-una era patul, iar în cealaltă erau biroul, cărțile și locul de rugăciune. A continuat așa, până cu 10–14 zile înainte să moară. A fost extraordinar pentru mine și pentru Jane să fim martori la o asemenea virtute a statorniciei în împlinirea îndatoririlor sale monahale, până la limita putinței sale.

Să ne întoarcem la misiunea dumneavoastră.

Dr. Dan: Le-am spus studenților mei odată că, dacă voi avea vreodată un epitaf pe mormânt, ca medic, sper să spună ceva de genul că *aproape devenisem un vindecător.*

Ce este un vindecător?

Dr. Dan: Cred că unii dintre cei mai mari vindecători pe care i-am cunoscut nu au fost medici. Întâlnirea noastră cu viața, cu toate dificultățile ei, cu boala, cu maladia și cu toate celelalte manifestări ale suferinței, toate fac parte din procesul nostru de moarte. Totul ne pregătește pentru acel moment. Suntem precum Sfântul Simeon când Îl ține pe Hristos în brațe și spune că acum poate să moară pentru că ochii săi au văzut mântuirea, L-au văzut pe Dumnezeu. Cu toții avem nevoie de ajutor pentru acea întâlnire cu Realitatea Ultimă, la momentul morții noastre. Vindecător este acela care ne poate pregăti în această privință.

Deci părintele Roman era un vindecător, nu-i așa?

Mănăstirea Sfântul Gheorghe Hozevitul, Israel

Dr. Dan: O, da. Un vindecător magnific!

Dar lucrul pe care am ajuns să-l înțeleg treptat – și sper că nu o să sune prea șocant – este că moartea noastră este foarte importantă pentru noi, pentru că este momentul în care ajungem să fim vindecați. Pe tot parcursul vieții noastre suntem făpturi rănite, iar moartea este momentul vindecării. Ne străduim să avem o moarte bună. De aceea este atât de groaznic și de odios modul în care așa-numita mișcare „Dreptul la moarte” promovează eutanasia. Este diabolic, pentru că îi privează pe oameni de unul dintre cele mai importante daruri pe care le au ca făpturi căzute.

Acesta este lucrul pe care eu și Jane am încercat să-l împlinim, din perspectiva noastră diferită – a ei de psihiatru și a mea de chirurg, inițial, și apoi de medic în îngrijire paliativă: să găsim o exprimare ortodoxă a practicii noastre de vindecători. Vrem să vorbim oamenilor despre ceea ce ei nu apreciază cu adevărat, despre rolul suferinței pe care o văd în jurul și în interiorul lor. Să le spunem că ei pot găsi adevăratul sens al vieții tocmai printr-o îmbrățișare smerită a suferinței și a condiției lor de muritori.

Din perspectiva dumneavoastră, cum am putea trăi o viață mai bună?

Dr. Dan: Fiecare zi pe care o trăim este un dar. Ce vom face noi cu acest dar? Am văzut, de multe ori dramatic, ce mare capacitate de a ne învăța are condiția noastră de muritori: când oamenii știu că au o boală terminală, adeseori ei se fac înțelepți și înțeleg că trebuie să profite din plin de ziua care le-a fost dată. Că trebuie să trăiască mulțumindu-I lui Dumnezeu, conștienți de prezența Lui – precum părintele Roman –, înmagazinând totul, fiecare floare, fiecare albină care zumzăie, nescăpându-le nimic din atenție, dar oferind totul înapoi lui Dumnezeu. Să ne oferim viața noastră lui Dumnezeu!

Acest mod de a trăi este exact opusul modului în care este structurată lumea noastră, orientată spre cariere, spre a o lua înaintea altuia, spre agonisirea de bogății materiale, trăind de parcă moartea nu va veni niciodată. Vom fi lipsiți de toate acestea în momentul morții, dacă nu chiar mai devreme. Dacă ne dăm seama de acest proces de lipsire și vom căuta soluții practice, vom avea ocazia să ne schimbăm și să devenim persoane adevărate. Cred că o persoană adevărată trăiește în stare de rugăciune și de prezență a lui Dumnezeu. Și, drept urmare, nu este obsedată de sine, ci este liberă cu adevărat. ■

A consemnat monah Ambrozie G.

Armonia familiei se citește cel mai bine în complementaritatea dintre soț și soție

Născută în 1978, Adriana Scripcariu a absolvit secția de Istoria și Teoria Artei la Universitatea Națională de Arte din București în anul 2001 și apoi studii postuniversitare. Din 2001 este căsătorită cu sculptorul Virgil Scripcariu, iar Dumnezeu le-a dăruit șase copii. În 2005 a înființat, împreună cu soțul, Asociația „Gaspar, Baltasar & Melchior”/Școala de la Piscu, un ONG cu scopuri cultural-educative care și-a asumat misiunea de a contribui la formarea generațiilor tinere pentru cunoașterea și prețuirea patrimoniului cultural-național. Adriana scrie manuale de Patrimoniu cultural și conduce Școala Primară Agatonia din satul Piscu, lângă București.

Adriana Scripcariu ne vorbește în interviul de mai jos despre familie, bărbat, femeie, copii, credință, muncă, viață, bucurie, veșnicie, istorie, asumare. Astfel, ea răspunde la o întrebare nepusă, dar pe care și-o pune orice creștin care își ia în serios viața și credința: Cum se poate trăi astăzi cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos: „dacă vrea cineva să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze mie” (Matei 16, 24)?

Dincolo de adevărul, firescul și frumusețea răspunsurilor se poate citi răspunsul trăit în familia Adrianei: luptându-te cu egocentrismul, iubind pe aproapele și pe Dumnezeu, lăsându-te iubit de ei.

Ce înseamnă familia pentru dumneavoastră?

Pentru mine familia este locul și modul în

care înțeleg, simt, exersez, primesc și dăruiesc dragostea. Este contextul în care m-am regăsit, m-am liniștit, m-am apropiat de Dumnezeu și am conștientizat lucrarea Sa minunată. Este cadrul în care mi-am înțeles rostul, dar și limitele și în care încerc să-mi depășesc neputințele. Familia e darul și calea pregătită pentru mine.

Ce rost are masculinitatea și ce rost are feminitatea?

Pentru că ambele sunt rodul gândirii dumnezeiești, nu pot fi decât foarte limpede rostuite. Armonia familiei se citește cel mai bine în complementaritatea dintre soț și soție și, nu fără rost, Dumnezeu ne însoțește așa. Totul e ca în această lume amestecată să reușim să înțelegem și să acceptăm firesc cele două trăsături. Eu le înțeleg mai degrabă ca profile sufletești și nu ca delimitări ferme ale unor îndatoriri în familie. Eu cred în întraajutorarea soților, în orice situație, fără nicio idee preconcepută, așa încât corabia familiei să meargă lin înainte. În lumea modernă, obiceiurile sociale nu mai impun o distincție atât de fermă între genuri ca în societatea tradițională, așa încât, uneori, trăsăturile acestea pot fi mai amestecate și trăirile care ne marchează și ne dau un anumit profil sufleteș nu pot fi controlate. Eu însămi am fost o fetiță destul de băiețoasă și, privind în urmă, nu am încă o explicație. Refuzam

să port fustă și mă alăturam grupurilor de băieți, cu ei legam prietenii, la vârsta la care copiii se grupează firesc pe genuri. Feminitatea, respectiv masculinitatea, se pot revela minunat în cuplu. Eu cred că soția îl poate face pe soț bărbat întru totul și soțul pe soție, întruchiparea feminității.

Ce vreți să spuneți unor adolescenți?

Munca mea de zi cu zi este îndreptată în mare parte către copii și adolescenți. Încerc să le transmit dragostea și interesul pentru istorie, dorința de a învăța din experiența înaintașilor, încerc să îi ajut să își cunoască rădăcinile, să le arăt frumusețea patrimoniului cultural, să le deschid ochii asupra acestei comori, cum și mie mi-au fost deschiși de unii profesori care au contat foarte mult în formarea mea. Adolescența mi se pare însă pe cât de frumoasă pe atât de fragilă, iar prezența unui părinte empatic dar ferm, înțelegător, deschis, care să comunice cu copilul și să fie în stare să ducă discuții serioase până la capăt mi se pare esențială. Cel mai anevoios mi se pare să reușești să păstrezi prietenia punând dinaintea copilului și lucrurile cu care nu ești de acord. Prietenia, menținerea unei stări de bine acasă, simt că este cel mai important lucru la această vârstă. Ce aș spune unui adolescent? E greu de răspuns, nu pot spune decât ce mă străduiesc să fac cu adolescentul meu.

Sunteți părinți a șase copii. Cum vă împărțiți timpul între familie, artă, Școala de la Piscu?

Noi suntem un caz, zic eu, fericit, în care mare parte din muncă se petrece acasă. Plecatul la serviciu este aproape necunoscut copiilor noștri; de altă parte, ei sunt părtași la viața noastră profesională, care adesea escaladează timp de odihnă, noapte, vacanțe. Multe dintre lucruri le facem împreună: primirea de grupuri la atelierul de olărit, școala, cercetarea satului pe bicicletă și altele. Copiii sunt foarte ancorați în munca noastră și ne sunt adesea de un real ajutor. Sunt părtași și la strădania și la împlinirea muncii noastre. Văd și truda din care iese o carte sau o sculptură, dar se bucură și la lansare sau la vernisaj,

văd cartea pe raftul librăriei și sunt mândri, sau văd sculptura pe soclu în spațiu public: „Asta e făcută de tata”. Cred că multe dintre amintirile care le vor rămâne din copilărie se leagă de munca noastră, pentru că la noi granița dintre viața profesională și cea personală e foarte diluată. Familia e în mare parte universul lucrărilor lui Virgil. Cât despre mine, pofta de a povesti despre patrimoniul cultural mi-am exersat-o cu ei și multe dintre acțiunile culturale le-am inițiat cu gândul în primul rând la ei. Este

o muncă de echipă și ei se adaugă firesc, fiecare cu puterile lui. Viața noastră profesională este o continuă aventură și descoperire și ei le trăiesc intens alături de noi. Sigur, există și momente în care simt că îi neglijez și în care aș lăsa totul pentru câteva zile, pe care să le am doar pentru ei. În contextul nostru, însă, acest lucru nu este posibil. Există și situații în care ar trebui și mi-aș dori să pot fi în mai multe locuri deodată ca să pot fi alături de fiecare. În acele momente rămâne rugăciunea cu care te străduiești să îi acoperi pe toți, de la distanță.

Copiii au nevoie de un timp aparte, pe care încerc să îl găsesc, fie și în gesturi mici, care pentru ei contează mult. Rămân adesea și restanțe, dar faptul că se au unii pe alții e de mare ajutor. Dragostea de care au avut parte cei mai mici dintre copii, o dragoste cumulată de la părinți și frați, este o stare minunată, pe care am descoperit-o prin ei. Mai ales la vârste mici, ingredientul esențial al unei dezvoltări armonioase este afecțiunea pe care o primește copilul. Este adevărat că sunt și momente mai dificile, mai ales pentru frații mari, când situațiile cer de la ei maturitate, răbdare, devotament, pentru că adesea împărțim bucuria celor mici, dar împărțim și nesomnul, împărțim și puterile mamei și uneori asta poate deveni frustrant pentru ei. Privesc la copii cu bucurie, dar uneori îi privesc și cu compasiune pentru că simt că duc și ei din greutățile noastre și că mărsăluiesc și ei, alături de noi, într-o horă în care, dacă ai intrat, apoi trebuie să joci. Sper însă că experiența unei vieți profesionale destul de independente, într-o familie mărișoară, le va fi de folos când vor apuca pe drumul lor.

Ați putea face un portret al fiecărui copil, ca dar al lui Dumnezeu?

Este minunat cât sunt de diferiți și cum fiecare aduce parcă în ansamblul familiei un ingredient

care își găsește locul atât de bine. Asta se poate înțelege cu adevărat doar din interior. Fiecare a fost perfect așezat la locul lui, așa încât să aducă o provocare spre bine. Fiecare te învață câte ceva. Iubindu-i și acceptându-i pe fiecare cu darurile, dar și cu luptele lui, parcă sufletul ți se deschide mai mult către oameni. Privind la copiii mei încep să înțeleg cum suntem alcătuiți. Văd cum fiecare trăsătură a noastră de caracter are potențial de virtute, dar și potențial de păcat. Văd cum se împart darurile și cum nimeni nu rămâne, de fapt, păgubaș. Îmi place să fac o punte între numele copiilor noștri, felul lor de a fi și sensul fiecăruia dintre ei în viața noastră.

Venirea lui Ioan, cel mai mare, ne-a descoperit limpede milostivirea lui Dumnezeu pentru noi, ca și cuplu. E un copil robust sufletește, optimist, echilibrat. A dus cu bine toate stângăciile noastre de părinți începători. Firea lui îngăduitoare, puterea lui de a ierta ne-au ajutat mult. La 16 ani este un adolescent rezonabil, care nu ne creează greutate. Este foarte dăruit pe partea artistică; nădăjduiesc să reușească să fructifice acest talant care necesită însă și foarte multă muncă. Pe Ioan l-am simțit mereu ca pe un mare dar al lui Dumnezeu, atât pentru noi, ca părinți, cât și pentru frații care i-au urmat și care au avut în el un sprijin și un model bun.

Tecla – „acoperitoare” – a venit la noi cu dulceața esențială a feminității, din prima clipă. Astăzi, și ea puberă, este o fire foarte organizată, consecventă, muncitoare; sper să se alature și mai mult muncii noastre când va mai crește, căci ar fi un manager excelent al proiectelor noastre! Cu frații și surorile mai mici este într-adevăr omul pe care te poți baza.

Maria, „împărăteasa”, este ființa cea mai înșelată de dragoste și parcă cea mai capricioasă dintre toți. Când era mică m-a învățat că lucrurile se pot rezolva imediat cu o îmbrățișare, mai ales atunci

când neputința, nervii, oboseala te îndeamnă să acționezi fix pe dos. Când reușești să învingi momentul de furie, atunci situația se poate dezvolta neașteptat de bine. Cred că pe Maria am ținut-o în brațe cât pe toți la un loc, chiar și în momentele când căratul acesta devenea chinuitor. Chiar și când s-a născut surioara ei, tot ea era prima în brațe. M-am gândit atunci că dacă eu nu mă străduiesc să o satur de dragoste acum, mai târziu va fi mult mai greu. Acum este muzica din casa noastră, cântă mult și frumos, îi predau ștabela muzicii folk cu mare plăcere și mă uimesc de ușurința cu care reușește să cânte la diferite instrumente. Se ceartă repede dar se împacă și mai repede, e ca o văpaie.

Teodora – „darul lui Dumnezeu” cu adevărat – e copilul care ne-a cerut cel mai puțin și ne-a dat, în schimb, gesturi de mare candoare, care ne-au mângâiat adesea. Empatia ei este adesea totală și dragostea ei se citește în multe. Dintre toți, este prima care sare să te ajute, mai ales la toate acele mărunțișuri casnice care, prin cumulare și permanență, devin adesea chinuitoare. Însă, pe cât de caldă și dulce poate fi uneori, pe atât de tare se înfurie în anumite momente, mai tare decât toți! De aceea zic: este minunat cum așază Dumnezeu în fiecare dintre noi aceste aplecări sufletești, ca într-o balanță pe care El ne-o predă echilibrată. Dar cum reușește fiecare să țină această balanță?

Grigore – cel atent – a fost copilul pe care ni l-am dorit toți cu ardoare, căci după 3 fete, chiar și ele își doreau un băiețel. A fost din prima clipă ca un geamăn după 10 ani al lui Ioan, care și-a redescoperit și conștientizat copilăria prin el. Ne minunăm cu toții de el, căci darul pe care îl are Ioan în desen, Grigore îl are la vorbă. Acest dar e însă dublat de o fragilitate trupească ce ne-a dat

cele mai mari emoții din viața noastră de părinți. Grigore a trecut printr-o boală care pe mine m-a ajutat să simt prioritățile diferite și să mă apropiez mai mult de greutatea justă a faptelor și a sentimentelor cotidiene. De atunci, știu că atâta timp cât suntem sănătoși nu ar trebui să ne plângem de nimic și că sănătatea trebuie prețuită și fructificată. Căci azi știi cum ești, dar de ziua de mâine nu poți fi sigur... Cu el am reușit să înțeleg și să accept total că foarte multe nu depind de mine și că ceea ce poți da este doar o strădanie permanentă, de la care însă nu este bine să aștepti certitudini. Proverbul meu preferat: Dumnezeu hrănește păsările care dau din aripi.

Constantin – cel statornic – are aproape trei ani și încă nu discern prea bine încotro se îndreaptă felul lui de a fi. Simțim doar cu toții că prezența lui ne face bine și că ne deschide inima către îngăduință. Constantin e pentru noi rezervorul total de inocență... cât va mai fi.

Învățați de la ei?

Învăț mult de la ei, lumea parcă se construiește din nou și devine inteligibilă mai frumos și mai adevărat prin ochii lor. Crescând cu ei, simțind alături de ei, se adaugă mult și în mine. Îmi reevaluez propriul parcurs: cum eram eu la vârsta lor? Unele lucruri îmi devin mult mai clare observând cum le înțeleg și cum le simt ei. Practic, ca părinte, asisti la crearea omului, ajungi să accepți mult mai ușor alteritatea, pentru că sentimentul părintesc începe de la un moment dat să acopere nu doar copiii tăi, ci și pe ai altora și chiar și adulții. Te poți gândi mereu: Dacă era copilul meu?... Și cred că acest sentiment te apropie de Dumnezeu, Care ne are pe toți de fii.

Când v-ați ales drumul în viață?

Am avut șansa de a avea părinți care mi-au oferit mereu contexte de a mă forma, de a învăța și, în același timp, nu m-au constrâns în niciun fel să aleg o cale profesională sau alta. Sigur, au fost destule momente în care le simțeam îngrijorarea, îndoiala și asta, într-un fel, mă întrista, dar doar atât. Profesional, drumul meu era cel puțin exotic și bătut de foarte puțini, iar din acești puțini și mai puțini erau împliniți. Facultatea de Istoria și Teoria Artei, pe atunci 10 locuri pe an, este o poartă spre toate minunățiile vechi și noi și prin acestea spre esența omului în travaliul său creator. Am avut șansa unor profesori care mi-au așezat o temelie profesională bună, chiar dacă nu am fost cea mai strălucită studentă. Viața mea profesională s-a așezat pe un făgaș rodnic odată cu întemeierea familiei. Aveam 22 de ani. Atunci parcă viața mea s-a copt pe mai multe planuri și de atunci am mers înainte cu toate laolaltă și a fost bine. Chiar dacă nu mă consider o ființă exemplară în nicio privință, nădăjduiesc și îmi place să cred că prin munca mea – de istoric de artă, de părinte, de profesor, existența mea de soție – aduc ceva bun celorlalți și mă mir uneori când realizez cum lucrează Dumnezeu spre bine, prin mine, așa cum sunt, cu atâtea neajunsuri.

Ce înseamnă să te maturizezi?

Să te maturizezi cred că înseamnă să ajungi să te împaci pe deplin cu contextul tău biografic, cu darurile și cu neputințele tale, cu eșecurile tale și pornind de aici să începi să construiești spre bine. Îmi amintesc de un cuvânt al unui părinte, la un hram, când tâlcuia îndemnul evanghelic: Ia-ți crucea ta și urmează-Mi Mie. Crucea e de fapt viața mea, firea mea, toată moștenirea mea genetică, toate acele elemente care pot fi citite într-o cheie fatalistă în viața noastră. Acestea trebuie asumate și cu ele în spate călătorim spre Dumnezeu, Care are darul de a le îndulci, compensa, ușura.

Ce este credința pentru familia dumneavoastră?

Pentru familia noastră, credința este un mare sprijin, o cheie de înțelegere a realității. Pentru

mine este un răspuns la toate întrebările, liniștea unei certitudini, aceea că suntem în grija unui Părinte a cărui dragoste și inteligență depășește cu mult puterile noastre de înțelegere și pe Care e bine să ne bizuim cu totul. Toți copiii au avut, până la un moment dat, o deschidere teologică minunată, apoi, cu vârsta, trăirea aceasta a devenit la unii mai cerebrală.

Adesea descopăr la cei mari întrebări teologice cu care mă frământam și eu, mult după vârsta lor, căci mie mi s-a descoperit credința de prin liceu. Încerc să fiu cât mai deschisă cu ei, să îi ascult, să le povestesc chiar impasurile și blocajele în care am fost eu însămi încercând să înțeleg viața bisericească și credința.

Încerc să le ofer răspunsurile pe care le-am primit și eu și gândurile care m-au liniștit. Nădăjduiesc că trăirea profundă din copilărie le va păstra inima deschisă către Dumnezeu.

Școala de vară „Lut Ars”, Piscu, 2008

Vă rugăm să ne vorbiți despre două dintre cele mai apreciate sculpturi ale soțului dumneavoastră: *Maternitate* și *Supermam*.

Aici vorbesc din postura de muză a acestei lucrări – *Maternitate*. Țin minte precis, eram însărcinată cu Tecla când soțul meu a creat această compoziție. Lucrarea *Maternitate* a fost interpretată în fel și chip, de la Maica Domnului care calcă pe capul șarpelui, la copilăria Sfântului Gheorghe, la o pledoarie pentru viața din pânțece. Intenția nu a fost nici una teologică și nici militantă, cu toate că, se pare că atunci când lucrurile se apropie dintr-o anume perspectivă de adevăr, ele devin mult mai cuprinzătoare, căpătând o aură arhetipală.

Virgil Sclipariu, *Supermam*

Pe Virgil l-a impresionat mereu o anumită forță spirituală pe care o transmite femeia însărcinată, în ciuda fragilităților ei diverse. De aici a pornit o intuiție artistică pe care am descoperit-o mai apoi în scrierile unor teologi dar și în psihologie, aceea că există un schimb de energii și trăiri foarte concret între mamă și pruncul pe care îl poartă. Prin urmare, curățenia, candoarea, dragostea aceea totală, de la începuturi, a pruncului se transmite întrucâtva și mamei și acestea din urmă sunt armele cele mai puternice împotriva răului. De aceea, copilul nenăscut este cel care ucide balaurul în lucrarea noastră, iar mama pășește liniștit, senin, peste capul lighioanei. Protecția vine în mod paradoxal de la cel atât de fragil, care poartă însă o forță spirituală superioară. Este un eseu plastic, o figură de stil în care, însă, multe mame se regăsesc, căci multora dintre noi copiii ne-au arătat calea spre bine. Este o lucrare de care mulți s-au atașat, având-o în drumurile lor cotidiene.

Cât despre *Supermam*, și aici este vorba despre ecuația de dragoste mamă-copil, căci pentru orice copil, până la un moment dat, mama este ființa supremă. Dar și pe mamă o susține total dragostea copilului. *Supermam* este un flaș către acea vârstă fermecătoare când copilul se simte atotputernic, nereușind încă să-și evalueze realist forțele, vârsta la care soarele lui este mama. Mama care este cea

mai bună, cea mai frumoasă, cea mai cea, doar pentru că este... mama lui.

Ce vă îngrijorează în timpurile în care trăim? Ce vă dă nădejde?

În perspectivă socială, ca cetățean al României, mă îngrijorează când simt ușurătatea și lipsa de consistență a multora dintre cei care stau azi la cârma țării. Mă înfior când compar această generație politică cu unele personaje ale istoriei noastre. Mă îngrijorează starea precară a sistemului de învățământ, toate capcanele care stau întinse dinaintea tinereții crude și încrezătoare, în zilele noastre parcă mai mult decât în trecut. Mă îngrijorează și o anume înțelegere simplistă și precară a credinței, care este adesea schimonosită, îndepărtată de adevăr, văduvită de frumusețea și generozitatea ei dumnezeiască. Cred că pentru fiecare suflet care rătăcește suntem, într-o anumită măsură, vinovați.

Îmi dă nădejde faptul că Dumnezeu nu doarme. Faptul că privind la viețile altora, sensul celor mai absurde lucruri iese la iveală, în esențial. Faptul că știu că „situația e sub control” chiar și când haosul pare total. ■

Virgil Sclipariu, *Maternitate*

Foto: Dinu Savopol

Fiecare poate să facă ceva pentru femeile în criză de sarcină și pentru copiii nenăscuți

*Alexandra Nadane,
președinta asociației „Studenti pentru viață”*

Ce a însemnat Marșul pentru viață 2017 față de anii trecuți?

Pe 25 martie, în 287 de localități din România și din Republica Moldova, s-a desfășurat a VII-a ediție a Marșului pentru viață 2017 – „Ajută mama și copilul! Ei depind de tine”. În cele 138 de orașe din România, au participat aproximativ 110.000 de oameni, cu aproape 50% mai mulți decât în anul 2016. Numărul de localități în care s-a organizat Marșul pentru viață a crescut cu 26%. În ultimii ani, Marșul pentru viață a crescut de la 40 de localități din România în 2014 la 287 de localități din România și Republica Moldova în 2017. Aceasta s-a întâmplat și printr-un efort comun al multor oameni care înțeleg nevoia de a promova viața în spațiul public și de a sprijini femeile în criză de sarcină, al asociațiilor, al cultelor și al altor instituții.

Ce determină cel mai mult o femeie

în criză de sarcină să aleagă avortul? Ce determină cel mai mult o femeie în criză de sarcină să aleagă nașterea copilului?

De curând, o studentă însărcinată a ajuns plângând la o biserică, în speranța că va găsi ușa deschisă și un preot cu care să vorbească. Era însărcinată în 7 săptămâni, se afla într-o situație disperată și nu se putea opri din plâns. A aflat de sarcină într-un mod neașteptat. Când a aflat, tatăl copilului a devenit violent și a început să o preseze să facă avort.

Chiar dacă mama ei era credincioasă și mergea regulat la biserică, aceasta i-a spus fiicei: „Și ce dacă e păcat? Faci avort, apoi te spovedești, primești canon și gata. Dumnezeu te iartă.” Bunica ei, când a aflat, primul lucru pe care l-a făcut a fost să o programeze la avort. Iar tatăl, care era plecat la muncă în străinătate, îi trimitea zilnic mesaje de o duritate greu de imaginat, care se finalizau cu

același îndemn: „Fă avort cât mai repede!”

Toți prietenii îi spuneau același lucru. Se simțea încolțită din toate părțile și nu știa unde să fugă, la cine să strige, cum ar putea să scape din strânsoare. Însă gândul că este obligată să facă avort îi provoca o durere sfâșietoare. Plângea, disperată că i s-au închis toate ușile.

Într-un moment în care s-a mai liniștit din plâns, m-a întreat: „Oare de ce femeile care fac avort sunt apreciate, pentru că știi să scape de «probleme», în timp ce o femeie care vrea să-și nască copilul este atât de umilită ca și cum ar face un mare rău?”

După o perioadă, tatăl copilului, care lucra în Germania, a chemat-o la el spunându-i că s-a răzgândit și e de acord ca ea să nască. S-a dus, bucuroasă că, în sfârșit, cineva dintre cei apropiați o sprijină. Din păcate, tânărul a mințit-o: ajunsă acolo, singură cu el, acesta a presat-o până a făcut avort.

Situația ei nu e deloc singulară. Conform celui mai nou studiu pe această temă, 64% dintre femeile care au făcut avort s-au simțit presate să îl facă.

Așa că răspunsul, și din practică, și din știință, este că lipsa sprijinului și, mai mult, presiunile celor din jur determină o femeie însărcinată să considere că nu mai are nicio soluție în afară de avort. Iar existența sprijinului, mai ales din partea tatălui copilului sau a unui apropiat, determină majoritatea femeilor în criză de sarcină să aleagă nașterea copilului.

Care credeți că sunt pașii concreți pe care societatea românească trebuie să îi facă pentru a scădea numărul avorturilor la cerere?

Primul pas este ca fiecare dintre noi – indiferent de vârstă, nivel de educație, ocupație, statut social sau situație financiară – să conștientizeze că stă în puterea lui să facă ceva pentru femeile în criză de sarcină și pentru copiii nenăscuți și că trebuie să facă acel ceva. Sutele de mii de femei în criză de sarcină din România și cele aflate în străinătate sunt exact cunoștințele noastre! Nu sunt străine de oricine. Și, bineînțeles, tații copiilor la fel. Sunt cunoscuții noștri, chiar membrii familiilor noastre.

Ne lipsește într-o mare măsură curajul de a apăra viața. Într-o clinică de avorturi din SUA, o femeie aștepta să intre la avort. Dar se frământa și se întreba ce să facă – pentru că nicio femeie nu face avort cu sentimentul că are de făcut o extracție dentară; orice femeie știe că este vorba de viața copilului ei. A trecut pe hol o femeie de serviciu

cu o găleată și un mop. Când a văzut-o pe femeia care aștepta la avort, și-a dat seama că se frământă, a lăsat găleata și mopul, a îmbrățișat-o și i-a spus: „Dumnezeu vă iubește și pe tine și pe copil și vă va purta de grijă.” Acest gest a fost suficient ca să o determine pe acea femeie să renunțe la avort!

La nivel personal este nevoie să facem activități pentru viață în comunitatea în care trăim. La nivel instituțional, avem nevoie de centre de consiliere și de sprijin pentru femeile în criză de sarcină. Este nevoie să existe măcar un centru de consiliere în fiecare județ. În SUA sunt 2.800 de centre de consiliere, care anual salvează de la avort peste 300.000 de copii și tot atâtea mame și atâtea tați de la drama avortului.

De asemenea, este nevoie de măsuri de sprijin pentru femeile însărcinate, care să valorizeze maternitatea și să fie un ajutor real într-o perioadă a vieții cu totul specială și, de multe ori, cu multe dificultăți: perioada de sarcină. Astfel, am propus existența unei indemnizații după a 14-a săptămână de sarcină, care să ajute la acoperirea nevoilor speciale din timpul sarcinii, legiferarea instalațiilor speciale de tip „baby-box” pentru mamele care nu își pot îngriji copiii și nu au tăria să îi încredințeze public spre adopție, legiferarea posibilității, în cazul pierderii sarcinii, de a înmormânta legal copilul, la cererea mamei. Sunt doar câteva propuneri; când noi toți, ca societate, vom dori să sprijinim femeia însărcinată și copilul vom găsi multe mijloace să o facem!

Descrieți-ne organizația „Studenti pentru viață”.

Studenti pentru viață este o organizație studențească pro-viață înființată în 2013 cu scopul de a sprijini tinerii și adolescentele în criză de sarcină, precum și de a oferi programe de formare și informare pentru viață, familie și integrare socială dedicate studenților. Este un loc în care s-au format câteva generații de tineri, între care unii care și-au schimbat total perspectiva asupra vieții, trecând de la o poziție favorabilă avortului la înțelegerea că viața fiecărui copil nenăscut este un dar unic și neprețuit și trebuie protejată. Realitatea demontează rapid prejudecata publică potrivit căreia „avortul te scapă de probleme”. În realitate, avortul adâncește și face mai complexe problemele, mai ales pe termen lung.

Implicându-se în activitățile organizației noastre, tinerii înțeleg să-și dedice timpul, cunoștințele, bunătatea și dragostea lor pentru a înfrumuseța viețile celor vulnerabili. Făcând aceasta, ei descoperă că se înfrumusețează și viețile lor. ■

Marșul pentru viață 2017, Vicovu de Sus

Avort? Nu, ci dragoste la prima vedere

Eram o copilă inocentă. Trăiam într-un sătuc frumos de munte și îmi plăcea foarte mult să învăț, iar visul meu era să plec mai departe la școală. După terminarea clasei a VIII-a, mi s-a îndeplinit visul și am intrat la un liceu din Suceava.

Când am plecat la școală, dorința mea era să învăț cât mai mult, ca mai apoi să ajung și eu cineva în viață, să pot să îmi câștig banii mei și să nu depind de nimeni. La școală plecasem împreună cu o fată de la mine din sat. Eram foarte bune prietene și am început să ieșim în oraș, să ne facem mai mulți prieteni, că așa era moda. După un an, am început să ne facem câte un prieten, deoarece așa am crezut că e bine, copiind modelul fetelor de vârsta noastră. Încet-încet, am renunțat la dorința de a învăța mult. Am pus cartea pe locul doi. Eram foarte naive și credeam că nu se poate întâmpla nimic. Aveam foarte multă încredere în oameni...

La un moment dat, am întâlnit un băiat care mi-a plăcut foarte mult și de care m-am îndrăgostit la prima vedere. Eram prin clasa a XI-a. Am început o relație cu el. Am terminat liceul și am hotărât să ne mutăm împreună și să începem o viață nouă. N-a trecut mult timp și au început să apară probleme cu banii, cu plătitul chiriei, banii pentru mâncare și multe altele, deoarece prietenul meu avea probleme cu jocurile de noroc

și a început să cheltuiască economiile. Ba, mai mult, a început să amaneze lucruri din casă. Până să ne mutăm împreună nu am știut de așa ceva. Așa au început certurile și să se destrame relația noastră. Am încercat să remediez situația, dar nu am reușit și am decis să mă despart de el.

La o lună după despărțire, am aflat că sunt însărcinată. În momentele acelea nu știam ce să fac, cum să mă comport și dacă să păstrez sau nu sarcina. Părinții mei îmi erau aproape și erau singurii care m-au susținut și aveau și rolul de prieteni, deoarece în momentele cele mai grele am rămas fără prietenii pe care îi aveam. Atunci mi-am dat seama că în afară de familie nu există prieteni.

Marșul pentru viață 2017, Cluj-Napoca

Foto: Benedict Both

Foto: Silviu Cluci

Marșul pentru viață 2017, Iași

Marșul pentru viață 2017, Chișinău

Foto: Elena Calmiș

Am decis să îi spun fostului iubit că sunt însărcinată și vom avea un copil, iar răspunsul lui a fost să fac ce știu eu mai bine, eventual să avortez. Mama lui mi-a zis că băiatul ei nu este pregătit pentru așa ceva, că eu sunt de vină și că trebuia să am grijă. Am rămas fără cuvinte și de atunci am zis că cel mai bine pentru mine și pentru copilul din pântecele meu este să rup orice relație cu ei.

Pentru mine au urmat zile negre și nopți albe. Mă gândeam dacă o să pot iubi copilul, dacă o să fiu o mamă bună, cum o să mă descurc cu bebelușul... Cel mai greu mi-era de gura lumii. Am ajuns să nu pot ieși din casă, nici măcar la biserică, deoarece îmi era foarte rușine.

Au trecut și zilele astea și, după ce am născut, am primit multe răspunsuri la întrebările mele. Când am primit copilul pentru prima dată în brațe, eram cea mai fericită și am zis că asta înseamnă

dragostea la prima vedere. Am zis că s-a sfârșit suferința mea. Aveam un sufletel pe care îl iubeam foarte mult, chiar dacă nu știam prea multe despre modul în care se îngrijește un bebeluș.

Încerc să îl îngrijesc cum știu eu mai bine și încerc să fiu cea mai bună mămică. Dragostea pentru el m-a ajutat să trec peste toate greutățile. Acum are doi anișori și este minunea mea. Nu știu cum să-I mulțumesc Bunului Dumnezeu pentru copilașul pe care mi l-a dat. Îmi este rușine de gândurile negre pe care le aveam și sunt recunoscătoare părinților mei că m-au susținut și astfel n-am făcut o greșală pe care cu siguranță o plăteam toată viața cu suferință și regrete.

Cred și susțin că, pentru orice mamă, copilașul ei este o comoară și cea mai mare bogăție! ■

Diana B., 21 ani, Suceava
www.femeifericite.com

Marșul pentru viață 2017, București

Foto: Dinu Savopol

ru

Fiica mea m-a întrebat de multe ori de ce nu are și ea o soră sau un frate

Foto: Benedict Both

Marșul pentru viață 2017, Cluj-Napoca

Foto: Cristian-Ilie Tofan

Marșul pentru viață 2017, Bucecea

Când aveam 21 de ani, am născut o fetiță sănătoasă și cuminte; era un îngeruș. La 7 luni după ce am născut-o am realizat că sunt din nou însărcinată. Atunci parcă totul s-a prăbușit în jurul meu: ce voi face?

Locuiam la socri și lucram pe unde apucam. Bani nu ne ajungeau de la o lună la alta. Sfătuindu-mă cu soacra mea am hotărât să fac avort. Sora mea, când a auzit, a luat foc și mă suna de câteva ori pe zi. Ea insista să nu-mi omor copilul, eu îi ziceam că habar nu are ce spune.

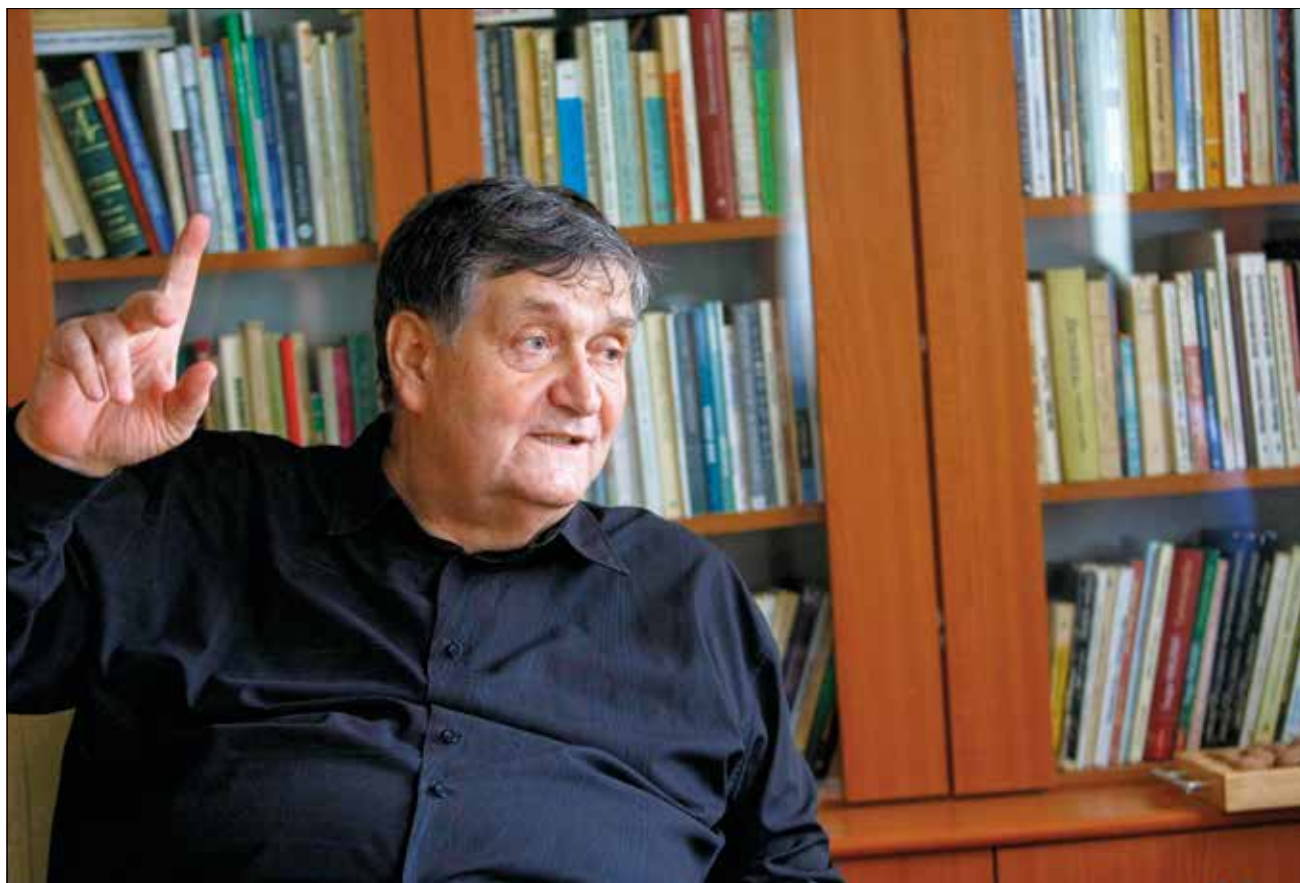
Nu voi uita niciodată acel salon imens, plin cu femei însărcinate care voiau să devină neînsărcinate, care considerau că nu mai aveau nevoie de copiii lor și care îi omorau mai rău ca pe niște animale. Aveam un sentiment ciudat, parcă știam că nu fac bine, dar iar îmi revenea în minte gândul că ce o să fac cu încă un copil, și așa de-abia cresc unul.

Am rămas ultima... se făcuse deja seară. Am plecat de la spital dărâmată și plină de regret. Gândul că „nu am avut altă soluție” nu-mi dădea pace.

Timpu a trecut, familia s-a destrămat. Fiica mea m-a întrebat de multe ori de ce nu are și ea o soră sau un frate de vârstă apropiată – de fapt nu are deloc –, iar eu pun capul în pământ și rămân mută, abia stăpânindu-mi lacrimile. Odată cu trecerea anilor s-au accentuat și durerea și remușcarea din suflet. Greutățile vieții m-au făcut să mă apropiu de Biserică, de Dumnezeu, să înțeleg că tot ceea ce ni se întâmplă își are răspunsul în propria noastră viață.

Dacă astăzi sunt singură, cu un copil care nu mă ascultă, neștiind încotro să mă îndrept, este din cauza faptului că atunci când Domnul mi-a dăruit al doilea copil eu l-am aruncat la coș. Mîntea mi-a fost întunecată, iar acum mă lupt să ies la lumină, rugându-mă să capăt iertare. Toate le poți îndrepta prin rugăciune și răbdare, dar un avort făcut nu-l poți „repara”. Avortul nu este o soluție, este doar unealta prin care diavolul ne îngenunchează, ne face sclavi ai lui, ne îndepărtează de Dumnezeu. ■

Ioana N., București
www.avorturiregretate.ro

Literatura nu este altceva decât viață

Alex Ștefănescu

Alex Ștefănescu (n. 1947) este nu doar un critic literar de succes, plin de vervă și umor, ci este, mai adânc, un intelectual care își respectă vocația și chemarea.

Vocația îi este de critic al literaturii române, în special din perioada contemporană, iar chemarea – aceea de a fi parte a poporului român, pe care îl iubește fără a se înșela despre el, îl prețuiește pentru darurile pe care i le-a dat Dumnezeu și îl slujește prin darul de a discerne valoarea de lipsa ei în literatură.

De când pasiunea pentru carte?

Încă de pe vremea când nu știam să citesc, și anume în perioada 1951–1953, tatăl meu îmi citea cu glas tare din Eminescu și Jules Verne, din Ion Creangă și Andersen. Îi sunt recunoscător pentru

că datorită lui aveam o bibliotecă în casă, nu mare, cu 2.000 de cărți, dar, oricum, era ceva (acum am în propria mea casă 15.000–16.000 de volume, pe care însă le dăruiesc, în pachete de câte 100, unor școli, pentru că mă apropii de 70 de ani și vreau să le citească și alții).

Apoi, începând din clasa I, am început să citec eu însumi, cu nesaț, tot. Împrumutam cărți și de la biblioteca publică, citeam reviste și ziare, citeam și manualele școlare încă de înainte de începerea școlii. La 13 ani, iubeam romantic o fată de vârsta mea și, împreună cu ea, citeam inscripțiile din cimitirul orașului natal, Suceava, multe scrise în versuri, cu talent literar.

Vasile Gorduz, Eminescu

Când am descoperit literatura, mi s-a părut ceva atât de frumos, încât, cu egoismul meu inocent, de copil, am jurat să nu vorbesc nimănui despre ea, ca să rămână numai a mea! Culmea este că acum acționez astfel încât să-i conving pe cât mai mulți oameni să citească.

Ce oameni și fapte au fost definitorii pentru traiectoria pe care ați avut-o?

Tatăl meu avea un cult pentru literatură, deși făcuse studii economice. În timpul studenției lui la București frecventase sporadic cenaclul „Sburătorul”, nu ca să se afirme (nu scria), ci ca să-i vadă și să-i audă pe scriitorii vremii. Un personaj providențial a fost în biografia mea Nicolae Manolescu, pe care l-am avut profesor la Facultatea de Limba și Literatura Română din București (pe care am urmat-o între anii 1965–1970). Când i-am dus un volum de versuri, ca să-mi spună o părere, mi-a cerut să abandonez poezia și să scriu critică literară! Am început să scriu critică literară cu un sentiment de provizorat – eram încă student când mi s-a încredințat o rubrică săptămânală de „comentarii critice” în revista *Luceafărul*, condusă pe atunci de Ștefan Bănuțescu. Și iată că și azi tot critică literară scriu. (Am însă, trebuie să mărturisesc, și o activitate secretă de poet.)

Ce ne aduce lectura unei cărți tipărite?

Datorită cărților, trăim mai multe vieți într-una singură. De ce au pomii mii de frunze? De ce nu se mulțumesc cu un trunchi, înfipt bine în pământ, și cu crengi ca niște bețe? Fiindcă trebuie să-și multiplice suprafața de contact cu aerul și cu lumina. Miile de cărți pe care le citim ne multiplică și nouă suprafața de contact cu lumea. Fără cărți, suntem ca niște pomi uscați.

Ce sentiment ați avut după publicarea „Istoriei literaturii române contemporane 1941–2000”?

Am avut sentimentul că mi-am făcut datoria. Că am povestit pentru generațiile viitoare ce s-a întâmplat cu literatura țării mele în timpul comunismului. Într-o perioadă cu totul nefavorabilă creației, literatura română a supraviețuit. Cu mari pierderi, dar a supraviețuit. Și a reconfirmat astfel vitalitatea nepuizabilă a spiritului românesc.

Cum să ne facem timp de citit când avem atâtea atracții în jur?

Literatura reprezintă pentru mine o atracție mai mare decât toate celelalte. Nu trebuie să fac un efort ca să iau o carte în mână și să citesc. Mi-ar fi greu – dimpotrivă – să renunț la literatură. Unii îmi spun: hai să mai lăsăm literatura, să mai și trăim. Dar literatura nu este altceva decât viață, este chiar esență de viață.

De ce tinerii, care sunt în culmea puterii creatoare și fizice, sunt plictisiți de viață? Ce îndemn le-ați trimite, din nou, după ce le-ați oferit cartea cu titlul „Mesaj către tineri”?

Să-și trăiască viața cu pasiune, ca și cum cineva le-ar interzice să și-o trăiască. Ei sunt atrași de tot ceea ce este interzis. De aceea, le transmit (bazându-mă pe umorul lor): „Vă interzic să trăiți!”

O asemenea experiență am făcut-o cândva cu elevii dintr-o școală, care nu voiau să citească romanele lui Camil Petrescu. I-am felicitat, le-am spus că merită 10 la purtare, fiindcă romanele lui Camil Petrescu sunt interzise. Drept urmare, în cel mai scurt timp, le-au citit!

Ce înseamnă să comunici cu adevărat?

Totul pleacă de la intenția sinceră de a comunica. Mulți autori urmăresc să intimideze cu superioritatea lor intelectuală, nu să comunice. Sau vor să se remarce și să obțină diverse avantaje. Adevărata comunicare presupune o bunăvoință și un devotament față de partenerul de dialog.

Apoi este nevoie și de un talent și în același timp de o tehnică pentru a te exprima și a te face înțeles. De o cunoaștere deplină a limbii în care comunică. De o cultură bine însușită, pentru a sesiza conotațiile culturale ale fiecărui enunț.

Mai este nevoie, în sfârșit, de bunătate. Ura orbește, face imposibilă comunicarea.

Cum își poate menține frumusețea o relație de prietenie?

Nu sunt reguli. Dacă ești mereu atent să respecti niște reguli, se evaporă prietenia, care e spontană și impredictibilă. De-a lungul timpului am observat, totuși, câteva principii care își

reconfirmă de fiecare dată valabilitatea. Prietenia rezistă dacă este dezinteresată. Dacă reprezintă un scop în sine și nu un mijloc de a obține diverse avantaje. Cele mai prețioase sunt prietenii care au vechime. Devin în timp... legendare, încep să pară indestructibile.

Matei Lăzărescu, *Manuscris*

Tânărul de azi mai are nevoie de Biserică? Dacă da, de ce?

Are nevoie, pentru că Biserica este un mod instituționalizat de a accede la ceva mai înalt decât viața practică, de fiecare zi. Nu putem trăi doar ca să obținem bunuri materiale și să ne bucurăm de ele. Este nevoie și de solemnitate, de o trăire spiritualizată, pe care le găsim în spațiul unui așezământ sacru.

Cum să-l percepem azi pe Eminescu? Dumneavoastră îl recitiți în permanență și îl comentați cu un instrumentar critic propriu pentru generațiile actuale.

„Eminescu – mi se spune adeseori –, cu tot geniul lui, e un poet depășit. Nimeni nu mai simte astăzi ca el. Sensibilitatea noastră e alta. Merită, oare, domnule Alex. Ștefănescu, să analizați cu atâta evlavie versuri scrise în secolul nouăsprezece?”

Întrebarea pleacă de la o premisă falsă. În literatură nu există progres, ca în tehnică. Un automobil fabricat în 2016 este, în principiu, mai bun decât unul din 2006, dar Alexandru Vlahuță nu are mai multă valoare decât Eminescu numai

pentru că s-a născut mai târziu decât el. Trecerea secolelor (dovadă: Cervantes, Shakespeare ș.a.) și nici chiar trecerea mileniilor (dovadă: Homer, Ovidiu ș.a.) nu transformă în vechituri operele literare valoroase.

Se întâmplă însă altceva și anume noi, oame-nii de azi, am involuat în ceea ce privește educația sentimentală în raport cu oamenii de altădată. Nu mai suntem sensibili la emoțiile calme, ritualizate, ci preferăm plăcerile violente, obținute rapid. Nu mai avem răbdare să citim vers cu vers o poezie de Eminescu și să o lăsăm să reverbereze în conștiința noastră. Preferăm să ne uităm la un film cu împușcături și să ne procurăm instantaneu senzații tari. Am renunțat la cuvinte, care cer din partea noastră un efort de recunoaștere și reprezentare, în favoarea imaginilor cu efect imediat asupra noastră, care nu ne solicită gândirea și imaginația.

Trăim repede-repede, fără să înțelegem aproape nimic din ceea ce trăim. Călătorim cu automobile de mare viteză și vedem peisajele derulându-se unul după altul, dar nu-l contemplăm pe vreunul. Și răsăriturile de soare le înregistrăm din mers, enervați eventual de faptul că se reflectă în oglinda retrovizoare și ne orbesc. Ne înstrăinăm tot mai mult de natură, regăsind-o, ca noțiune demult golită de sens, doar în programele politice ale unor partide ecologice. Cireșe nu mai luăm din cireș, ci din frigider. Flori de tei mai găsim – uscate și măcinate – doar în plicurile de ceai. Când ne

atrage o femeie, ne întrebăm dacă e sexy, iar când o sărutăm ne păstrăm guma de mestecat în gură.

Am involuat mult, rămânând în urma poeziei lui Eminescu. Suntem depășiți de ea. Ar trebui să lucrăm mult asupra noastră ca să mai ajungem să avem acces la această poezie.

„Adormind de armonia/ Codrului bătut de gânduri,/ Flori de tei deasupra noastră/ Or să cadă rânduri-rânduri.”

Unii cred că avem de-a face cu o transcriere greșită a versurilor eminesciene. Că, de fapt, poetul ar fi scris „codrului bătut de vânturi”. Aceasta este distanța care ne separă pe noi, cei de azi, de Eminescu. Distanța dintre „codrului bătut de vânturi” și „codrului bătut de gânduri”. Adică dintre o gândire prozaică și previzibilă și una poetică. Limba poeziei este azi, pentru mulți dintre noi, o limbă moartă, ca greaca veche sau latina. Nu o mai înțelegem, nu pentru că ar fi dificilă, ci pentru că folosirea ei presupune o anumită libertate interioară, o stare de grație, pe care le pierdem încă din copilărie.

Nu demult cineva a explicat, cu... gravitatea unui om de știință, că florile de tei nu pot să cadă rânduri-rânduri, pentru că florile de tei nu cad. Într-adevăr, nu cad. Iar în această situație nu ne rămâne decât să considerăm poezia lui Eminescu invalidată.

„Atât de fragedă, te-asameni/ Cu floarea albă de cireș,/ Și ca un înger dintre oameni/ În calea vieții mele ieși.// Abia atingi covorul moale,/ Mătasa sună sub picior,/ Și de la creștet pân' în poale/ Plutești ca visul de ușor.// Din încrețirea lungii rochii/ Răsai ca marmura în loc -/ S'atârnă sufletu-mi de ochii/ Cei plini de lacrimi și noroc.”

Mai are vreun bărbat de azi în minte acest portret generic al iubitei? Mai descrie cineva femeia ca pe o ființă imponderabilă, plutind ca visul de ușor? O mai idolatrizează cineva? Îi lăsăm deoparte pe neciopliții care văd în ea un obiect de plăcere, stabilindu-i dimensiunile ideale, și, eventual, reconstruind-o, pe baza lor, cu ajutorul siliconului. Dar chiar intelectualii cu diplome o respectă doar atât cât le permite corectitudinea politică, imaginându-și-o ca pe un cetățean destoinic, egal în drepturi cu bărbații. Pentru ei,

Constantin Flondor, *Buna Vestire*

Împreună cu Silvia Radu, Arhim. Melchisedec Velnic, Adrian Alui Gheorghe și Constantin Ungureanu, Mănăstirea Sucevița, 2016

femeia nu seamănă cu floarea albă de cireș, nu plutește ca visul de ușor, ci are călcătura grea și voluntară.

Dintr-un cult al comodității și al plăcerii, asemănător cu dependența de droguri, dintr-un epicureism vulgar și nevrotic, am decăzut foarte mult. Am ajuns (nu numai noi, vorbitorii de limbă română, ci și mulți alți oameni de pe glob) să știm cu totul două-trei sute de cuvinte, și chiar și pe acelea să le pronunțăm trunchiat și mormăit, ca să nu ne obosim prea mult organul fonator. Și cu această gură înclieată de lene afirmăm că poezia lui Eminescu este depășită!

Doxachi Hurmuzachi a lăsat testament fiilor săi „iubirea de patrie, iubirea de limbă și iubirea de Dumnezeu”. Aceste valori își mai găsesc locul în viața tinerilor?

Din păcate, nu (sunt și excepții, dar aici nu am în vedere excepțiile). Răspunderea o poartă cei care îi educă (părinți, profesori, oameni politici, scriitori, ziariști și, regret că trebuie să o spun, chiar și unii preoți), care nu își fac datoria. În momentul de față este chiar la modă denigrarea României (un exemplu: Lucian Boia – profesor universitar!). Surprinzătoare este atacarea necontenită, nedreaptă și iresponsabilă a ideii de a construi Catedrala Mântuirii Neamului. Unii o fac din

ignoranță, din mimetism, dintr-un teribilism ieftin, alții – pentru a fi răsplățiți, direct sau indirect, de forțe antiromânești.

Ce mai înseamnă să fii român în ziua de azi? Aproape că ne e jenă să mai punem o astfel de întrebare astăzi.

Pentru mine, înseamnă foarte mult. Consider că am avut noroc născându-mă în România. Fie și numai pentru că pot să-l citesc pe Eminescu în original, nu trebuie să apelez la traduceri. Este adevărat, în momentul de față țara se află într-o situație proastă; dar acesta e și un avantaj: este nevoie de noi pentru fapte mari, avem șansa de a rămâne în istorie.

Împărtășiți-ne câteva mărgăritare din cultură.

Aleg, din tot ce am trăit, o întâlnire cu marele poet Nichita Stănescu. Am mai povestit-o, dar îmi place să-mi mai amintesc o dată momentul.

În 1971, la douăzeci și patru de ani, eram cel mai conștiincios redactor de la o revistă din provincie. Buzuindu-se pe seriozitatea mea, redactorul-șef mi-a dat sarcina să mă duc la București și să aduc zece poezii de la Nichita Stănescu. Așa mi-a spus, „zece poezii”, și cu această precizare în minte am plecat la drum.

Nichita Stănescu nu avea pe atunci o adresă. Locuia la diferite admiratoare (uneia dintre ele i-a scris pe peretele dormitorului, cu creionul dermatograf, un lung poem; era modul lui de a plăti chirie). Așa stând lucrurile, a trebuit să o fac pe detectivul și am aflat că îl pot găsi pe poet seara, la restaurantul Athénée Palace.

Seara, Nichita Stănescu se afla, într-adevăr, la una din mese, înconjurat de prieteni. Când i-am spus pentru ce venisem, m-a întrebat cu o gravitate jucată:

- Exact zece?
- Da, zece.

Înțelesese, de fapt, de la început ce voiam, dar îl amuza stilul meu funcționăresc, inadecvat la viața boemă dusă de el, și voia să prelungească situația, ca să o guste din plin.

A făcut din discuția cu mine un spectacol, dar nu un spectacol cu public. Mi-a vorbit mereu în șoaptă, delectându-se de unul singur cu umorul involuntar al solicitării mele. Iar amuzamentul lui, departe de a fi fost batjocoritor, avea ceva tandru.

– Poemele se află la dumneavoastră? I-am întrebat ușor îngrijorat de evidența faptului că nu avea o servietă.

– Da, m-a asigurat el. Te rog să scoți un carnet și un pix.

M-am conformat, nedumerit, și Nichita

Stănescu a început să-mi dicteze poemele cerute, improvizându-le unul după altul. Comesenii nu urmăreau scena, fiind absorbiți de o discuție despre fotbal. Eu notam înfrigurat, cucerit de frumusețea stranie a versurilor.

După ce am terminat de scris și cel de-al zecelea poem, Nichita Stănescu m-a somat să desprind din carnet o foaie albă.

– Am să-ți dictez acum al unsprezecelea poem, mai frumos decât toate celelalte.

- Mi l-a dictat și era, într-adevăr, cel mai frumos.
- Îți place?
- Da.

Era un „da” înflăcărat și competent. Cu toată naivitatea pe care o arătam la vârsta aceea în relațiile cu oamenii, despre literatură știam destul de multe.

– Bine, a spus poetul, atunci să-l ardem, ca să rămână numai al nostru.

Mi-a luat foaia din mână și i-a dat foc de la o brichetă. În timp ce hârtia ardea răsucindu-se ușor, vedeam literele devenind întâi roșietice pe negrul celulozei carbonizate și dispărând apoi fără urmă.

Un poem creat pentru mine de cel mai mare poet al secolului douăzeci! Un poem care trăise doar câteva zeci de secunde!

Nu mai primisem și nici nu aveam să mai primesc vreodată un asemenea dar.

Dacian Andoni, *Biserica Santa Fosca Torcello*

Împărtășiți-ne ceva din experiența pe care o aveți. Ce ar trebui să nu neglijăm în viață?

Cred că trebuie să prețuim timpul, „clipa cea repede ce ni s-a dat”. Iar dacă îl risipim, să știm că îl risipim și nu s-o facem din greșală, pentru ca apoi să regretăm. Mai cred că trebuie să învățăm să-i iubim pe oameni. În caz că nu reușim, să fim măcar... politicoși. Prețuiesc foarte mult politețea, care nu e numai un „regulament” pentru comportarea în societate, ci o permanentă grijă de a nu-i răni pe cei din jur. ■

Pătimirile creștinilor sirieni

La o convorbire duhovnicească cu Sfântul Paisie Aghioritul, care a avut loc în Cipru, au luat parte și doi diaconi din Siria – unul dintre ei este acum Patriarhul Antiohiei. O persoană dintre cele de față i-a cerut Sfântului Paisie să povestească o minune. Acesta s-a uitat la cei doi diaconi și a spus: „Cea mai mare minune este faptul că în partea aceea de lume mai sunt creștini până astăzi.”

Cu adevărat, este o mare minune că încă mai sunt creștini în Patriarhia Antiohiei. Ceea ce se întâmplă astăzi în Siria nu este nou. De-a lungul istoriei, creștinii Antiohiei au fost întotdeauna persecutați. În secolul al VII-lea, înainte de venirea arabilor în Siria, 97% din populație era creștină. După aceea au venit arabii, mamelucii, cruciații, otomanii și francezii, ultimii plecând în 1947.

Acum, așa-zisul „stat islamic” – ISIS – face ceea ce nu s-a mai făcut niciodată: biserici distruse, comunități creștine strămutate sau ucise în întregime, sate de creștini șterse de pe fața pământului. Numărul creștinilor s-a redus de la 2.100.000 în 2010 la 600.000 în 2017. Majoritatea au plecat din țară, căutând un viitor mai sigur pentru copiii lor, iar în jur de 30.000 au fost uciși de ISIS sau de

celelalte organizații teroriste care au distrus țara între 2011 și 2017.

Numărul creștinilor în Alep – al doilea mare oraș din Siria – a fost redus de la 35.000 de familii la mai puțin de 3.000 de familii. Cartierul creștin din Homs – al treilea oraș din Siria – a fost distrus în totalitate. După alungarea teroriștilor din oraș, câteva familii au început să se întoarcă și sediul Mitropoliei ortodoxe a fost restaurat, cu binecuvântarea Preafericitului Patriarh Ioan. În capitala Damasc, unde se află cea mai mare comunitate creștină din Siria de astăzi – în jur de 400.000 de persoane – și unde situația a rămas mai bună decât în restul țării, creștinii au fost sub amenințarea insurgenților care s-au așezat la periferia orașului, acolo unde se află cartierul creștin. Acum, situația s-a îmbunătățit, deși cartierul respectiv mai este atacat, din când în când, cu rachete și cu bombe. Cartierul creștin a fost cel mai afectat din capitală. Săptămâna Mare din anul 2017 a fost o săptămână destul de grea pentru credincioșii care au dorit să participe la slujbe. Teroriștii au intrat la marginea cartierului și au jefuit biserica Sfântului Gheorghe. Trei rachete au lovit Patriarhia Ortodoxă, dintre

care două au căzut sub acoperișul bisericii, una dintre ele chiar în timpul slujbei Prohodului Domnului.

Teroriștii distrug centralele electrice, drumurile, podurile, puțurile de petrol. În ianuarie și februarie 2017 au otrăvit izvoarele de apă din care este alimentat Damascul. Cei 7.000.000 de locuitori ai capitalei au rămas fără apă potabilă timp de 3 săptămâni. În noaptea de Paști, teroriștii au amenințat că vor lovi cartierul creștin cu arme chimice, dar armata i-a împiedicat.

În ciuda tuturor acestor greutăți, viața merge mai departe: oamenii merg la serviciu, la școală, la biserică, neavând frică de nimic. Ei își pun viețile lor în mâna lui Dumnezeu. Cei care văd că bisericile sunt pline în fiecare duminică și la toate sărbătorile cred că suntem nebuni pentru Hristos. Noi stăm în biserică, iar la doar 300 de metri de noi au loc lupte. Însă ce este mai uimitor, sunt fețele celor decapitați de către ISIS: în momentul morții, arată un curaj care nu poate fi descris, au fețele pline de pace. Se vede că Dumnezeu le împlinește inimile. Mulți întreabă unde este Dumnezeu în acele momente, de ce privește și nu face nimic. Dar când ne uităm la fețele celor care vor fi martirizați pentru Hristos, găsim răspunsul: Dumnezeu este alături de ei. Când ei suferă, suferă și El. Când ei plâng, plânge și El. Este și aceasta încă o dovadă a prezenței lui Dumnezeu.

Rolul Bisericii a crescut. Biserica nu mai are doar responsabilitatea spirituală pentru mântuirea sufletelor. Ea este responsabilă acum de ajutorul material pentru cei care aparțin ei. Războiul a distrus și economia țării. Sărăcia a crescut de la 7% în 2010 la 67% în 2017. Astfel, o mare responsabilitate a căzut pe umerii Bisericii: aceea de a-i ajuta pe cei

în nevoi. Resursele sunt limitate, dar Dumnezeu întotdeauna găsește o cale de a-i ajuta pe fiii Săi iubiți. Biserica este o mamă adevărată, care are grijă de copiii ei: oferă mâncare, medicamente, plătește intervenții chirurgicale, oferă cazare pentru cei refugiați, restaurează casele care au fost dărâmate în această perioadă de criză, plătește chiriile pentru cei care și-au pierdut casele, oferă împrumuturi celor care au nevoie.

Dar resursele sunt sărace și, din păcate, foarte puține Biserici surori au oferit un ajutor Bisericii Ortodoxe a Antiohiei. Biserica Ortodoxă Română a fost una dintre Bisericile care au oferit sprijin în timpul crizei. Faptul că și românii au suferit în timpul comunismului i-a făcut să simtă suferința fraților din Siria.

Unii cred că în Siria este război civil și musulmanii îiucid pe creștini pe stradă. În

această privință, mass-media au jucat un rol negativ. Există o mare diferență între musulmani și islamiști. Musulmanii fac parte din poporul sirian, ei trăiesc împreună cu noi și de mai multe ori i-au salvat pe creștini în anumite sate în care insurgenții au intrat căutându-i pe creștini, ca să-i ucidă. Cu alte cuvinte, suntem frați și vecini. Islamiștii sunt cei care au adoptat o înțelegere radicală a religiei musulmane și sunt ajutați de mai multe țări arabe și de unele țări occidentale pentru a distruge Siria.

Problema creștinilor antiohieni este o problemă a apartenenței. Pentru lumea occidentală, ei sunt arabi „teroriști”, iar în lumea arabă, în care trăiesc, sunt considerați „necredincioși”. De aceea, ei se consideră străini peste tot și, în această parte a Globului, creștinii nu au nădejde în lumea aceasta, fiindcă ei nu aparțin unei țări, ci au nădejde numai în Dumnezeu, iar patria lor este Împărăția cerului.

Încercările sunt cel mai bun medicament împotriva mândriei, care este o otrăvă care-l omoară pe creștin. Când trecem prin

încercări, înseamnă că mergem pe calea bună; când trăim în liniște și prosperitate, înseamnă că Dumnezeu ne-a uitat.

Sfântul Ambrozie a intrat odată cu ucenicul lui în casa unui creștin bogat și, când au stat la masă, Sfântul Ambrozie l-a întrebat pe creștinul acela cum merg lucrurile cu el. Omul a răspuns că toate îi merg foarte bine: are o familie bună, munca merge foarte bine, n-au probleme de sănătate și așa mai departe. Auzind acestea, Sfântul Ambrozie i-a spus ucenicului său: „Haide să plecăm; Dumnezeu a părăsit casa aceasta de multă vreme.”

Așadar, greutățile prin care trecem acum sunt o dovadă a prezenței puternice a lui Dumnezeu între noi. Siria a trecut prin împrejurări istorice destul de grele, iar cele din zilele acestea s-ar putea să fie cele mai grele. Cine cunoaște istoria Antiohiei poate să-și dea seama că aici a fost permanent câmpul de luptă pentru puterile lumii. Cu atât mai mult, existența neîncetată a creștinismului pe acest pământ este o dovadă vie a lucrării Sfântului Duh. Domnul este Stăpânul istoriei și El poate să o schimbe chiar și în ultima clipă, preschimbând răutatea în bunătate.

Este adevărat că nu alegem țara în care ne naștem, nici poporul căruia îi aparținem, nici timpul în care suntem născuți. Însă putem alege fie să fim monștri umani, fie oameni după chipul lui Dumnezeu.

În lumina acestei credințe citim istoria, prezentul și viitorul nostru: o mărturisire a puterii iubirii, o mărturisire a vieții Celui care a călcat moartea, dăruindu-ne o viață nouă. Să avem încredere în Iisus Hristos Cel înviat. Adică, să ne ridicăm după fiecare cădere, ca să trăim din nou. ■

Ierod. Meletie Shattahi

 The image shows the Facebook logo, which consists of the word "facebook" in a white, lowercase, sans-serif font on a dark blue rectangular background. A registered trademark symbol (®) is located at the end of the word.

și realitățile paralele

Alegerile prezidențiale din SUA, din decembrie 2016, au provocat sentimente și reacții puternice în societatea americană și au avut ecouri adânci și în cea europeană. Printre altele, a fost șocant pentru mulți să constate cât de divizată și învrăjbită era societatea americană în privința alegerilor. Existau două realități paralele: realitatea Republicană și realitatea Democrată. Cum s-a ajuns la această învrăjbită? Vom încerca să răspundem analizând rețeaua de socializare Facebook, cum câștigă ea bani și cum acest mediu social virtual este folosit de diferite companii și grupuri de interese.

Ce vrea Facebook?

Ca fiecare utilizator să stea cât mai mult timp în rețea. Cu cât un utilizator petrece mai mult timp și interacționează cu prietenii din rețeaua socială, cu cât se manifestă mai mult – prin aprecieri (like-uri) de fotografii, produse, evenimente –, cu atât Facebook cunoaște comportamentul aceluși utilizator mai bine. Cum? Calculatoare performante stochează informațiile despre activitatea sa – cu cine comunică, cât de des, cine îi sunt prietenii, ce preferințe are. Apoi rulează programe specializate – din categoria „inteligenței artificiale” – pentru a construi profilul psihologic al utilizatorului. Aceste programe sunt atât de performante încât, după ce utilizatorul accesează

un anumit număr de materiale, ele ajung să prezică acțiunile sau opțiunile sale – cât timp va petrece pe o pagină sau alta, cât e de probabil să acceseze un link, cât e de probabil ca prietenii săi să fie interesați de o știre sau alta – mai bine decât el însuși.

Cum face Facebook bani?

Facebook vinde această cunoaștere despre utilizatori la diferite companii. De exemplu, dacă o companie vrea să vândă echipament de urcat pe munte, Facebook va rula reclama la acel echipament persoanelor care manifestă interes pentru acest tip de activități, pentru ca reclama să fie cât mai eficientă. Cu cât mai eficientă este reclama, cu atât Facebook câștigă mai mulți bani.

În primul trimestru al anului 2017, Facebook a ajuns să aibă 2 miliarde de utilizatori. Gândiți-vă cât de prețioase sunt informațiile pe care le are Facebook despre toți acești oameni pentru companiile din diferite industrii: a bunurilor de consum, a cărții, a spectacolelor, dar și pentru mediul politic. Și cât de mare este interesul acestor companii ori al grupărilor politice pentru ca reclamele lor să ajungă la potențialii clienți, respectiv potențialii votanți. Ei bine, Facebook facilitează cu o eficiență fără precedent atingerea grupului țintă cărora le sunt adresate reclamele și crește rata credibilității și convingerii prin faptul că ele sunt personalizate

pe profilul utilizatorului. De exemplu, pe pagina unui utilizator de echipament montan va ajunge o reclamă în care partidul X spune că susține natura și mersul în natură, iar pe cea a unui pasionat de jocuri pe calculator va ajunge una în care același partid spune că susține dezvoltarea online. În publicitatea clasică, ambele persoane ar fi văzut cele două reclame și, în timp ce una i-ar fi atras către acel partid, cealaltă i-ar fi îndepărtat sau i-ar fi lăsat neutri.

Dacă această strategie este neutră sau chiar benefică atunci când se vând echipamente de urcat pe munte, situația se schimbă când produsul promovat sunt **știrile și articolele de analiză** care vizează inducerea unor valori sau comportamente.

Realitatea care îmi place

Facebook a devenit, în ultimii ani, principala sursă de știri pentru publicul din SUA și din multe alte țări. Prin știri și prin analizele făcute de personalități publice percepem realitatea care nu ne este accesibilă în mod direct și ne facem o imagine despre lumea în care trăim.

Cercetările psihologice au arătat că oamenii au o predilecție spre știri care le confirmă preferințele și opiniile deja existente, în special dacă vin cu recomandare de la cunoscuți. Atunci, pentru a menține utilizatorii cât mai mult în rețea, Facebook le pune la îndemână știri personalizate conform părerilor acestora. Utilizatorul consumă știrile ca fiind întreaga realitate, dar ele sunt, de fapt, doar „realitatea care îmi place”, pusă în fața lui în funcție de ce au dedus algoritmi de învățare din comportamentul său online.

Astfel se creează grupuri care discută despre aceleași lucruri, au aceleași opinii și înclinații politice, ceea ce nu face decât să amplifice și mai mult aceste atitudini. Așa se ajunge la crearea unor „realități paralele”, universuri de opinii închise și separate unele de altele, în care oamenii au falsă impresie – pornind de la constatarea că „toți cei pe care îi cunosc gândesc ca mine” – că cei care gândesc altfel trebuie să fie ba rău-voitori, ba extrem de dezinformați, ba victime ale campaniilor de propagandă sau alte asemenea. Așa se poate ajunge la o mare învrăjbită între persoanele din „realități” diferite, cum s-a întâmplat în cazul alegerilor din SUA.

Realitatea care mi se impune

În vremea din urmă am văzut întâmplându-se în diferite părți ale lumii unele revoluții și mișcări de stradă care au avut originea sau mediul de

dezvoltare pe Facebook. Este surprinzător cât de rapide și de eficiente sunt aceste campanii moderne de mobilizare a maselor.

Eficiența lor se explică prin faptul că sunt realizate pornind de la bazele de date despre comportamentul utilizatorilor. Ele oferă mesaje și știri care alcătuiesc o bulă informațională în jurul utilizatorului, care reprezintă interesele celor care comandă campania. Practic, utilizatorul este ținta unor strategii de manipulare prin care este condus spre accentuarea unor idei, atitudini sau acțiuni și spre acceptarea unora noi.

Mediul Facebook este neutru în sine. Dar cei care acționează în acest mediu fac ca el să devină rău sau bun. Suntem mult mai vulnerabili decât ne dăm seama față de bulele informaționale create în jurul nostru. Dacă o agenție de drumeții montane se hotărăște să intre pe zona pasionaților de jocuri online, aceștia vor fi înconjurați de știri despre cum alți pasionați de jocuri practică drumețiile și cât de firesc este acest lucru, și până la urmă vor începe să meargă la munte fără să își dea seama că nu ei au ales, ci s-au conformat „realității” de care au fost înconjurați. Nu e puțin lucru ca cineva să ne cunoască preferințele și tendințele și, pe baza lor, să poată prognoza cum ne vom comporta într-o situație sau alta și prin aceasta să ne conducă spre acceptarea unor idei și respingerea altora, conform unor comenzi primite de la companii comerciale sau organizații politice.

Ni se cere un mare discernământ pentru a nu ne izola într-o realitate paralelă creată la comandă. Un semn că suntem deja acolo este atunci când limbajul și sentimentele față de cei din afara acelei realități escaladează spre ură. ■

Dr. Adrian Albert,
Massachusetts Institute of Technology

Foto: Lucian Ducan

Cum să ne sfințim tinerețea?

*Înaltpreasfințitul Pavlos,
Mitropolit de Sisaniou și Siatista*

Înaltpreasfințitul Pavlos s-a născut în Halkida, Grecia, în anul 1947. În 1974 a fost hirotonit preot. Timp de 25 de ani a fost paroh în localitatea Mantudi, Evia, și protopop al regiunii, cu o bogată activitate misionară și socială.

Din anul 1998 a fost numit secretar al Comisiilor Sinodale de Învățătură creștină a tineretului, pentru Căsnicie, Familie, Apărarea drepturilor copiilor și problema demografiei. A fost ales Mitropolit de Siatista pe data de 28 februarie 2006.

De peste 30 de ani se ocupă în mod special cu tinerii și cu problemele lor, ca duhovnic și conferențiar.

„Cine nu are bătrâni, să își cumpere” spune un proverb românesc. Răspunsurile Înaltpreasfințitului Pavlos, Mitropolit de Siatista, arată câtă înțelepciune și cât adevăr poate primi de la Dumnezeu un om care își iubește aproapele și îi vrea binele, în viața pământească și în veșnicie.

Cum vedeți tinerii de azi? Sunt ei diferiți de alte generații de tineri? Ce au ei mai bun, ce au ei mai rău față de aceia?

Este normal, din moment ce generațiile se deosebesc, să se deosebească și oamenii. Tinerii de astăzi sunt copii ai generației trecute. Modul în care au crescut, exemplele pe care le-au avut, idealurile care i-au inspirat pe cei mari, toate acestea

este firesc să influențeze și generația nouă.

În Grecia, de exemplu, generația de dinainte a început cu niște idealuri, cu niște valori, dar de multe ori acestea s-au pierdut pe drum. Generația trecută, trăind într-o perioadă economică foarte bună, s-a stricat. Oamenii de la conducere au folosit puterea pentru scopuri personale, și-au bătut joc de valorile democratice, de solidaritate și de dreptate. Au predominat nedreptatea și ilegalitatea. Cu aceste idealuri stricate, copiii acestei generații s-au pierdut și au alunecat. Societatea celor mari i-a corupt și pe tineri.

Tinerii din ziua de astăzi sunt rătăciți. Au de cele mai multe ori idealuri și scopuri greșite. Au devenit incapabili să iubească. Sunt nefericiți în viața lor, fără nicio noimă. De la vârsta de 15 ani mărturisesc că trăiesc într-o mare plictiseală

și monotonie. Se căsătoresc și, de cele mai multe ori, până să încheie un an de la nuntă, se despart, nefiind în stare să iubească și să fie iubiți. Sunt incapabili de acest lucru. Acest eșec al societății și al culturii contemporane face ca o parte dintre tineri – care cred că încet, încet, devin din ce în ce mai mulți – să caute ceva esențial în viața lor. Îi conduce la o maturizare. S-ar putea ca tinerii din ziua de astăzi să sufere, pentru a se maturiza.

În schimb, generația actuală nu a fost nevoie să sufere. Iar generația noastră (a celor care sunt în jurul vârstei de 70 de ani) a uitat foarte repede greutățile cu care s-a confruntat.

Care sunt căutările tinerilor de azi? Ce-i inspiră?

Sunt căutări și „căutări”. Astăzi, mulți tineri caută o viață cât mai ușoară, cu facilități mari, cu bani mulți, însă fără niciun efort. Alții profită de remușcările celor mari, ale părinților, ca să trăiască parazitari. Există, din fericire, și tineri care au început să caute acel ceva care ar putea să dea o noimă, un sens și un scop în viața lor. Numai credința în Dumnezeu și iubirea jertfelnică a lui Hristos poate, în ziua de astăzi, să îi inspire puternic, încât să-i mobilizeze. Cei mai mulți tineri s-au îndepărtat de politică, deoarece încep să vadă că puterea politică, așa cum s-a format, este o ipoteză stricată care provoacă ură și revoltă sufletească. Viața fără virtute și conducători fără virtute, aceste două lucruri strică societatea.

Care sunt cauzele și cum se poate preveni sau vindeca depresia?

O societate, cel puțin așa cum o trăim acum, numai către depresie și revoltă poate să conducă. Atunci când ești într-o cameră întunecoasă, fără posibilitate de a avea lumină, poți să trăiești numai o stare de depresie. Numai dacă ai puterea să dărâmi pereții, să ieși la lumină și să trăiești cu adevărat liber, dar să nu ai răutatea ca și drept al libertății tale, numai atunci poți trăi bucuria și cu bucurie să trăiești viața. Depresia este primul rezultat al unei societăți ratate.

Observăm multe adicții în timpurile noastre. Care vi se par cele mai periculoase? De ce?

Fiecare dependență înseamnă boală. Domnul Hristos ne vrea liberi. Și numai oamenii liberi sunt sănătoși. Toate dependențele, începând de la droguri, băutură, țigări, ideologii, partide

politice, diferiți guru sau mentori spirituali, până la dependențele de alți oameni, de familia părintească, ce îi face de multe ori pe tineri să nu fie în stare să își întemeieze propriile familii și intervine mereu negativ, catastrofal, în relațiile acestora – toate aceste situații sunt situații bolnave.

Orice dependență este periculoasă, fiecare pentru un motiv anume și în felul ei. Este firesc ca cele care dăunează și sănătății trupești să fie și cele mai periculoase. Dar și celelalte creează oameni încătușați și, prin urmare, nefericiți.

Mulți tineri se plâng că nu pot scăpa de patimile trupești. Din experiența Înaltpreasfinției Voastre, cum au găsit scăparea tinerii cu care ați lucrat?

De patimile trupești nu scapă cel care nu vrea să scape. Cel care voiește, cel care înțelege, cel care are încredere în cuvântul Mântuitorului, cel care apreciază puritatea și dragostea adevărată, poate. Cel care înțelege că celălalt este o persoană pe care o poți iubi și nu doar un simplu obiect de folosință sexuală, poate. Mulți tineri din zilele noastre s-au învățat să le fie ușor în viață, nu să se lupte. Înfrânarea, de care ne învață Biserica, formează și adâncește dragostea adevărată. Tinerii care nu se luptă sunt cei care astăzi nu sunt în stare nici să iubească, nici să se îndrăgostească. Preferă să trăiască în siguranță (în realitate este vorba de nesiguranță), în egoismul propriu, căci nu sunt în stare să se deschidă către oceanul iubirii și al dragostei, al cărui măsură și model este Crucea. Altceva este iubirea, altceva dragostea și altceva sexul. În Taina Căsătoriei, există împreună și lucrează împreună toate trei, fiecare cu propriile trăsături. Reducerea celor trei trăsături la una, și mă refer doar la actul în sine, creează oameni imperfecti, care nu sunt în stare să transmită bucurie nici măcar propriilor copii. Și cred că astăzi, viața însăși ne dă dovezi puternice în acest sens.

Tinerii cu care am lucrat, cu harul lui Dumnezeu, au trebuit să ia decizii, să voiască să se lupte, să cunoască cum să se lupte. Dumnezeu nu a dat copiilor Săi duh de lașitate, ci duh de putere, de iubire și de înțelepciune. Însă, chiar dacă, la un moment dat, unii au căzut, au conștientizat că acest lucru este păcat, adică o abatere de la calea dragostei, a adevărului și a vieții. Nu au încercat niciodată să facă din această cădere o virtute sau vreun drept de-al lor sau un alt mod diferit de viață. Au trebuit să decidă dacă vor să devină persoane sau pur și simplu obiecte de uz. Cine crede în Hristos, cine are încredere în persoana și

În cuvintele Mântuitorului, cine apreciază darurile lui Dumnezeu, cine vrea să poată să iubească și să se îndrăgostească (dragostea este o relație cu tremurătoare dintre oameni), atunci se va lupta, va putea și va izbuti. Cel ce va râde cu ironie de această luptă a tinerilor este pur și simplu un om care a eșuat. Este încă un dependent.

Cum ar trebui să înțelegem dragostea dintre un băiat și o fată la vârsta adolescenței?

Atunci când un grup de tineri, băieți și fete de vreo 15 ani, m-au întrebat care sau cum ar trebui să fie relațiile lor, le-am răspuns: „Relația este una singură: dragostea.” M-au privit uimiți. Am continuat: „Nu știi ce înțelegeți voi prin dragoste. Vă voi spune două calități, care, atunci când există, este vorba despre dragoste, iar atunci când nu există, orice nume vreți să îi dați, sigur însă nu poate fi vorba despre dragoste.” „Care sunt cele două trăsături?”, m-au întrebat. Și le-am răspuns: „Respectul și aprecierea. Pot spune că te iubesc și să nu te respect? Sau să nu te apreciez? Pot să te iubesc și să râd de tine?” „Nu!”, mi-au răspuns într-un glas. „Foarte bine! Deci, învățați să iubiți.” Și au învățat, au iubit și s-au îndrăgostit și au întemeiat familii care rezistă până în ziua de astăzi.

Se știe faptul că această „săltare” – să-i spunem așa – a dragostei vine destul de devreme. Pe mine, aceste sentimente adevărate mă emoționează. Însă trebuie ca această „săltare” să se maturizeze, ca să poată fi adevărată. Le explic tinerilor că ceea ce simt este de fapt o primă descoperire a planului de creație a lui Dumnezeu, care a făcut pe om bărbat și femeie. De asemenea, să aibă grijă să nu o piardă. Le mai spun că, datorită faptului că acum este o primă săltare, tresărire, este posibil ca mâine să se schimbe sentimentele. Este posibil ca mâine, poimâine, să se schimbe persoana față de care astăzi simte acea tresărire. Aceste sentimente au nevoie de cultivare. Căci, chiar dacă se schimbă către o altă persoană, nu trebuie să se lase în urmă răni. Și le dau exemplul florii de lămâi, care, de cum începe să apară lămâia, mică, mică, trebuie să așteptăm până ce va crește mare, ca să o putem folosi. În caz contrar, dacă o luăm mai devreme, nu ne va folosi la nimic. Le mai spun că Sfântul Ioan Gură de Aur afirma că această sămânță a iubirii Dumnezeu a cultivat-o în lăuntru nostru și trebuie să avem grijă ca ea să crească după planul și voia Lui.

Le atrag atenția că și ei pot deveni incapabili să iubească și să se îndrăgostească în viitor, dacă se lasă îndrumați de egoismul propriu și nu de iubire.

Foto: Iosif Andronic

Ce ar trebui să știe un băiat despre căsătorie? Ce ar trebui să știe o fată despre căsătorie?

Și unul și altul trebuie să învețe să iubească. Să cunoască, de asemenea, că acolo unde este egoism, acolo nu există și nici nu poate exista iubire. Ori una, ori alta. Să știe că măsura și modelul dragostei este Crucea. Dacă cineva nu-și răstignește egoismul, nu va putea iubi cu adevărat; dimpotrivă, îi va răstigni pe ceilalți. Iubirea, ca să poată fi cultivată și să poată crește, are nevoie de smerenie. Fără smerenie nu există dragoste. Omul egoist nu poate și nu știe să iubească. Să îi spună un băiat unei fete: „Îmi placți”, acest lucru nu se numește iubire și e nevoie să lucreze mult pentru a deveni iubire.

Un alt lucru important pe care trebuie să-l avem în vedere este că atunci când iubești cu adevărat, respecti cealaltă persoană. Un cântec frumos spune: „Te iubesc pentru că ești TU.” Adică te iubesc și pot să te iubesc pentru că nu ești EU. Dacă voiesc să te fac EU, înseamnă că nu te iubesc. Deosebirea dintre persoane este însăși bogăția unei relații, nu este o amenințare pentru ea.

Ce rost are viața de curăție până la căsătorie?

Viața de curăție înainte de căsătorie înseamnă,

în primul rând, respect față de trupul omenesc, cel care este sfințit și este templu al Duhului Sfânt. Sfântul Apostol Pavel menționează că orice păcat va săvârși cineva, este în afara trupului. Cel care însă cade în desfrânare, acela păcătuiește în trup și întinează acest templu al Duhului Sfânt (cf. *1 Corinteni 6, 18-19*).

Viața de curăție înseamnă devotament în sentimentul de iubire și ne arată cât de adânc este acesta în noi. Înseamnă duh de respect și de ascultare față de voia lui Dumnezeu.

Curăția și puritatea ne duc la depășirea viuziunii că toată lumea se învârte în jurul nostru și îl deschid pe om către dragostea cea adevărată. Cuplurile de astăzi se despart nu pentru că nu au relații trupești, ci pentru că au devenit incapabili să iubească și să se îndrăgostească, fiecare apreciindu-l greșit pe celălalt.

Cum pot fi depășite greutățile care apar în viața de familie?

Cu credință în Hristos și în dragostea adevărată. Dacă soțul crede că soția este cununa cu care Dumnezeu i-a încununat viața și slava cu care Dumnezeu l-a slăvit, atunci este pregătit să reziste la toate nevoile și greutățile vieții. Viața de familie nu va fi mereu presărată cu flori, ci va fi și drum al Crucii. Însă prin Cruce a venit bucuria în viața omului.

Ce trebuie făcut pentru a nu se pierde iubirea dintre soți?

Să ne silim să fim smeriți. Egoismul și părerea greșită pe care o avem despre noi alungă dragostea sau, mai curând, nu o lasă să crească. Este important să analizăm criteriile după care hotărâm o nuntă. Pe de altă parte, dacă ne pierdem credința în Hristos, atunci decade și aprecierea față de ceilalți. Nunta este o relație sfântă, al cărei model este relația dintre Hristos și Biserică. Dacă decădem și nu mai avem nimic sfânt, atunci în primul rând noi devenim niște gunoaie și așa îi vom vedea și pe ceilalți.

Transmiteți un îndemn, un cuvânt de încurajare adolescenților, tinerilor și celor căsătoriți.

Către adolescenți: în drumul vieții să iubească și să aibă încredere în Hristos și în cuvintele Sale.

Celor tineri: să se smerească în fața voii lui Hristos și să fie capabili să iubească.

Celor căsătoriți: să nu uite niciodată că persoana de lângă, din moment ce ei au ales-o conform voii lui Dumnezeu, este darul dat lor de Dumnezeu ca să ajungă împreună la sfințenie.

Către toți, tineri, adolescenți, căsătoriți, așa cum spunea Sfântul Porfirie, să Îl iubiți pe Hristos și să fiți smeriți, ca să puteți să iubiți. ■

Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa”, Iași

Credința nu mă împiedică deloc să evoluez

Grigore T. Popa (1892–1948)

Fiu de țărani vasluieni, savantul Grigore T. Popa este unul dintre marii anomiști români și un pionier în neuroendocrinologie. Membru al Academiei Române, cu recunoaștere mondială, a fost un profesor care a inspirat multe generații de medici și de oameni de știință de renume.

S-a născut pe 1 mai 1892. Când avea cinci ani, mama sa, Maria, a murit, cerându-i cu limbă de moarte soțului, Theodor, să dea feciorul la învățătură. Cu mari sacrificii reușește să încheie Facultatea de Medicină din Iași, fiind ajutat și de milostivul monah Ilarion de la Catedrala Mitropolitană, căruia i-a păstrat o mare recunoștință.

După două burse de specializare la Chicago și Londra, revine în țară ca Profesor de Anatomie la Facultatea de Medicină din Iași. În mai mulți ani a petrecut câteva luni ca cercetător la Universitatea din Cambridge, Marea Britanie. A fost decan al Facultății de Medicină din Iași în perioada 1938–1940, iar în 1942 s-a transferat ca profesor la Facultatea de Medicină din București, unde va fi decan în intervalul 1944–1946.

Ca tânăr cercetător în România începuse să studieze vasele sangvine din regiunea hipofizară. Mai târziu, la Londra, împreună cu australianca Una Fielding, a aprofundat aceste cercetări, care au dus la descoperirea *sitemului port hipofizar*, adică a sistemului de vase sangvine care leagă,

în interiorul creierului, hipotalamusul și hipofiza anterioară. Rezultatele acestor cercetări, care i-au adus recunoașterea pe plan mondial, au fost comunicate în 1930 la Societatea Anatomică britanică și publicate în prestigioasele *Journal of Anatomy* și *The Lancet*.

Profesorul Popa a continuat aceste studii în cadrul stagiilor de cercetare la Universitatea Cambridge la sfârșitul anilor '30. Geoffrey W. Harris, „părintele neuroendocrinologiei”, era pe atunci tânăr cercetător, iar profesorul Popa l-a învățat tehnici chirurgicale pentru hipotalamus și hipofiză.

Direcțiile sale de cercetare erau însă mai largi, pe lângă studiile de anatomie abordând și probleme de biochimie și hormonologie.

Pe când era profesor la București, Grigore Popa l-a sfătuit pe George Emil Palade să-și continue studiile în America. Fără această perspectivă, acesta nu ar fi reușit să obțină Premiul Nobel în 1974 pentru fiziologie și medicină.

Educația i-a fost o preocupare constantă. Cursurile sale de Anatomie erau adevărate incursiuni enciclopedice. Deși era foarte sever, studenții îl iubeau, admirându-l ca pe un om integru, cu o vastă cultură.

În anii 1945–1947, luările de poziție ale profesorului Grigore T. Popa împotriva noilor guvernanți și cele la adresa Uniunii Sovietice nu erau deloc privite cu îngăduință de cei din Partidul Comunist. Tensiunea a crescut până când, la 15 aprilie 1947, în fața colegilor de la Academie și a publicului prezent în sala Ateneului Român, a susținut o conferință care, deși anunța din titlu că

va fi despre „tensiunea nervoasă și boala secolului”, s-a transformat rapid într-o critică politică. Profesorul asemena abuzurile comuniștilor cu cele ale naziștilor și „materialismul științific” cu „rasișmul” nazist. A avertizat că, asemenea nazismului, comunismul urma „să extermine, să propage frica și violența față de orice altă credință decât cea proprie”, descriind pe ideologi ca pe „discipolii Antihristului”. Profesorul a continuat: „În această gravă situație este timpul să se întrebe fiecare conștiință rămasă încă pură: **Încotro? Și răspunsul nu-i greu de dat: Înapoi la Morala Creștină!...**” Ca răspuns la ateismul comunist, a spus: „Neamul meu este ortodox răsăritean și nu înțeleg să fac nimic care să înjosească o credință care pe mine nu mă împiedică deloc să evoluez spre oricât de înaltă și liberă perfecțiune... Morala creștină este azi nu numai utilă, dar și indispensabilă. Pe ea și numai pe ea se mai poate ține lumea viitoare.”

Acest discurs i-a semnat sentința. A fost scos din Academie și de la catedră. A scăpat de arest datorită câtorva sute de studenți care i-au sărit în ajutor, dar a trebuit să se ascundă, trăind o viață de mari lipsuri, însă refuzând să părăsească țara.

Dintr-una din ascunzători i-a trimis soției o scrisoare în care mărturisea: „Suferința asta de azi ne onorează și dă vieții noastre un sens mai înalt. [...] Dacă aș fi consimțit să fac tranzacții, să calc peste conștiința mea, azi aș fi huzurit pe orice bancă înaltă pe care aș fi voit să mă cocoț. În schimb, aș fi avut un suflet prostituat și o conștiință morală tulbură.”

A trecut la cele veșnice la 18 iulie 1948. ■

lerod. Ioan T.

Monahul Ilarion Radu (1874–1931)

Călugărit la Neamț și chemat în 1901 ca paraclisier la Catedrala Mitropolitană din Iași, monahul Ilarion face parte dintre acei eroi ale căror fapte și nume rămân tănuite. Timp de 30 de ani a primit în chiliile sale sute de elevi și studenți săraci, dar dornici de studiu, el, care nu învățase multă carte. Nici măcar nu-i lăsa să taie și să care lemnele: „Voi ați venit aici, dragii mei, să învățați; vă trebuie liniște și vreme numai pentru asta, căci viața e grea.”

Profesorul Grigore T. Popa l-a evocat la pomenirea de 7 ani:

„Nu era un om de înaltă cultură, ba era chiar un om simplu; dar ce

minunată dispoziție admirativă avea pentru ceea ce este învățătura!

De câte ori am ceva îndoielnic pe suflet și sunt gata să fac un lucru nedrept sau neomenos, îmi vine-n minte vorba părintelui Ilarion: «Asta nu se cade!»

Acest respect al generației care vine, această preamărire a viitorului este semnul unei înalte conștiințe și al unei adânci omenii. Un călugăr respectabil, alături de care te simți bine și odihnit sufletește.

Am dori să vedem, la trecerea în altă lume, fața mulțumită a părintelui Ilarion, ca atunci când îi sticleau ochii de bucurie că ne vedea învățând, și să-i spunem: «N-am făcut ce nu se cade și am citit!» ■

Foto: Benedict Both

Dumnezeu face inima să bată

Aceasta este mărturia mea: că orice om, oricât de rău ar fi, dacă el caută sincer adevărul, Dumnezeu i-l descoperă.

De mic aveam întrebări la care nu găseam răspuns: de ce lucrurile se întâmplă într-un anumit fel, ce-i cu ghinionul sau norocul, cum să elimin suferința, de ce nu pot fi mereu sigur pe mine. Vedeam că răul există independent de știință, făceam lucruri rele, conștiința îmi atrăgea atenția, dar în mintea mea erau prea multe contradicții.

Bunica mă învățase de mic să spun seara o rugăciune – *Îngerașul, Tatăl nostru*. Prin liceu, însă, am renunțat. Aveam o icoană pe care o țineam pe jos, între pat și perete, nu la vedere. Pereții erau acoperiți cu postere de tot felul, iar o icoană între ele îmi părea rușinos.

La 17 ani, cu un pic de teribilism adolescențin, încercam să-mi găsesc o realizare personală. Citeam literatură paranormală. Pe atunci nu exista internet, iar cărți ortodoxe nu găseai oriunde. Consumam jocuri electronice, muzică rap, disco. Când acestea nu mi-au mai produs plăcere, am trecut la rock și heavy metal. Tare mă mai mândream.

Cine asculta asta era *cool*.

La un moment dat, mi-a atras atenția o carte despre yoga „tradițională”, practică de „mari înțelepți din timpuri străvechi”. Acolo am început să găsesc răspunsuri la multe din întrebările despre lume. Manualul acesta îmi dădea soluția la toate problemele, mă facea „superman”, îmi promitea că voi putea realiza orice. Relația cu colegii, față de care mă simțeam inferior, frica de a nu mă face de răs erau rezolvate. Urma să mă uit la ei de sus și să-i domin.

Am găsit scris că te poți transforma într-un super-om și am zis că nu mai am nevoie de Dumnezeu. Până atunci aveam oarecum nevoie de El ca să mă scape de diverse pericole sau să mă vindece, dar acum puteam să o fac singur. Nu trebuia să mă mai „umilesc” în fața Lui.

În carte se mai spunea că nu există cale de întoarcere dacă încep. M-am gândit și am zis: „Ok, nu mă mai întorc la ce a fost.” Prieteni adevărați, care să nu râdă de mine vreodată, nu aveam. Eram extrem de zgârcit și egoist, fără să-mi pun problema dacă asta e rău.

Ce făceam? Mai întâi, exerciții de relaxare. Stăteam întins și-mi relaxam mușchii, încercam să nu mă gândesc la nimic, să fie vid. Urmau exerciții de respirație. Trebuia să-mi urmăresc respirația, să o controlez și să absorb cât mai multă energie din cosmos, care în yoga se cheamă *prana*.

Începusem să întâlnesc și alți adolescenți interesați de yoga și să intru în cercul lor. Era unul din alt oraș care se dedubla, ieșea din corp și venea la tine prin casă, iar a doua zi îți spunea ce ai făcut. Am încercat și eu să mă dedublez, însă fără succes.

Eram dedicat trup și suflet acestei practici și credințe. Pe atunci nu știam că sfinții ortodocși au făcut lucruri mult mai mari decât făceau acești yoghini. Aveam să înțeleg mai târziu că minunile sfinților se făceau în momente de viață și de moarte, pe când yoghini trăiau în împărăția morții, renunțând demult la viață.

În yoga se promova o filosofie a nimicului, a spațiilor goale, a contopirii în Univers – niște găluște pe care le înghițeam nemestecate, fără să înțeleg prea mult ce înseamnă.

Prin meditații încercam să activez anumite energii ca să levitez sau să mă dedublez; erau multe superputeri de care puteai dispune. Începusem să captez energiile, dar nu știam încă să le păstrez. Ajunsesem, totuși, să-mi controlez circulația sângelui, să o încetinesc printr-o mână, care amorțea, apoi o porneam la loc. Mă străduiam, cu energiile captate, să-mi fac sângele să circule mai bine.

Treptat, au apărut problemele. Am ajuns să-mi dereglez respirația, fiindcă o luasem în mâinile mele și trebuia tot timpul să mă gândesc să respir. Nu mai era o acțiune automată a trupului. Într-o noapte, m-am trezit bolborosindu-mi ceva în piept. M-am speriat un pic. Ce se întâmpla? În somn mi se regla ce stricam eu ziua cu respirația mea „evoluată”; corpul încerca să-și revină la normalitate în timp ce dormeam.

Apoi mi s-a dereglat tot corpul și nu mă mai puteam odihni. Încercam să captez energii, dar nu vedeam rezultatele promise, ci dimpotrivă, mă simțeam tot mai rău. Ca o ironie, nu mai aveam energie să merg, să mă ridic din pat și oboseam foarte repede. Încercam să mănânc, dar după masă mă simțeam și mai obosit: corpul consuma energie ca să digere.

Ajunsesem o epavă la 17 ani și abia mă târam prin casă. Părinții erau disperați, insistând să fac măcar o pauză. Dar, în mintea mea, logica din yoga nu avea nicio breșă prin care să poată fi răsturnată și mi se părea evidentă evoluția mea de la rock la yoga. Aveam o credință totală în ceva cu o logică de nezdruncinat, dar care, pusă în practică, mă

distrugea și nu înțelegeam de ce. Încercam să mă concentrez mai mult, dar eram tot mai epuizat.

Eram rece la toate rugămințile părinților. Învățasem să tac, pentru că prin vorbire te descarci de energie. Ajunsesem fără sentimente, căci filosofia yoga te dezbracă de orice sentiment, prezentându-se ca un medicament universal care te scapă de suferință prin evadarea și detașarea de această lume.

Atunci am văzut o schimbare la ai mei. Deveniseră mai blânzi, se vedeau neputincioși și cred că au început să se roage la Dumnezeu. Mă deranja și mă durea iubirea lor și am realizat că acesta e un lucru ciudat. Când intrau în cameră, simțeam că iubirea lor mă biciuiește. Odată, stând în pat, a venit tata cu dragoste și mi-a pus mâna pe un picior. Am simțit cum piciorul respectiv a început să prindă putere și sângele să circule mai tare. Acum înțeleg că iubirea îi biciuiește pe cei răi, pe cei care nu iubesc, dar tot iubirea vindecă chiar și trupul.

Aceste lucruri mi-au dat de gândit și am început să mă întreb dacă nu cumva eram pe o cale greșită. Am început să spun *Tatăl nostru*. În acel moment, am simțit cum sângele începe să vuiască prin mine și am înțeles imediat că eram într-o mare eroare. Rugăciunea îmi dădea putere fizică, o simțeam în corp. Ajunsesem atât de epuizat încât simțeam orice strop de energie pe care îl câștigam sau îl pierdeam.

Foto: Benedict Both

Mă dezechilibra mai ales orice gând rău sau de judecată împotriva cuiva, sau dacă ascultam muzică disco, techno, rap, rock, sau dacă vorbeam fără rost. Singură rugăciunea îmi dădea energie. Apoi mi-am impus să iubesc forțat, înțelegând că aici este o altă soluție de a mă ridica.

Am observat că mi-e mult mai bine dacă am mintea ocupată cu matematica sau fizica. Mai târziu am înțeles că Dumnezeu ne ridică de fiecare dată și ne vindecă doar dacă nu greșim cu mintea și dacă trăim poruncile Lui, având conștiința curată.

Încet, m-am înzdrăvenit și am revenit la normal, deși mai aveam unele vise și stări ciudate. A fost foarte greu să nu mai cred teoriile false din mintea mea. Singura soluție era să-mi ocup mintea cu altceva decât propria-mi persoană, acest „eu suprem” venerat în yoga.

Totuși, până la Adevăr urma să fie o cale mai lungă. Am ajuns să mă spovedesc la un duhovnic abia după 4-5 ani.

În facultate, un prieten m-a atras să merg duminica la biserică. Am început să citesc cărți ortodoxe, dar nu mă regăseam în totalitate în ele. De exemplu, nu înțelegeam smerenia și importanța ei; nu-mi pusesem problema mândriei. Dar am înțeles necesitatea duhovnicului și, auzind de părintele Arsenie Papacioc de la Techirghiol, am plecat să mă spovedesc. Îmi dădeam seama că altfel eram departe de a fi vindecat.

Foto: Mircea Camburu

Aceasta a fost chemarea și rugăciunea părintelui Arsenie, fiindcă mama fusese în aceeași vară la el și îi povestise despre mine. Mama i-a arătat o iconiță din piele de pus la gât, pe care o luase pentru mine, dar părintele i-a zis că n-o voi primi și s-a rugat pentru mine. În acest timp, eu, fiind acasă, am început să am gânduri de ură și de judecată despre părintele Arsenie, despre care auzisem și eu. Când părinții au ajuns acasă, mi-au spus că au fost la părintele Arsenie și mi-au adus o iconiță, dar eu am refuzat-o brutal. Atunci, uimită, mama mi-a spus că așa i-a și zis părintele, că nu o voi primi. În acel moment am luat iconița, gândindu-mă că poate este o problemă cu mine.

M-am spovedit la părintele Arsenie Papacioc. Atunci când m-a văzut a fost foarte bucuros că scăpasem de yoga. Pentru el era foarte clar că nu aveam unde să ajung cu yoga și mi-a amintit că Hristos a zis: „Fără Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15, 5). I-am povestit că am ajuns singur la concluzia că rugăciunea vindecă și că trebuie să iubim, să nu avem gânduri de ură, adică exact ceea ce recomandă învățătura ortodoxă. Părintele mi-a răspuns că s-a convins pe deplin în toată viața lui – avea aproape 90 de ani –, și mai ales în anii de preoție, că „tot ce a zis Hristos e adevărat”. I-am spus că m-am convins că Dumnezeu face să bată inima. Mi-a răspuns că așa este și că se convinsese de asta în temniță, când a fost băgat la răcitor, special ca să fie exterminat.

După spovedanie au dispărut toate reminiscențele, simțirile și trăirile legate de yoga.

Nu știam că unele lucruri pe care le făcusem erau păcate. Părintele m-a întrebat la spovedanie de unele păcate chiar de două ori, dar eu nu am înțeles pe moment, însă el străvedea cu duhul. Am realizat mai târziu acele păcate, când am citit un îndreptar de spovedanie, și am fugit iarăși să mă spovedesc.

Am stat și m-am gândit ce m-a salvat. Cu siguranță, iubirea lui Dumnezeu, dar și iubirea părinților mei și a părintelui Arsenie, a căror rugăciune a străpuns cerurile. La momentul respectiv, am tras concluzia că m-a salvat faptul că am căutat adevărul și am schimbat macazul atunci când am văzut că merg pe o cale greșită, dar acum văd că asta ține tot de darul lui Dumnezeu, Care mi-a deschis ochii ca să mă smeresc.

M-am regăsit în cuvintele părintelui Arsenie: „Bunul Dumnezeu ne-a creat singur numai pentru El. Ne-a creat dintr-o fără margini iubire.”

Pentru experiența mea se potrivesc cuvintele psalmistului: „De n-ar fi fost legea Ta gândirea mea, atunci aș fi pierit întru necazul meu. Al Tău sunt eu, mântuiește-mă, că îndreptările Tale am căutat.” (Psalmi 118, 92, 94) ■

Marian T.

Foto: Andrei Grosu

Tinerii despre viața în Biserică

Cum lucrează Taina Spovedaniei în viața ta?

Taina Spovedaniei este o Taină de care, până de curând, nu puteam să mă bucur. Îmi încărcasem conștiința cu foarte multe greșeli. Eram superficială. Îmi mărturiseam păcatele fără prea multe muștrări sau păreri de rău. Mă duceam la această Sfântă Taină cu gândul că „indiferent ce am făcut, Dumnezeu mă iartă.” Și nu e greșit. Dar, așa cum aștept eu de la Dumnezeu să ridice „în regim de urgență” toată povara mea, și El are așteptări de la mine. Și se așteaptă să fiu sinceră. Vrea să mă smeresc, să recunosc, să Îi cer ajutorul, să nu mai slujesc răului și să fac binele.

Când eram în liceu, am avut o perioadă în care cred că m-am spovedit doar de două ori. În 4 ani de zile. Atunci am experimentat cea mai sumbră perioadă a vieții mele. Uitasem de Dumnezeu, deși El nu uitase de mine. Când, în sfârșit, am ajuns la această Sfântă Taină, după o vreme mult prea îndelungată, am plâns, fără să înțeleg de ce, când am ajuns acasă, până ce am adormit. Mă lovisem de

ceva ce era peste puterea mea de înțelegere. Mi se derulau în minte, în ordine, toate faptele mele rele, deși în momentul săvârșirii lor nu mi se părea că fac ceva greșit. Totuși, nu deznădăjduisem, așa cum îmi era obiceiul. M-am trezit a doua zi destul de devreme. Eram odihnită și surprinzător de vioasă. Îmi venea să sar în sus de bucurie. Simțeam o ușurare și o libertate pe care nu le mai simțisem niciodată. Adevărată libertate. Atunci, am început să înțeleg. Am plâns, m-am curățit.

Am realizat la scurt timp că n-a fost o spovedanie completă. Eram lucruri pe care nu le mărturisisem din cauza rușinii, dar, totuși, mă simțeam liberă. Eram foarte bucuroasă, aparent fără niciun motiv. Încet, încet îmi trecuse, pentru că revenisem la vechile obiceiuri. M-am dus iar să mă spovedesc. Știu că aveam încă o rană ascunsă care se tot mărea și durea. Mă durea păcatul. Mi-am făcut curaj și m-am mărturisit. Atunci știu că am ieșit zămbind, parcă plutind, ca și cum nu mai exista nimic rău pe lume. Eram învăluită de o pace de nedescris. Am îndrăznit să-mi mărturisesc gândurile și neputința la Taina Sfântă a Spovedaniei

și Dumnezeu m-a ajutat. M-a primit, fără să mă certe, fără să mă pedepsească și mi-a umplut inima de bucurie. De fiecare dată, după ce ajung să-mi mărturisesc toate păcatele, mă simt ușoară ca un fulg și sunt plină de dragoste. Este o frumusețe și o strălucire a sufletului care se vede și în exterior. E „o beție sfântă”.

Deși tind să cad, cred că Dumnezeu a lăsat acest dar al Său ca pe o mână întinsă care mă ridică mereu și mă conduce spre întâlnirea directă cu El, la Sfânta Împărtășanie.

Bucuria pe care o simt după mărturisirea de păcate este atât de înălțătoare! Și realizez că aceasta este doar o firimitură din toată dragostea lui Dumnezeu pentru noi. Și dacă, prin simplul fapt că recunoaștem ce greșeli am făcut și Îl rugăm pe Dumnezeu să ne ierte, El ne învăluie într-un asemenea har, dacă am ține cont de voia Sa, am câștiga „pâinea noastră cea spre ființă”. ■

J.M., 20 ani,

Facultatea de Psihologie și Științele Educației

Spovedania mă ajută să trec peste suferințele sau păcatele din trecut și să devin un om nou. După fiecare Spovedanie, mă simt eliberat și mai aproape de Dumnezeu, învrednicit să vorbesc cu El. ■

Ionuț, 22 ani,

Facultatea de Geologie-Geofizică

De fiecare dată când mă spovedesc, simt că reasc și că Dumnezeu pune în sufletul meu proșpețime și putere, ajutându-mă astfel să lupt

cu ispitele întâlnite în viața cotidiană. ■

Mădălina-Elena, 19 ani,

Facultatea de Psihologie și Științele Educației

Taina Sfintei Spovedanii mă ajută să-mi cunosc neputințele, să-mi văd mai bine păcatele și greșelile, conștientizând astfel starea de păcat în care mă aflu, din care încerc să mă ridic și să nu mai repet păcatele care îmi aduc neliniște și răutate. ■

Daniel, 23 ani,

Facultatea de Electronică, Telecomunicații și Tehnologia Informației

Dumnezeu îmi șterge prin Taina Spovedaniei păcatele mărturisite. Ea liniștește conștiința și o eliberează de starea de vină față de Dumnezeu, față de propria persoană și față de semenii. Mai mult, prin hotărârea fermă de a nu le mai repeta, voința se întărește și devine capabilă să tindă către lucrurile cu adevărat mari și esențiale în viață. ■

Emanuel, 22 ani,

Facultatea de Teologie

Nu cred că aș putea trăi fără spovedanie. Nu sunt deplin conștient de dimensiunea acestei lucrări, dar spovedania mă ajută să înțeleg, prin părintele duhovnic, care este gândul lui Dumnezeu cu mine și cum să împlinesc acest gând. ■

A.N., 23 ani,

Master – Consiliere în Asistență Socială

Spovedania curată e un soare mare care

Foto: Oana Nechifor

crește-n coșul pieptului și culege toate plasele împăienjenite, face cald și îți dă liniște, siguranță, îți face sufletul frumos și bucuros, te face să vrei să fii bun și să mulțumești! Așa este Taina Spovedaniei pentru mine, „baie” pentru nemurirea sufletului. ■

Elena, 19 ani,
Facultatea de Inginerie Electrică, Energetică
și Informatică Aplicată

Simt această Taină ca pe o curățire de neputințe și o permanentă putere care îmi ia cele mai grele pietre de pe inimă prin cuvintele părintelui meu duhovnic, care mă învață să trăiesc după cuvintele Mântuitorului. Cea care aduce liniștea și pacea în inimă, care îmi învață sufletul să lumineze și să se bucure, cu acea bucurie care vine de la Dumnezeu. ■

Cătălina, 21 ani,
Facultatea de Automatică și Calculatoare

Spovedania înaintea părintelui meu duhovnic mă ajută să mă simt din nou om, să simt că Dumnezeu mă iubește și mă iartă, din nou, ca un tată iubitor. Taina Spovedaniei mă obligă să mă străduiesc măcar să nu mai repet păcatele făcute și să încerc să devin, dacă nu o persoană mai bună, măcar un om care încearcă din răspuțeri să nu facă rău celorlalți. ■

E.M., 27 ani,
Analist Resurse Umane

Cred cu tărie că fără Taina Spovedaniei nu m-aș mai bucura astăzi de adevărata libertate, dată omului ce trăiește în armonie cu tot ce îl înconjoară. Prin spovedanie mă întâlnesc cu Hristos, Îi spun ce mă doare, ce am greșit, tot ce e rău în viața mea. Iar El îmi dă mereu și mereu șansa unei noi vieți. El mă înțelege, mă ascultă, iar prin părintele duhovnicesc Se pogoară și în iadul din mine. Trebuie să recunosc: îmi era frică de spovedanie, îmi era frică de părintele care, credeam eu, mă va judeca, fără îndoială. Totuși, după ce guști, câtuși de puțin, din harul lui Dumnezeu, îți mai pasă de ceva?! Îți mai vine să te gândești la fel și fel de aiureli stârnite de mintea ta doar pentru a te depărta de Hristos?! Nu! Ajungi să te gândești doar la relația ta cu Hristos. Eu, duhovnicul și Hristos, în liniștea tainică a bisericii. ■

Anonim

Dacă te-ai întâlni acum față în față cu Dumnezeu, ce ai face?

Cel mai probabil aș fi speriat și nesigur, dar L-aș ruga să mă ierte pentru greșelile mele și să

Foto: Oana Nechifor

mă ajute să înaintez pe calea iubirii, să Îi înțeleg planurile și să le accept. L-aș întreba ce este iubirea și L-aș ruga să îmi deschidă ochii, să o văd în fiecare om și în fiecare moment. Și nu în ultimul rând, I-aș mulțumi pentru câte mi-a dat. ■

Ionuț, 22 ani,
Facultatea de Geologie-Geofizică

Prima dată cred că L-aș certa și I-aș cere să-mi clarifice diferite nedumeriri, pentru ca mai apoi să plâng amarnic și să-I cer iertare pentru cuvintele mele de ocară. Deși conștientizez că Dumnezeu nu are vină și sunt singura responsabilă de greșelile mele, îmi face bine să mă cert cu El. În felul acesta Îl simt foarte aproape și adulmec infinita Lui iubire. ■

Mădălina-Elena, 19 ani,
Facultatea de Psihologie și Științele Educației

Aș cădea în genunchi și cu inimă zdrobită I-aș cere iertare pentru că nu Îl iubesc mai presus de orice. ■

Irina, 20 ani,
Facultatea de Matematică

Cred că aș începe prin a-mi cere iertare pentru păcatele mele cele multe, a-I mulțumi pentru binefaceri și apoi L-aș ruga să-mi dăruiască lucrurile de care știe că am nevoie și îmi sunt de folos. ■

Daniel, 23 ani,
Facultatea de Electronică, Telecomunicații
și Tehnologia Informației

Urmează-ți țelul!

Protos. Ieremia B.

Cele de mai jos legate de această temă – Urmează-ți țelul! – se aplică foarte larg în viața noastră, și anume ori de câte ori ne aflăm într-un proces de creație. Prin proces de creație înțelegem, în sens larg, ceva ce nu era și apoi este: căsătoria, nașterea și creșterea copiilor, un proiect, o teză de doctorat, formarea profesională, construirea unei case. De ele sunt legate țelurile vieții noastre.

Curvă

Am văzut odată un documentar în care regi-zorul de la „Titanic” descria care a fost procesul realizării filmului. A început cu o idee extraordinară. Lucrurile mergeau bine, s-au găsit investitorii, actorii. Totul era foarte bine, chiar excelent. Dar după aceea, spunea el, au apărut mici probleme. Nu-i bai, le rezolvăm! Dar problemele continuau să apară. Și tot așa, până ce totul părea că s-a pierdut, că s-a dus de râpă. Nu se mai poate face nimic! Mai trece un timp și lucrurile încep din nou să se miște. Oamenii prind curaj: „Hai că se

poate.” Și, în final, se face filmul. Anticipând, în orice proces de creație se trece printr-o astfel de curbă, care poate să fie mai lină sau mai abruptă.

Modelul prim

Vedem curba aceasta în viața Mântuitorului. La început, curba este ascendentă: apare Mântuitorul, vorbește frumos, minunat. Cucerește toate inimile, face minuni, mulțimile Îl urmează. Cu toate că semnele, problemele erau de la început – pentru că mulți s-au smintit de El încă de la început –, totuși, ele nu erau așa de puternice

încât să afecteze această curbă ascendentă. Dar mai târziu, cumva, reușesc să o afecteze. Atunci începe lucrarea fățișă împotriva Mântuitorului, până acolo că se sfātuiesc să-L ucidă. Lucrurile continuă pe o curbă descendentă, iar în Săptămâna Patimilor se ajunge la chinuri și se merge tot în jos, până la Cruce. Aici, pe Cruce, moare toată nădejdea – nebun să fii să mai crezi că Acesta este Mesia! În cazurile noastre: este o nebunie să crezi că problema aceasta mai are vreo soluție, căsnicia aceasta mai are vreo șansă, proiectul acesta mai poate fi dus la bun sfârșit. Nu se mai poate face nimic!

Încă și mai greu pentru Ucenici este că între Cruce și Înviere există un interval, căci Mântuitorul înviază abia a treia zi. Pentru noi, oamenii, acest interval dintre Cruce – când ne-a murit toată nădejdea, după ce am făcut tot ce ne-a stat în putință ca să reușim, și mult peste, și tot nu am reușit – și Înviere – când toate se restaurează și se fac mai frumoase decât au fost – este cel mai greu. Intervalul acesta, cel mai greu, este tărâmul *credinței cu nădejde dincolo de orice nădejde* (cf. *Romani 4, 18*). Mântuitorul i-a pregătit pe Apostoli ca să treacă tocmai peste aceste momente. După Înviere, când a venit la ei, i-a găsit adunați împreună. Ceva îi mai ținea împreună, împotriva oricărei nădejdi, și s-au învrednicit să-L vadă înviat.

Exemple

Când întâlnim această curbă în viață? De exemplu, începem un proiect. Merge bine – la început avem sentimentul că deja e gata, că aproape am pus mâna pe el. Aceasta este o caracteristică a harului lui Dumnezeu: este bine când îl ai și crezi că așa bine va fi tot timpul, căci harul vine cu sentimentul certitudinii și al veșniciei. Totul ne este la îndemână, totul e posibil. Dar când pornim la drum încep să apară alte dimensiuni. Încep să apară mici probleme, pe care nu le-am anticipat: n-aveai cum să le vezi sau, în orbirea de la început, nu le-ai văzut. Și atunci, ca la „Titanic”, vasul începe să se scufunde. Deși am făcut tot ce am putut și mult peste, nu este de ajuns. S-a terminat, nu se mai poate face nimic, s-a pus cruce.

Important este că, dacă în intervalul de timp dintre cruce și înviere – când vine din nou harul lui Dumnezeu să ne ajute – renunțăm, ne întoarcem din drum, nu are loc învierea! În acest interval suntem cel mai vulnerabili. Acesta e testul nostru.

Dar noi, știind cum stau lucrurile, să nu ne impacientăm! Nu s-a pierdut nimic, chiar dacă ni se pare că am pierdut totul. Dumnezeu e tot acolo și așteaptă. Harul tot timpul vine! Singura problemă

este atunci când nu mai găsește pe nimeni. Dar El tot timpul vine. Și căsnicia se va salva, și problema se va rezolva, și proiectul se va finaliza.

Vulnerabili

Nouă cel mai greu ne este când ne-a murit nădejdea, când ni se pare că nu se mai poate face nimic. Acela este, de fapt, intervalul dintre Cruce și Înviere. De aceea, este important să știm că va fi ceva după. Trebuie să avem încredere în Dumnezeu și să nu dezertăm, să mergem înainte cu credință mai presus de nădejde că Dumnezeu ne va ajuta și va învia, va restaura totul.

Legat de acest tip de credință, părintele Zaharia Zaharou ne spune în cartea *Merinde pentru monahi* cum ar trebui să ne pregătim inima pentru a ne prezenta la Liturghie. Trebuie să mergem cu una sau mai multe stări duhovnicești în inima noastră: cu pocăință, cu un gând smerit, cu dragoste de Dumnezeu și de aproapele. Printre acestea, părintele spune să mai fie acolo, în inimă, **îndrăzneala credinței cu nădejde mai presus de toată nădejdea**. Așadar, tragem concluzia că a crește până la acest nivel al credinței este o trăsătură necesară în relația noastră cu Dumnezeu. Este o maturizare care ne va ajuta să trecem peste orice încercare.

Mai e un pericol pentru noi și în prima parte,

Foto: Benedict Both

când lucrurile merg bine. Atunci avem falsa impresie că așa va fi tot timpul. Harul ne insuflă încrederea că așa va fi. Iar noi, necunoscându-ne pe noi înșine și că putem să respingem acest har, suntem convinși că așa va fi. Din păcate, mulți, în perioada aceea, se culcă pe o ureche. Mai ales în căsnicii: consideră că tot timpul va fi bine – ea trebuie să îl iubească, el trebuie să o iubească; problema este rezolvată. Așa că se preocupă de afaceri, de carieră, și uită că trebuie să se îngrijească de relația de iubire, pentru ca ea să crească.

Este bine să nu pierdem din vedere curba. Mântuitorul, când era în culmea gloriei, așa zicând, începea să le vorbească ucenicilor despre patima Sa. Niciodată n-a pierdut din vedere ce are de făcut. Și noi trebuie să fim conștienți ce avem de făcut și să nu ne culcăm pe-o ureche.

Puneți în inimile voastre

Cum să parcurgem cel mai bine aceste curbe în viața noastră și astfel să ne urmăm țelul? În primul rând, prinzându-ne cât mai tare de Mântuitorul, pentru că fără El nu putem face nimic (cf. *Ioan* 15, 5). Apoi, avem modelul Maicii Domnului, care a străbătut toată curba aceasta prezentă în viața Mântuitorului. Dar Evanghelia ne spune în repetate rânduri că, până să o străbată, ea pune și păstra în inima ei tot ce se întâmpla minunat în legătură cu copilul Iisus.

De exemplu, v-ați îndrăgostit. V-ați căsătorit. Aveți binecuvântarea lui Dumnezeu, Care a pecetluit iubirea voastră. Părinții ne învață să punem bine în inima noastră ce a fost la început: toată simțirea, toată nădejdea, toate idealurile. Acestea sunt reperele noastre pentru viață, nu ce se întâmplă după. Sunt, poate, cele mai mari adevăruri din viața voastră. Păziți-le bine în inimă

și din ele să vă hrăniți! Iar când ne aflăm în partea descendentă a curbei, să ni le aducem în amintire, așa cum ne îndeamnă părintele Sofronie Saharov: „Adu-ți aminte de dragostea dintâi!” Aduceți-vă aminte cum a fost la început, căci așa trebuie să fie. Și avându-L pe Dumnezeu alături, să mergeți înainte, dacă e nevoie și cu credință dincolo de orice nădejde. Nu tot timpul va fi nevoie, dar câteodată va fi nevoie să mergem cu credința aceasta.

Ne ajută și îndemnul Sfântului Pavel: „să alergăm cu stăruință în lupta care ne stă înaintea. Cu ochii ațintiți asupra lui Iisus, începătorul și plinitorul credinței, Care, pentru bucuria pusă înainte-I, a suferit crucea, n-a ținut seama de ocară ei și a șezut de-a dreapta tronului lui Dumnezeu. Luați aminte, dar, la Cel ce a răbdat de la păcătoși, asupra Sa, o atât de mare împotrivire, ca să nu vă lăsați osteniți, slăbind în sufletele voastre.” (*Evrei* 12, 1–3) Așa să facem și noi: pentru bucuria care ne este pusă înainte – roada oricărui proces de creație ne aduce o mare bucurie, pe care numai inima noastră o poate gusta – să ne întărim, să ne pregătim pentru a trece peste încercările inerente. Iar aceasta, „cu ochii ațintiți” asupra Mântuitorului, a Maicii Domnului și a sfinților.

Dacă noi străbatem, cu ajutorul lui Dumnezeu, aceste curbe în viața noastră, încet, încet, inima noastră se va smeri, se va înmuia și va începe să iubească pe cei din jur și să emane bucurie și dragoste. Fără ajutorul lui Dumnezeu, însă, vom trece, poate, prin câteva curbe, dar la sfârșit inima noastră nu va mai fi la fel de proaspătă ca la început, ci dimpotrivă, mai acrită, mai dezamăgită de oameni și de lume, mai împietrită.

Antidot al deznădejdii

Urmează-ți țelul! Dacă pe drumul vieții, după ce ai pornit cu cele mai bune nădejdi, te vei găsi într-un moment de descumpănire, nu deznădăjdui! Dumnezeu este aproape. Nu-ți pierde nădejdea. Nu abandona! Trebuie să creștem în credință, să ajungem să credem cu o nădejde mai presus de nădejde în ajutorul Lui. ■

Selecții din dialoguri cu tinerii
aflați la Putna pe 1 ianuarie 2017

Foto: Benedict Both

Foto: Benedict Both

Răspunsuri la întrebări ale tinerilor

Protos. Hrisostom C.

Cum ne putem da seama cine suntem și unde ne aflăm în relația noastră cu Dumnezeu?

Cum ne dăm seama cine suntem? Doar *dacă* suntem, ne putem da seama și *cine* suntem. Și în mod destul de simplu de a descoperi acest lucru ar fi să citim Biblia, în special Noul Testament, cu atenție. Sfântul Ioan Gură de Aur a spus că Sfânta Scriptură este o corespondență dintre Dumnezeu și om, scrisoarea de iubire a lui Dumnezeu către om. Citind această scrisoare ne dăm seama unde suntem. Trebuie să citim cu onestitate și cu simplitate, fără să complicăm lucrurile foarte mult. Și în primul rând trebuie să urmărim acele pasaje despre care simțim că i-am zice lui Dumnezeu că nu le putem primi. „Cred, Tu ești Dumnezeu, știi mai bine, dar asta n-o pot primi.” Aceste pasaje ne arată cât de departe suntem de Dumnezeu și, dacă insistăm, ne vom da seama și cât de departe suntem față de noi înșine. Apoi ne îndreptăm

către pasajele care ne încălzesc inima. Acelea sunt punctele de la care trebuie să începem construirea relației cu Dumnezeu. Începem cu partea negativă pentru că avem nevoie să ne trezim, să ne dăm seama cât de departe suntem, să nu fim prinși într-un pietism care să ne înstrăineze, să ne pervertească. Avem nevoie de această trezire, pentru că altfel nu se va aprinde în noi dorința cea adevărată, care poate să crească, să se înfierbânte. Pietismul nu se înfierbântă, devine doar din ce în ce mai penibil. Acele pasaje care ne încălzesc inima sunt punctele de plecare. Dacă vrei să te unești cu Dumnezeu, trebuie să *pornești* de la iubirea lui Dumnezeu. Nu trebuie să consideri că e necesar să *ajungi* la ea. Ea e deja câștigată.

Câteodată Îl evit pe Dumnezeu până când mi se pare mie că devin mai bun.

Hristos ne cheamă la El și așteaptă ca și noi să-L lăsăm să intre la noi. Nu vedem aici dorința

Lui de a Se întâlni și a Se uni cu noi? Ce-ar fi ca eu să mă duc la întâlnirea cu Dumnezeu cu un chip falsificat? Aceasta este, evident, o greșeală, dar mai mare greșeală ar fi să întârzii sau să amân întâlnirea cu Dumnezeu. S-ar putea ca până ce voi câștiga chipul pe care cred eu că îl vrea de la mine să nu mai ajung niciodată la El. Dumnezeu nu vrea în primul rând să fiu mai bun, pentru că asta m-ar descalifica din relația de iubire. O relație de iubire descalifică, de la bun început, egoismul. Eu, având principalul scop să mă fac mai bun, chiar rugându-mă la Dumnezeu să mă facă mai bun, nu dau dovadă decât de egoism. Și, de fapt, mă gândesc tot la mine, așadar sunt egoist. Primul nostru gând, scopul nostru de căpetenie trebuie să fie întâlnirea cu Dumnezeu, unirea cu El. În al doilea rând vine dorința de a fi mai bun, ca o continuare firească. Cum mă voi putea apropia eu de El dacă nu iubesc ceea ce iubește El, dacă nu vreau să semăn cu El? La El trebuie să mă gândesc mai întâi, nu la mine.

L-am întrebat pe un student la Teologie: „Dacă ai mai avea de trăit 10 zile, ce ai face?” Și mi-a răspuns: „Spovedanie generală!” „Atât?” „Da!” „Tu mai ai doar 10 zile și tot la tine te gândești?” Întreabă-i pe cei căsătoriți, de exemplu. În pragul

Foto: Benedict Both

morții, ei se vor gândi în primul rând la familie. Se vor gândi: „Oare au înțeles ei cât i-am iubit? Iubirea sădită în ei e de ajuns să-i țină în viață? Au înțeles ei că tot ceea ce am făcut, am făcut din iubire?” Acestea sunt exemple de întrebări în pragul morții, nu cum să mă fac eu mai bun, mai curat, mai frumos și să ajung la Rai. Și când te vei întâlni cu Hristos, vei realiza că nu poți să-I ceri să fii cu El, pentru că n-ai vrut asta de la început. Nu El a fost ținta dorințelor tale. Tu ai vrut doar să te ierte, ceea ce a și făcut. Dragostea dumnezeiască, spune Sfântul Siluan, nu poate să refuze nimic. Dacă I-ai fi cerut să te primească la El, ți-ar fi dat. Dar așa... Stai în Rai, dar... nu știu ce Rai ar fi acela fără Hristos!

Nu cred că vrea cineva să audă din gura lui Hristos: *Nu te cunosc pe tine!* Așadar, încetați lupta oarbă de a fi doar mai buni și construiți-vă relația cu Hristos! Străduiți-vă să ajungeți mai aproape de El și prin aceasta veți deveni și mai buni.

Totuși, Mântuitorul spune: Lasă morții... tu urmează Mie. Oare gândindu-ne la alții în acele momente, cum ne-ați îndemnat, nu încălcăm porunca? Iar monahii nu cred că s-au gândit prea mult la cine va da o cană de apă părinților aflați pe moarte.

Hristos a zis *lasă morții...* pentru că acel uce-nic l-a pus pe tatăl său care murise în balanță cu Hristos. Nu! Dacă vii după Mine, vii acum. Nu punem în balanță pe cel mort cu Hristos, Care este Viața. Hristos trăiește prezentul: acum, astăzi. Monahii Îl pun pe Hristos mai presus de oricine și orice și Îl iubesc pe Hristos mai presus de orice și de sine, iar Hristos îi iubește și El la rândul Lui, dar să nu credeți că în timpul acesta monahii îi uită pe cei din lume. Nu, ci ei îi poartă în inima lor, în această relație cu Hristos, pe toți. Acesta este un dar mult mai mare decât o cană de apă.

Tânărul student și paralela cu cei căsătoriți a fost doar un exemplu. Am făcut trimitere la cei căsătoriți pentru a arăta că în cazul lor primează relația! Prin aceasta am vrut să spun că în pragul morții ar trebui să te gândești mai întâi la Hristos și la faptul că vrei să fii cu El, tocmai pentru că-L iubești. Nu contează atât de mult dacă ești tu curat sau nu, cât contează dacă vei fi cu El. Te gândești, desigur, și la sufletul tău, dar mult mai mult trebuie să te gândești la Hristos, la relația ta cu El! Vom petrece o veșnicie cu Hristos și noi nu ne silim câtuși de puțin să-L cunoaștem? Și de ce? Pentru că ne gândim la cum să fim mai buni și asta

Foto: Benedict Both

ne ocupă tot timpul? Am plecat la drum pentru Hristos și pentru El vrem să ne curățim, dar iată că până la sfârșitul acestui drum uităm tocmai de El!

Sfântul Serafim de Sarov spune că scopul vieții creștine este dobândirea Duhului Sfânt. Cum putem face acest lucru?

Sfântul Vasile cel Mare spune că Duhul Sfânt are două calități, două însușiri personale: *sfînțenia* – care înseamnă nu atât curăția, cât mai ales jertfa, uitarea de sine – și *bucuria* împărtășirii unuia de altul. Este expresia bucuriei Fiului de Tatăl și a Tatălui de Fiul. Vrei să dobândești Duhul Sfânt? Caută bucuria și să trăiești viața celuilalt. Fă toate pentru bucuria Tatălui. Fii bucuria Tatălui!

Trezirea inimii se poate face cu credință și bucurie, fără să ajungem la deznădejde?

Nu ai cum să nu ajungi și acolo, dar trebuie să înțelegem că atunci când Hristos a luat păcatele omenirii asupra Lui și le-a răscumpărat, a luat și deznădejdea omenirii. De atunci încolo, deznădejdea pe care o poate simți omul nu poate fi așa mare încât să îl rupă cu adevărat de Dumnezeu. De aceea, sinucigașii sunt pedepsiți așa aspru. Dumnezeu există și pentru ei, dar ei se împotrivesc. Prin moarte se înveșnicește ceea ce trăiești și ei înveșnicesc deznădejdea. Sinuciderea nu

este o soluționare a deznădejdii, ci dimpotrivă, o înveșnicire a ei. Oricum ajungem la a muri, altfel nu dăm viață. Moartea este însoțită, în general, de deznădejde. Nu este obligatoriu, dar de obicei așa este. Nu trebuie să credem că, dacă treci printr-o stare de deznădejde, ești depărtat de Dumnezeu. Adevărata deznădejde a luat-o Hristos asupra Sa, tocmai pentru ca noi să nu-i mai gustăm întreaga amarăciune.

Cum să-L văd pe Dumnezeu în suferință?

Aceasta este calea: dacă vrei să poți să iubești ca o mamă, trebuie să înțelegi în primul rând chinurile nașterii. Dacă vrei să-L înțelegi pe Dumnezeu trebuie să treci și tu de pragul morții așa cum a trecut și El, ca să înțelegi adevărata Lui iubire. De obicei, chinurile trupești duc la o strălucire sufletească. Zice Calist Patriarhul că „mulți sunt chemați, puțini aleși” se înțelege așa: chemați sunt toți, aleși sunt doar cei care răspund la chemare, aleși în sensul de *osebiți*.

Tocmai cei aleși suferă mai mult. Unuia îi dă mai multe încercări pentru că are cu ce să le ducă, altuia mai puține pentru că nu are cu ce, tocmai ca la sfârșit să se bucure amândoi. Cei aleși înțeleg și chemarea, dar mai ales ei Îl înțeleg prin suferință pe Cel care-i cheamă. ■

Selecții din dialogul cu tinerii aflați la Putna
pe 1 ianuarie 2017

Colocviile Putnei

În perioada 20–23 iulie 2016, la Mănăstirea Putna s-a desfășurat ediția a XVIII-a a Simpozionului de istorie *Colocviile Putnei*.

Domnul Profesor Ștefan S. Gorovei a prezentat, în deschiderea acestei ediții aniversare „Putna 550”, ultimele numere, 1 și 2 pe anul 2015, ale revistei *Analele Putnei*, editată de Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” al Mănăstirii Putna, și al doilea volum din seria *Cercetări arheologice la Mănăstirea Putna*.

Dintre comunicările simpozionului, cea intitulată *Analize criminalistice asupra unui document de patrimoniu*, realizată de Grigoraș Bețiu, Director adjunct al Institutului Național de Expertiză Criminalistică, Marilena Chivu, Constantin Mirea și Cristian Dumitrescu, de la același Institut, a prezentat rezultatele investigațiilor făcute cu ajutorul unui video-comparator spectral asupra Pomelnicului de la Mănăstirea Bistrița. Folosind diferite tehnici, experții criminaliști au putut scoate la iveală toate ștersăturile și intervențiile care au avut loc de-a lungul timpului asupra pomelnicului.

Domnul Profesor Ștefan S. Gorovei a zăbovit asupra a două personalități, călugări cu metania

în Mănăstirea Putna, unde au fost și egumeni: Calistru, Episcop de Rădăuți, și Atanasie, Episcop de Roman. Caracterizând poziția și statutul Mănăstirii Putna în perioada ei de înflorire din anii 1750–1760, ilustrată și într-un tablou de epocă, Profesorul Gorovei a spus: „Precum Maica Domnului protejează sub acoperământul ei pe cei drepti și buni, tot așa Putna își întindea autoritatea și puterea ei proteguitoare asupra schiturilor și sihăstriilor viețuitoare pe dealurile și în văile din jurul ei.”

Eficiența acțiunilor diplomatice ale lui Ștefan cel Mare a fost subliniată de domnul Ovidiu Cristea, care a prezentat ca dovadă un document inedit din 1 august 1476, prin care Senatul venețian acorda o importantă sumă de bani pentru familia și apropiații domnului Moldovei, ca asigurare din partea Republicii Sfântului Marcu în cazul în care aceștia ar fi fost nevoiți să părăsească Moldova în urma războiului cu turcii.

Dintre subiectele celorlalte comunicări, amintim: stabilirea de către domnul Ștefan Andreescu a datei corecte a unei scrisori trimise de Uzun Hasan lui Ștefan cel Mare; analiza făcută de domnul Liviu

Pilat ritualului de închinare al domnului Moldovei fabricat de doi cronicari maghiari din secolul al XV-lea; reconstituirea aspectului fortificațiilor și a șanțului de apărare din jurul Mănăstirii Putna făcută de domnul Adrian Andrei Rusu; reconstituirea propusă de monahul Timotei Tiron pentru clădirea înălțată de Mitropolitul Iacob Putneanul în partea de sud a incintei aceleiași mănăstiri. Doamna Ligia-Maria Fodor a analizat circumstanțele construirii unei noi clopotnițe la Mănăstirea Putna în secolul al XIX-lea, domnul Adam Kulhavý a urmărit să clarifice folosirea în cronică a titlului de „țar” în legătură cu urmașii domnului Ștefan, iar doamna Maria Magdalena Székely a propus o clasificare a formelor de scriitură din timpul marelui domn.

În ultima zi a simpozionului, participanții au luat parte la parastasul de 40 de zile slujit de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen pentru o apropiată colaboratoare a Centrului „Ștefan cel Mare”, arheologul Victoria Paraschiva Batariuc.

Cea de-a XIX-a ediție a *Colocviilor Putnei* s-a desfășurat pe 16 februarie 2017 în Casa Catargi a Universității „A.I. Cuza” din Iași.

Primele două comunicări, ale domnilor Liviu Cîmpeanu și Marius Diaconescu, au adus date din arhive maghiare din secolul al XV-lea pentru a întregi scenariul unor evenimente cunoscute din istoria lui Ștefan cel Mare.

Domnul Iulian Ciubotaru a adus în discuție mai multe date legate de Mitropolitul Gheorghe al Moldovei, cel care l-a îngropat pe Ștefan cel Mare. Monahul Iustin Taban, de la Mănăstirea Putna, a coroborat datele existente în literatura de specialitate pentru a înțelege perioada de trecere dintre păstoriarea Mitropolitului Teofan și cea a Mitropolitului Grigorie Roșca, iar monahul Alexie

Cojocaru a pus în circuitul istoric două documente care arată că celebrul epitrahil de la Pătrăuți, cunoscut doar prin intermediul unei poze de la începutul secolului al XX-lea, este posibil să se găsească în depozitele unor muzee din Cernăuți. Epitrahilul avea brodate chipurile donatorilor, Ștefan cel Mare și Maria Doamna, soția sa.

Atitudinea lui Ștefan cel Mare față de prizonierii de război a fost studiată de domnul Bogdan-Petru Maleon în contextul mentalității medievale, prin comparație cu modelul bizantin și cu cel otoman, iar domnul Alexandru Pînzar a încercat să deslușească statutul lui Ștefan și al fratelui său mai mic, Petru, fiii lui Bogdan al III-lea, după moartea voievodului.

Domnul Mihai Anatolii Ciobanu a introdus în circuitul istoric românesc câteva date din istoriografia rusească privind vechile documente rusești, din cadrul Arhivei împărătești și Fondului solilor moscoviți, despre relațiile dintre Cnezatul Moscovei și Moldova.

Pomelnicul Mănăstirii Moldovița, scris de Arhimandritul Vartolomei Mazereanu în anul 1775 pe baza vechiului pomelnic al mănăstirii, din 1417, a fost subiectul comunicării doamnei Maria Magdalena Székely.

În încheiere, domnul Ștefan S. Gorovei a prezentat rezultatele unei cercetări înfiripate în urmă cu 50 de ani. Beneficiind de accesul la bibliotecile occidentale, profesorul ieșean a descoperit o traducere a „Cronicii Armenilor din Camenița”, inaccesibilă până acum din cauza redactării într-un dialect special armeano-tătar. Ea conține informații contemporane despre Moldova anilor 1465–1536 și menționează lucruri cunoscute, dar aduce și date noi despre domnii Ștefan cel Mare, Bogdan al III-lea, Ștefăniță Vodă și Petru Rareș. ■

Protos. Ieremia B.

Studia Theologica Doctoralia

În zilele de 8 și 9 iunie 2017, la Mănăstirea Putna s-a desfășurat cea de-a IX-a ediție a Simpozionului Internațional „Studia Theologica Doctoralia”. Tema întâlnirii academice a fost „Expresii ale cercetării teologice în școlile doctorale, astăzi”. Organizatori au fost Școala Doctorală a Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, în colaborare cu Facultatea de Teologie Catolică a Universității „Karl Franzens” din Graz (Austria) și cu Institutul Teologic „Sfântul Ioan Damaschin” al Universității din Balamand (Liban).

Simpozionul s-a înscris în cadrul manifestărilor dedicate Anului omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești și Anului comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului și în perioada în care Mănăstirea Putna comemorează 550 de ani de la întemeierea ei, la 10 iulie 1466.

Programul simpozionului a debutat cu o slujbă de Te Deum în biserica Mănăstirii Putna și a continuat cu momentul solemn de deschidere, după care, împărțiți pe 3 săli, cei 55 de doctoranzi prezenți și-au susținut comunicările științifice în șase sesiuni de lucru. Mesajul de binecuvântare din partea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Teofan a fost transmis de părintele Ion Vicovan, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”. Printre cei prezenți s-au numărat Pablo Argárate, profesor la Facultatea de Teologie Catolică Graz, și Simon Najm de la Institutul Teologic „Sfântul Ioan Damaschin” al Universității din Balamand.

„Am fost onorat să mă număr printre participanții acestui simpozion. A fost o mare

bucurie să fiu aici și am fost impresionat de numărul mare de participanți din cele mai importante facultăți de teologie din România, de organizarea ireproșabilă, precum și de faptul că, împreună cu doctoranzii din străinătate, căutăm să promovăm educația și cercetarea teologică, pe care dorim să le punem în slujba Bisericii”, a declarat Simon Najm.

O parte dintre comunicările susținute vor fi publicate în cel de-al IX-lea volum al seriei *Studia Theologica Doctoralia*. ■

Tudorel Rusu

Ileana Bondoc Crețu

1962–2016

Expert restaurator textile în cadrul Muzeului Național de Artă al României în perioada 1981–2016, autoare a peste 80 de articole și comunicări, a pregătit numeroase generații de conservatori și restauratori. A coordonat, alături de domnul profesor Mihai Lupu, restaurarea Acoperământului de mormânt al Mariei de Mangop de la Mănăstirea Putna, lucrarea ei cea mai dragă, pentru care cei doi au fost decorați cu medalia „Meritul Cultural” în grad de Cavaler. Preocupată de istoria restaurării broderiilor românești, pe care le-a cercetat și promovat pe

plan internațional, s-a ocupat până la sfârșitul vieții de restaurarea și conservarea colecției de broderii a Mănăstirii Putna.

Dinamică, energică, generoasă, plină de pasiune pentru cercetare, iubitoare de pace, a știut permanent să mențină echilibrul, atât în familie, cât și în instituția în care a lucrat. A iubit-o și a prețuit-o pe Maria de Mangop, căreia i se ruga ca unei sfinte. Fie ca Maica Domnului, domnițele și monahii asupra broderiilor cărora s-a aplecat cu multă dăruire să o întâmpine în Împărăția cerurilor. ■

Ilie Luceac

1950–2017

Redactor al revistei „Glasul Bucovinei”, fondator al Editurii „Alexandru cel Bun” și al Societății pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu” din Cernăuți, cercetător științific asociat al Institutului „Bucovina” al Academiei Române, a publicat studii de critică și de istorie literară și articole despre istoria și cultura românească din Bucovina. Împreună cu soția, doamna Alexandrina Cernov, a susținut cauza românilor din nordul Bucovinei. A fost călăuză și exemplu pentru generații de studenți

ai Institutului Pedagogic din Cernăuți. Modestia, calmul, rigurozitatea și generozitatea i-au călăuzit întotdeauna pașii.

A venit adesea la Mănăstirea Putna, conștient de rolul acesteia pentru bucovineni, ca pelerin, ca participant la colocviile dedicate acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta, ori pentru a colabora la diferite proiecte culturale, educaționale, românești. Ne rugăm ca trecerea sa din această viață să-i fie întru sălășluirea alături de martirii și mărturisitorii Bucovinei. ■

Comemorarea românilor uciși la Fântâna Albă

În 2017, comemorarea victimelor de la Fântâna Albă, Lunca și a altor români care au murit pentru dorința de a trăi liberi și demni a avut loc sâmbătă, 1 aprilie, pe locul masacrului, la Fântâna Albă, Ucraina, și duminică, 2 aprilie, la Mănăstirea Putna, la troița ridicată în memoria lor.

Pe 1 aprilie 1941, la Fântâna Albă au fost masacrați circa 3.000 de români care voiau să treacă în patria mamă, după ce nordul Bucovinei fusese răpit de către URSS în urma Pactului Ribbentrop – Molotov.

La comemorarea de la Fântâna Albă au participat foarte mulți români din nordul Bucovinei, din satele de unde au plecat în 1941 strămoșii lor spre România. Unii dintre ei erau înveșmântați în port popular românesc. A venit, ca și în anii trecuți, un grup de 40 de elevi, din satul Carapciu, însoțiți de profesorul Ion Tovarnițchi. Bunicul profesorului Ion Tovarnițchi a fost rănit aici în urmă

cu 76 ani, iar apoi a fost deportat în Munții Ural, de unde nu s-a mai întors. Alături de aceștia au venit frați din România, Doamna Eleonora Moldovan, Consulul General al României la Cernăuți, Ministrul Consilier Ionel Ivan, alți oficiali români și ucraineni.

Slujba parastasului a fost săvârșită de către arhimandritul Melchisedec Velnic, Starețul Mănăstirii Putna, protoiereul Vasile Covalciuc, protopop de Storojineț, împreună cu mai mulți preoți din zonă. Manifestările s-au încheiat cu un program de cântece, la care au participat și elevii ai liceului „Ion Nistor” din Vicovu de Sus, România.

Duminică, 2 aprilie, începând cu ora 13, a avut loc comemorarea românilor căzuți la Fântâna Albă și a românilor victime ale totalitarismului sovietic la troița ridicată în memoria lor la Mănăstirea Putna de către Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, în colaborare cu Stăreția Mănăstirii Putna. Alături de părinții mănăstirii și de credincioșii aflați la mănăstire, au participat și delegați din partea Consiliului Județean Suceava, ai Bibliotecii Județene din Suceava, ai Muzeului de Istorie din Suceava și ai Poliției de Frontieră.

După slujba de pomenire a urmat programul de cântec și poezie, deosebit de mișcător, al elevilor vicoveni pregătiți de către profesorul de religie Vasile Schipor. La încheierea recitalului, o elevă a citit una dintre mărturiile supraviețuitorilor, emoția covârșind pe toți cei de față.

În încheiere, Părintele Stareț Melchisedec a vorbit despre refacerea spațiului unde s-a desfășurat comemorarea, de pe alea de intrare în mănăstire. Având în vedere dorința din ce în ce mai mare a românilor de a avea un loc unde acești eroi să poată fi cinstiți și, pentru că Fântâna Albă este greu accesibilă, fiind dincolo de graniță, în Ucraina, acest spațiu de la intrarea în Mănăstirea Putna va fi reamenajat ca Portal Memorial Golgota Neamului – „Fântâna Albă”.

Noul ansamblu, sculptat în piatră de Podeni și de Vratza, va cuprinde o poartă monumentală, o troiță, spații pentru depunerea de flori și aprinderea de lumânări, inscripții despre Masacrul de la Fântâna Albă, o listă cu numele celor căzuți și o cișmea, simbol al vieții care izvorăște din jertfa lor. ■

Ierom. Anania V.

Consulul General Eleonora Moldovan, Fântâna Albă

Arhim. Melchisedec Velnic, Mănăstirea Putna, 2 aprilie 2017

Proiectul Portalului Memorial Golgota Neamului – „Fântâna Albă”

Românii să-și cunoască istoria

În ultimii ani, elevii Liceului Tehnologic „Ion Nistor” din Vicovu de Sus care fac parte din grupul „Ai lui Ștefan, noi oșteni”, pregătiți de profesorul de religie Vasile Schipor, cu sprijinul directorului Cătălin Bărbuță, sunt prezenți la toate manifestările naționale din zonă. Astfel, ei au participat la comemorările victimelor de la Fântâna Albă care au avut loc pe 1 și 2 aprilie 2017. Redăm în continuare un interviu cu Silvia Mleşniță, elevă în clasa a IX-a, participantă la aceste manifestări.

Silvia, ești din Vicov, un sat aflat la doar câțiva kilometri de Fântâna Albă. Când ai auzit prima dată despre cele întâmplate la Fântâna Albă și ce anume ai auzit?

Primele informații despre Fântâna Albă le-am auzit acum 3 ani, când am mers pentru prima dată acolo alături de grupul vocal tradițional „Ai lui Ștefan, noi oșteni”, din care sunt mândră că fac parte. Când mi s-a spus pentru prima dată de acest loc, mi-a trezit mult interes și am încercat să mă documentez, întrebând despre ce s-a întâmplat atunci. Am fost foarte surprinsă când am auzit despre acest masacru nemilos. Inițial mi s-a spus o poveste simplă, pe care am reușit să o rezum astfel: dorința românilor de a reveni în țara lor a fost sfâșiată de Uniunea Sovietică, ce nu a reușit să le stingă dorul de frate și de soră. După ce am participat pentru prima dată la slujba de pomenire oficiată chiar pe locurile unde românii din nordul Bucovinei s-au jertfit pentru credință și neatarnare, am simțit un fior ce nu poate fi descris sau povestit. Acest fior este întărit an de an de freamătul pădurii care își face simțită prezența în timpul rugăciunilor pentru odihna celor care s-au jertfit pentru libertate.

Crezi că generația ta ar putea să dea

oameni de felul celor care au preferat să își riște viața pentru a trăi în România?

Nu cred aceasta, deoarece România de astăzi nu se compară cu România de atunci. Dragostea de țară și de neam erau bine înrădăcinate în inima oamenilor din acea vreme, care au știut să-și prețuiască valorile, luptând pentru fiecare mic teritoriu, pe care îl apărau cu prețul vieții. Cred cu ardoare că știau să prețuiască fiecare lucru mărunț și că din puținul lor puteau face mai mult, pentru că aveau credință și voință, însă în zilele de azi nu cred că mai este la fel din cauza împrejurărilor în care trăim.

România ar putea oferi oameni care să se jertfească pentru țară, așa cum au făcut-o înaintașii noștri, cu o singură condiție: **românii să-și cunoască istoria**. Din păcate, această istorie nu este învățată în școală și puțini sunt cei care luptă și se interesează să-și cunoască trecutul. Învățământul din România nu îi ajută pe copii să își cunoască trecutul străbunilor lor, care este mult mai important decât trecutul altor popoare. În primul rând, trebuie să te cunoști pe tine însuși, să cunoști istoria țării tale, deoarece noi suntem cei care vom ridica România de mâine.

Ce simți când te gândești că, dacă granița era doar cu câțiva kilometri mai

la sud, nu te-ai mai fi născut în România?

Sentimentul cu care aş fi trăit dacă m-aş fi născut dincolo de graniţa de astăzi ar fi fost cu siguranţă cel de o adâncă şi nedestăinuibilă durere, dar acum nu pot să fiu decât recunoscătoare faţă de Bunul Dumnezeu, Care mi-a oferit o viaţă frumoasă şi lipsită de certuri care să-mi afecteze familia. Toate în viaţă au un scop, iar faptul că sunt astăzi ceea ce sunt îmi dă putere şi voinţă să le povestesc altora despre întâmplările care ne-au marcat neamul.

Dacă ai trăi peste graniţă, ce ai dori ca adolescenţii de vârsta ta din Vicov să facă pentru tine?

Dacă aş fi fost urmaşul unei familii din acea perioadă, aş fi făcut tot posibilul să mă fac auzită, pentru că tinerii de astăzi trebuie să-şi cunoască obiceiurile şi să ştie să-şi iubească familiile, să le preţuiască atâta timp cât sunt alături de ei. Singurul lucru prin care poţi convinge un om este să-l sensibilizezi, iar un tânăr, cu cât este mai mic, cu atât poate fi mai uşor sensibilizat. Însă tinerii de azi nu învaţă despre aceste evenimente la şcoală şi puţini sunt cei care se interesează să facă asta. Tinerii ar trebui, în primul rând, să asculte şi să înveţe, să fie atenţi la ceea ce i-a format ca oameni datorită vieţii străbunilor lor.

Nimic nu îmi alină durerea decât nişte oameni care mă ascultă, care sunt interesaţi să povestească la rândul lor, pentru a schimba concepţia celor

care nu îşi dau seama de situaţia în care ne aflăm. Iar dacă aceşti oameni sunt tineri, este cu mult mai îmbucurător, deoarece prezintă interes pentru fraţii şi surorile lor. Dar sunt sigură că cea mai mare aşteptare de la tinerii din România ar fi dovedă clară că nu ne-au uitat, că ne simt fraţi şi că ne poartă mereu în gândurile şi în rugăciunile lor.

Crezi că un străin ar avea vreun motiv să fie interesat de ce s-a întâmplat cu miile de români de la Fântâna Albă?

Da, pentru că sunt modele de urmat pentru toţi oamenii, nu doar pentru români, indiferent dacă se află de o parte sau de alta a graniţei. Dacă istoria se învaţă pentru a nu se repeta, trebuie să fim mai atenţi la promovarea istoriei noastre. Atâta timp cât noi nu arătăm interes pentru istoria noastră, nimeni nu va arăta. Niciun străin nu va veni să o afle. Dar toţi suntem fraţi unul cu altul, iar numărul mare de morţi de atunci ar trebui să ridice un semn de întrebare în mintea tuturor.

Dacă ar fi să Îl rogi pe Dumnezeu ceva pentru românii din nordul Bucovinei, care ar fi acel lucru?

În primul rând, mi-aş dori să nu mai treacă prin durerea, spaima şi chinurile prin care au trecut înaintaşii lor, adică să nu se mai repete acest eveniment tragic şi, în al doilea rând, să le dea curaj şi tărie pentru a nu se stinge flacăra credinţei şi a românismului din zona Cernăuţiului. ■

Foto: Iosif Andronic

Tinerii despre viața în Biserică

Ce reprezintă pentru tine duhovnicul și Taina Spovedaniei?

Duhovnicul este pentru mine persoana la care merg să îi spun ce am pe suflet, un confident al meu, martor în fața lui Dumnezeu la mărturisirea păcatelor și greșelilor mele. Mă sfătuiește și mă ajută să mă depășesc pe mine și să mă apropiu de Dumnezeu cu pași mici, dar siguri. Iar Spovedania – o metodă de „spălare” a hainei sufletești prin care mă eliberez de tot ce mă apasă, îmi pare rău pentru câte am greșit și decid să o iau de la capăt din nou, pe calea iubirii de aproapele și de Dumnezeu. ■

Ionuț, 22 ani,
Facultatea de Geologie-Geofizică

Duhovnicul este înfățișarea autentică a celui mai bun prieten. Cu ajutorul lui reușesc să înțeleg ce anume dorește Dumnezeu ca eu să descopăr. ■

Mădălina-Elena, 19 ani,
Facultatea de Psihologie și Științele Educației

Pentru mine reprezintă un părinte, căruia îi spun ce mă neliniștește, ce mă apasă, de fapt mult

mai multe lucruri decât părinților mei. Duhovnicul și Taina Spovedaniei trebuie să fie parte din viața noastră; fără acestea aș fi un om fără un reper sănătos, aș fi un om debusolat, neștiind pe ce drum să merg, fără o educație creștină, fără frica de Dumnezeu și atunci nu aș mai avea nimic. ■

Daniel, 23 ani,
Facultatea de Electronică, Telecomunicații
și Tehnologia Informației

Duhovnicul și Taina Spovedaniei reprezintă ghidajul meu în viață. ■

M.C., 25 ani, student

Duhovnicul reprezintă un mijloc prin care Dumnezeu comunică direct cu mine și îmi arată voia Lui, iar Taina Spovedaniei oferă cadrul necesar acestei comunicări. ■

Ștefan, 25 ani,
Facultatea de Teologie

Dar. Busolă. Far. Lumină care luminează în întunericul din mine. Doctor. Învățător. Un Părinte căruia Dumnezeu i-a pogorât Raiul în inimă și,

deși e secret, toți oamenii știu asta, pentru că atunci când îl întâlnesc imediat o fărâmbă de Rai se atinge de inima lor. Iar Spovedania este clipa în care Dumnezeu revarsă prin părintele duhovnic lumina în care toate devin limpezi. ■

A.N., 23 ani,
Master – Consiliere în Asistență Socială

Aveam o serie de probleme în familie. Aproape terminam clasa a XII-a. Bunica ne-a sfătuit să mergem la o mănăstire. Eram atât de hotărâtă să caut un duhovnic! Au venit în vizită două prietene. Din vorbă în vorbă, au spus că ele merg la mănăstire la Putna să se spovedească. Am zis că vin și eu. Și m-am dus.

Deși eram dispusă la o schimbare, nu am putut s-o fac din prima încercare. Dar simțeam că am ajuns unde trebuie și că Maica Domnului mă ajutase. Încet, am început să îmi deschid sufletul. Realizasem, în sfârșit, faptul că duhovnicul este doar chipul văzut, mijlocitorul, că de fapt noi vorbim cu Dumnezeu în spovedanie și că El ne răspunde prin duhovnic. În timpul spovedaniei, am simțit că vorbesc cu Dumnezeu. În afara acestei Sfinte Taine, am simțit că vorbesc cu un părinte.

Dumnezeu a lucrat în chip tainic prin duhovnic, de foarte multe ori. Până nu demult, nu puteam să conștientizez câtă sfințenie este în Taina Spovedaniei și în duhovnicie. Eu tot în oameni nădăjduiam și nu în Dumnezeu. A durat ceva vreme până să pricep că Dumnezeu lucrează prin oameni și că asta trebuie să caut întâi la ei.

Taina Sfintei Spovedanii poate fi asemănată cu un ogor de pe care trebuie plivite buruienile pentru ca planta să crească mai frumos, iar duhovnicul este cel care, prin grija și prin munca sa, ajută planta să rodească. ■

J.M., 20 ani,
Facultatea de Psihologie și Științele Educației

Taina Spovedaniei e puterea începutului bun, alegerea de a izgoni întunericul, făgăduința puterii, curajul de a recunoaște, de a asuma și de a repara stricăciunile cele mai adânci ale sufletelor bolnave. Dacă omul se va lepăda de viclenie și va folosi furia împotriva păcatului, grabnică-i va fi vindecarea.

Duhovnicul este de folos atât cât îi permite cel care se spovedește; pe cât va fi dispus acesta să primească ajutor, pe atât va îndrăzni cel dintâi a oferi.

Duhovnicul este îndrumător în cărările fiecăruia, însă niciodată nu va arunca pe nimeni de la propria-i cârmă a vieții. Să ne facem curat, să ne facem curaj și să deschidem ferestrele

inimilor, să lăsăm lumina să-și facă loc și să fim oameni ai luminii. ■

Elena, 19 ani,
Facultatea de Inginerie Electrică, Energetică
și Informatică Aplicată

Relația mea cu duhovnicul este una de prietenie. Datorită acestui fapt, Taina Spovedaniei o simt a fi, de fiecare dată, un leac pentru orice durere sufletească, pentru orice ispită și pentru orice patimă care mă necăjește. ■

Gabriel, 24 ani, profesor

Duhovnicul este vindecătorul sufletului meu, omul prin care Îl simt pe Dumnezeu, prin care aud cuvântul Lui. Aduce Lumina acolo unde uneori nu mai văd capătul tunelului, când totul pare să nu aibă sens. Omul prin care Dumnezeu a lucrat la schimbarea cea mai amănunțită în viața mea. Prin Spovedanie am ieșit din groapă și am pus început bun. Este singura cale prin care pot să o iau de la capăt, să simt că Dumnezeu este cu mine. ■

Cătălina, 21 ani,
Facultatea de Automatică și Calculatoare

Taina Spovedaniei reprezintă un timp altfel, un moment în care simt că trăiesc în cer. ■

Alexandru, 15 ani, elev

Problemele mele sunt sigilate în acea cutie a spovedaniei, unde le rezolv împreună cu

Foto: Oana Nechifor

Foto: Benedict Both

duhovnicul, care este cea mai de încredere persoană din viața mea, un prieten căruia îi pot spune tainele mele; este precum un tată, dar și legătura dintre mine și Dumnezeu. ■

Andreea, 17 ani, elevă

Duhovnicul e un sfânt! Da, nu doar sfințit, ci e și sfânt! De ce? Deoarece se jertfește pentru tine, mai mult decât te-ai jertfi tu, în împlinirea sfatului bun dat de acesta. Te ascultă, te rabdă, te mângâie, te încurajează, râde și plânge cu tine, ca mai apoi, la venirea Domnului, tot el să dea răspuns de viața ta, bineînțeles, împreună cu tine. Ce poate fi mai nobil decât sufletul acestui martir hulit, scuipat și înjurat de lumea ce nu-i cunoaște valoarea?! Face atât bine și nu vrea nimic, nu vrea decât inima ta, dată Marelui Arhiereu. ■

Anonim

Dacă te-ai întâlni acum față în față cu Dumnezeu, ce ai face?

Înainte de toate m-aș bucura foarte mult. Nu ar fi o surpriză, pentru că prezența Sa este simțită de multe ori și în diferite împrejurări ale vieții. Probabil că aș zâmbi, aș merge ca să mă binecuvânteze și I-aș mulțumi pentru toate. ■

Emanuel, 22 ani,
Facultatea de Teologie

I-aș mulțumi pentru fiecare dar pe care mi l-a dăruit, pentru oamenii pe care i-a adus în viața mea și pentru fiecare zi în care mi-a arătat că nădejdea în El este scăparea de orice îndoială, grijă și necaz. ■

Diana, 19 ani,

Facultatea de Științe Economice și Administrație Publică

Răspunsul la această întrebare l-am găsit în cuvintele unui elev de clasa a III-a: „L-aș invita să-mi fie prieten pe vecie!” ■

Gabriel, 24 ani, profesor

L-aș îmbrățișa strâns și L-aș ruga să nu mă lase niciodată singură, să nu mă lase să fac ce vreau, să mă învețe să mă bucur de ce mi-a dat și de ce-mi dă, să nu mă lase niciodată de capul meu. ■

Cătălina, 21 ani,

Facultatea de Automatică și Calculatoare

Tată, iartă-mă pentru toate câte am făcut, nu sunt vrednică de bunătatea Ta și de a vedea lumina Feței Tale, dar, Te rog, scrie-mă în Cartea Vieții! ■

Andreea, 17 ani, elevă

Nu știu dacă la întâlnirea cu Domnul Hristos aș spune prea multe cuvinte. Bucuria ar fi copleșitoare. Știu însă că Domnul, prin dulcea Sa iubire, va alina sufletul meu, aprins de darul Său. ■

Anonim

Pe cuvioșii din Putna, Sila, Natan și Paisie, și pe Iacob ierarhul și slăvitul Arsenie, cu laude veniți să îi cinstim, virtuțile acestora urmând; și-adunându-ne toți cei binecredincioși să zicem, dar, cu credință: Slavă Celui ce v-a încununat; Slavă Celui care v-a sfințit; Slavă Celui ce nouă păzitori v-a arătat pe voi.